

KALAMAJA KOOLI KROONIKA

1965–1996

Koostanud ja toimetanud

Maris Jõks
Marion Ründal

2015

Sisukord

Sissejuhatus	5
I Peatükk. Aastad 1965–1977	7
II Peatükk. Aastad 1977–1987	31
III Peatükk. Aastad 1987–1996	86

Sissejuhatus

Kalamaja koolil täitub tänavu sügisel sada aastat. Selle pika aja sisse mahub mitu riigikorda, mitu kooli, väga palju inimesi. Kooli ajaloo 1915. aastast kuni 1960ndate keskpaigani on üksikasjalikult kirja pannud teenekas kroonik Raigo Piilberg, kelle koostatud ülevaadet saab lugeda siinsamas kooli kodulehel.

Siinne kroonikakatsetus käsitleb ajavahemikku 1965–1996. Mahutada kolmkümmend aastat sadakonnale leheküljele võib tunduda – ja ongi – kaunis jultunud mõte ja bravuurikas ettevõtmine. Igas peatükis on ette võetud kümme aastat: esimeses peatükis käsitletakse ajavahemikku 1965–1977, teises peatükis 1977–1987 ja kolmandas 1987–1996. Esimene ja osaliselt ka teine peatükk põhinevad suures osas kooli käsikirjalisel kroonikal, teine ja mõnevõrra ka kolmas peatükk aga kooli ametiühingu komitee koosolekuprotokollidel ja aastaaruannetel. Kirjalikest allikaist saadud materjali on aidanud täiendada ja täpsustada endised ja praegused õpetajad.

Kuna aega materjali kogumiseks ja kirjapanekuks oli kahetsusväärset vähe, on kõigest tehtud üldistav kokkuvõte. Iga ajavahemiku juures on suuremat tähelepanu pööratud sellele ajale omastele nähtustele, põhirõhk on koolis töötanud ja õppinud inimeste mälestustel. Võib vaid loota, et igaühel, kes Kalamaja

koolis õppinud või õpetanud, tulevad seda kroonikat sirvides meelde omaenda kogemused, muljed ja mälestused, mis pole kindlasti vähem eredad, tõepäraseid, huvitavad ja naljakad kui siin kirjapandu. Jagagem neid, see on väärtuslik, see on elav ajalugu.

Ehkki koostajad on püüdnud hoida objektiivset ja subjektiivset tasakaalus, tuleb tõdeda, et tulemus on siiski tublisti kaldu subjektiivse poole. Kroonika sai eelkõige koostajate nägu, ent ka nende nägu, kes olid valmis jagama oma mälestusi suuliselt ning kes reageerisid üleskutsele Facebooki Kalamaja Põhikooli kommuunis ja panid oma meenutused kirja. Suur tänu kõigile, kes kaasa aitasid!

Maris Jõks

Tallinnas 13. juulil 2015

I PEATÜKK

Aastad 1965–1977

Direktorid:

1964–1969 Ilmar Kübar

1969–1972 Liivia Kivilo

1972–1974 Aino Rebane

1974–1977 Markus Müürikivi

Õppealajuhatajad: Aino Rebane, Johannes Kasemetsa, Anne Aug, Jüri Talak

Sel ajavahemikul Kalamaja koolis töötanud õpetajad (tähestiku järjekorras, sulgudes neiupõlvenimi):

Helvi Aamer (Pae)

Tiiu Aas – kunstiõpetus

Helene Aer – emakeel

Lidia Arhipova – matemaatika

Aino Arro – pioneerijuht

Anne Aug (Blekte) – algklassid

Hedvig Bürger – algklassid

Ene-Reet Ehala – rütmika

Juhan Ehton – matemaatika

Säde Elbrecht

Tiiu Eljari – algklassid

Leena Ennus

Lemmo Erendi – muusika

Inna Gailevskaja (Tšelõševa) –
vene keel

Braskovja Grinkina

Tiiu Habicht – emakeel,
raamatukoguhoidja

Vanda Habicht – emakeel

Haljand Hallismaa – kehaline kasvatus	Reet Maiberg – füüsika
Taimi Heinolainen – geograafia	Nora Mathisen – vene keel
Kalle Hiiepuu – tööõpetus	Lea Matsi – geograafia
Silvia Carmen Ird – algklassid	Harry Mere – füüsika, keemia
Meela Järving – inglise keel	Reti Mikk – inglise keel
Helve Jõgisoo – füüsika	Eve Mikkor (Metsvahi) – inglise keel
Laine Jürgenstein (Kaunissaar) – vanempioneerijuht	Harri Mere
Raul Jürme – muusika	Leili Nappo – algklassid
Kaari Kadak – muusika	Malle Neem – algklassid
Anne-Lii Kald – muusika	Asta Nõmman – algklassid
Elle Kaljuste	Ester Närep – füüsika
Johannes Kasemetsa – bioloogia	Agda Oks – algklassid
Ruth Kaur – emakeel, kirjandus	Pilvi Palu – algklassid
Liivia Kivilo – tööõpetus, direktor	Silvia Parts – algklassid, emakeel
Astrid Kokk – geograafia	Maimu Pebre – algklassid, pikapäevarühma kasvataja
Helene Koopuu (Pannal) – algklassid	Tiina Parvo (Pebre) – inglise keel
Vaino Kuum – keemia	Malle Pehlak – matemaatika
Helju Laane – muusika	Merike Pepik – muusika
Marika Laane	Albert Pettinen – muusika, bioloogia
Helga Ladva – muusika	Aime Piho – algklassid, tööõpetus
Asta Leetmaa – matemaatika	Richard Piilberg – tööõpetus
Ellen Leppik – muusika	Märt Ploomann – kehaline kasvatus
Tiina Lihul	Terje Poom – matemaatika
Merike Lokuta – muusika	Merike Pähn – muusika
Tiina Loorens – emakeel	Lea Pärnapuu – muusika
Ülle Lossmann (Uus) – matemaatika	

Aino Rebane – ajalugu, direktor	Luule Tamm – pikapäe- varühma õpetaja
Gerta Reinhold – inglise keel, raamatukoguhoidja	Jevgenia Tukkk (Niksman) – vene keel
Karin Reinla – pikapäevarühma kasvataja	Evi Tuur (Vabasalu) – kehaline kasvatus
Eve Renser (Raagma) – algklassid	Ülle Urb – algklassid
Maaja Rood – algklassid	Raul Uulman – kehaline kasvatus
Liia Rummel (Siig) – ajalugu	Ideja Vassa – vene keel
Astrid Saard – kunst, käsitöö	Felix Vebermann – muusika
Arnold Salk – füüsika, matemaatika	Juulie Veike
Tiina Sibul – muusika	Maimu Vetemaa – muusika
Alar Smidt – kehaline kasvatus	Salme Villem – käsitöö
Sara Šerman – vene keel	Edda Visnapuu – vanempioneerijuht
Arkadi Životnikov – muusika	Rhea Viitol – muusika
Vilma Taal – keemia	Õie Vollrat (Rüütsalu) – pika- päevarühmade kasvataja, algklassid
Helene Talts – vene keel, algklassid	Elsa Vändrik – pikapäevarüh- made kasvataja
Jüri Talak – tööõpetus, õppealajuhataja	
Aino Tamm – algklassid	

Ühel õppeaastal töötas koolis paarkümmend õpetajat. Nimekiri on kardetavasti ebatäielik, kuna palju õpetajaid oli tööl koha-kaaslusega, sh ka paljud siin nimekirjas märgitute, mõni vaid pool aastat. Ka ei ole tollastes üleskirjutustes enamasti mainitud, mis aine õpetajaga oli tegu, ning kõigi kohta ei õnnestunudki neid andmeid saada. Küll aga loetakse läbi kogu nõukogude aja kõigis kroonikates, aastaaruannetes jms alati üles, kui

palju õpetajaid on partei liikmed – näiteks 1965/66. õppeaastal oli neid kümme. Samuti märgitakse, kui paljud õpilastest on pioneerid ja kommunistlikud noored, näiteks 1966/67. õppeaastal oli kooli 600 õpilasest pioneere 413 ja kommunistlikke noori õppeaasta lõpuks 30.

Kooli staažikamaid õpetajaid 1960. aastail oli Helene Talts. 1965/66. õppeaastal sai õpetaja Talts hea töö eest algklassides ja vene keele õpetajana autasu – Lenini ordeni – ning talle anti teenelise õpetaja aunimetus.

Pärast 67/68. õppeaastat läks teisele töökohale kauaaegne õpetaja Arnold Salk. Õppeaastal 1969/70 vahetus aga korraga suur hulk õpetajaid. Pensionile läksid Ene Ehala, Johannes Kase-metsa, direktor Ilmar Kübar, Nora Mathisen, Aime Piho, Karin

Õpetajad 1969/70. õppeaastal. 1. rida: ?, Ester Närep, Asta Nõmman, Aino Rebane, Liivia Kivilo, ?, Anne Aug (Blekte), Ülle Lossmann (Uus). 2. rida: Jevgenia Tukk, ?, Inna Gailevskaja (Tšelõševa), ?, Arkadi Životnikov, Richard Piilberg, Evi Tuur (Vabasalu), Silvia Ird, Liia Rummel (Siig). 3. rida: ?, Helene Aer, Vanda Habicht, Eve Mikkor (Mets-vahi). Raigo Piilbergi kogust.

Reinla, Helene Talts, Edda Visnapuu, Elsa Vändrik. Tööle tulid Anne Aug (algklassid), Lemmo Erendi (muusika), Kaari Kadak (muusika), Helju Laane (muusika), Leili Nappo (algklassid), Luule Tamm (pikapäevarühma kasvataja).

Õpilaste ja klasside arv

Aasta eest (1964) oli Tallinna 18. Keskkoolist saanud Tallinna 18. 8-klassiline Kool – see nimi jäi püsima kuni 1988. aastani. 1960. aastate algul oli Kalamaja koolis olnud õpilasi üle 800 (muidugi koos keskkooliga), 1965/66. õppeaastal oli neid järel 650. 1970ndate alguseks kahanes see arv 500-le, sealt üpris kiiresti 400-le ning 1975/76. õppeaasta lõpul oli õpilasi järel kõigest 219.

Lõpetajate statistikas hakkas see muutus kajastuma veidi hiljem: kuni 1973. aastani lõpetasid suured lennud, ühes lennus keskmiselt 60 lõpetajat. 1970. aastal lõpetas kooli 71, aasta hiljem isegi 80 õpilast. 1973. aastal oli lõpetajaid 30 ja umbes samasse suurusjärku see arv edaspidi jäigi.

1965/66. õppeaastal töötas kool veel kahes vahetuses, aasta hiljem saadi hakkama pooleteise vahetusega. 1966/67. aastal liideti 8. klassides senised kolm paralleeli kaheks. Aastal 1968/69 oli mõnes klassis veel alles kolm paralleeli, kolmandaid klasse oligi aga vaid üks. 1960. aastate lõpus töötas kool siiski veel kahes vahetuses. 1970/71. aastal oli koolis 14 klassikomplekti; enne oli neid olnud 17, sügisel vähenes klassikomplektide arv kolme võrra, nii et teised, kolmandad ja viiendad paralleelklassid pandi õpilaste vähesuse tõttu kokku.

1968. aasta sügisel avati koolis ühe esimese klassina Jaan Tombi nimelise kultuuripalee poistekoori klass. Õppeaastaks 1971/72 oli poistekoori klasse juba neli, kuid siis otsustati need üle viia Tallinna 22. Keskkooli, mis mõistagi andis kõvasti tunda

Kalamaja õpilaste arvus (vähenes aastaga 423-lt 281-le). 1972/73. aasta dokumentides kasutatakse isegi väljendit „kooli reorganiseerimine“: alles oli vaid kaheksa klassikomplekti ning hoone anti üle Tallinna Kaugõppekeskkoolile. Sealtpeale jäi Tallinna 18. 8-klassiline Kool selles majas pikkadeks aastateks justkui allüürniku staatusesse.

Selsamal 1972/73. õppeaastal lahkus koolist suur hulk õpetajaid – 17. Paljud õpetajad töötasid kohakaaslusega, mõnel aastal olid kohakaslased peaaegu pooled. Võrdluseks: 1965/66. õppeaastal oli kohakaaslusega töötavaid õpetajaid olnud kõigest üks, kõigil teistel oli normkoormus. Õpetajad vahetusid sagedasti, mõned tulid tööle ja lahkusid veel samal õppeaastal, teised jäid üheks-kaheks aastaks.

1974/75. õppeaastal ei võetudki kooli enam uut esimest klassi, klassikomplekte jäi seega vaid seitse. Ehkki aruannetes seda otsesõnu ei öelda, võib sellest välja lugeda plaani Tallinna 18. 8-klassiline kool tasapisi üldse likvideerida. Pole liialdus öelda, et õppeaasta 1975/76 oli kooli ajaloos madalseis. Õpilasi oli aasta algul 223, aasta lõpuks kõigest 219.

Õppeaasta 1976/77 kokkuvõttes mainitakse esimest korda nullklasse, mida hakkasid juhatama hiljuti tööle tulnud noored õpetajad Malle Neem ja Ülle Urb ning kus käis 13–14 last.

Õppetöö

1960. aastate alguse kroonikas mainitakse sageli distsipliiniprobleeme: koolis oli hulk halva käitumisega, nn raskestikasvatatavaid õpilasi, kellega tuli eraldi tegelda. 1965/66. õppeaasta kokkuvõtte algab optimistliku nendinguga, et kooli üldine distsipliin on paranenud; sealsamas lisatakse küll ka, et üksikute õpilastega 7. ja 8. klassidest on raskusi.

Kooli käidi mitut puhku inspekteerimas. 1965/66. õppeaastal oli näiteks nädalaajaline inspekteerimine eesti keeles, matemaatika ja vene keeles. Järgmisel õppeaastal kontrollis linna haridusosakond vene keele õpetamist, ei jäänud rahule õpilaste kirjaliku väljendusoskusega ja selle parandamiseks „töötati välja üksikasjaline otsus“. Inspekteerimine toimus ka 68/69, tulemustest kroonika ei räägi, viidatakse õppenõukogu protokollile.

1968. aasta sügisel avati koolis lootusrikkalt ühe esimese klassina Jaan Tombi nimelise kultuuripalee poistekoori klass. Sinna võeti õpilasi vastuvõtukatsetega, kooriklassi hakkas juhatama õpetaja Silvia Ird, veel tegelesid selle klassiga muusikalise kasvatusõpetaja Helga Ladva ja rütmikaõpetaja Ene-Reet Ehala. 1969/70. õppeaastal oli kooriklasse juba kaks – esimene ja teine klass. Paraku, nagu eespool kirjutatud, viidi need klassid hiljem üle teise kooli.

1970. aastate kroonikas mainitakse ka aktiivset lapsevanemate komiteed, kellel on „koos pedagoogilise kollektiiviga ühine vastutus õppekasvatustöö kvaliteedi täitmise eest“.

1976/77. õppeaasta lõpu kokkuvõttes öeldakse, et õppeedukuse protsent on kirjade järgi 98,4, kuid see näitaja ei vasta õpilaste tegelikule teadmiste tasemele.

Üleminekueksamid toimusid traditsiooniliselt 6. ja 7. klassides, 8. klassi lõpetajad tegid põhikooli lõpueksamid. Eksamiained olid igal aastal erinevad, välja arvatud eesti keel 8. klassi lõpus (lõpukirjand). Näiteks 1970/71. õppeaastal pidi 6. klassi lõpetaja sooritama matemaatika ja 7. klassi lõpetaja ajaloo eksami, lõpueksameid oli aga kolm: eesti keel (muutumatu, s.o kirjand), anatoomia ja füüsika. Õpilased osalesid nii koolisisestel, linna kui ka vabariiklikel aineolümpiaadidel, esile on tõstetud saavutusi ajaloos, füüsikas, bioloogias, geograafias ja inglise keeles.

Esimene poistekoori klass, arvatavasti 1969. aasta kevadel. Eve Mikkori kogust.

Ringid

Ringidest tegutsesid sel ajavahemikul peale poiste remondibri-
gaadi ehk osavate käte ringi (õp Piilberg) pidevalt laste- ja mudi-
laskoor, mõnel aastal ka lauluansamblid (õp Vetemaa) ja poiste-
koor (õp Ladva), kunstiring (õp Ird), sõnakunstiring (õp Habicht),
keemia- ja naturalistide ring (õp Kasemetsa), pioneerimaleva-
teater (õp Aer) või näitering (õp Nõmmann), rahvatantsuring (õp
Vändrik, õp Nõmmann, õp Vollrat), kehakultuurikollektiiv Noo-
rus (õp Tuur, õp Uulmann), kroonikaring (õp Matsi, õp Aamer),
ALMAVÜ (s.o Armee, Lennuväe ja Merelaevastiku Abistamise
Vabatahtlik Ühing – õpetajad Kasemetsa ja Habicht). Mõnel aastal
on mainitud ka komsomoli poliitringi (õp Rebane), kinoringi

(õp Närep), tehnikaringi (õp Piilberg) Punast Risti (õp Eljari), Punaste Jäljeküttide ringi ja Rahvaste Sõpruse Klubi.

1970. aastate alguses oli koolis inglise keele ring (õp Reinhold) ja näitering (õp Nõmmann), mõnel aastal mainitakse ka kinoringi ja noori liiklusinspektoreid. 1972/73. aastal töötas aga ainult näitering (õp Nappo) ning laste- ja mudilaskoor (õp Koopuu ja Lihula). Vahepealsetes aastakokkuvõtetes enam ringidest ei räägita, 1970ndate lõpul loodi taas deklamaatorite ring (õp Neem), rahvatantsuring (õp Urb), ajalooring (õp Müürikivi) ja spordiring (õp Tuur).

Lapsevanemate kulul tegutsesid koolis 1970ndate algul muusikaklassid: viiuli-, klaveri- ja akordioniklass, mõnel aastal ka mandoliiniklass. Lastekoori juhatas õpetaja Vetemaa ja poistekoori õpetaja Ladva. Koorid võtsid osa laulupidudest.

Koolielu tähtsamad sündmused

1965/66 oli juubeliaasta – koolil täitus 50 aastat. Aktus peeti Jaan Tombi nimelises kultuuripalees (praeguses Salme kultuurimajas). Õppeaasta kokkuvõttes kirjutatakse: „Pidulikust aktusest võtsid osa HO-de ja Parteiorg.-de esindajad; Rajooni Täitevkomitee esimees; endised direktorid, õpetajad ja õpilased.”

Peale selle korraldati kogu aasta vältel koolipidusid, neist suurim kevadpidu Tallinna Pedagoogilise Instituudi (praegu Tallinna Ülikool) ruumides 14. mail. Kevadpidu oli kooli traditsioon, nagu ka kevadine suur õpilastööde näitus. 1967. võttis kooli lastekoor õpetaja Vetemaa juhtimisel osa koolinoorte üldlaulupeost. Korraldati ekskursioone: näiteks 1967/68. õppeaastal sõideti Tartusse ja tutvuti Vanemuise teatriga. Sama aasta kevadel käidi kogu kooliga metsa istutamas.

Mõistagi tähistati riiklikke tähtpäevi: nn oktoobripühad (Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäev), töörahva solidaarsuse päev 1. mail, võidupüha 9. mail, pioneeriorganisatsiooni sünnipäev 19. mail jne. 1967. aastal möödus oktoobrirevolutsioonist 50 aastat ning selle tähistamiseks toimus üritusi kogu õppeaasta jooksul. Samal aastal oli 50. aastapäev ka Nõukogude Armeel ning selle tähistamiseks korraldati ajalookonverents. Õppeaasta 1969/70 läks Lenini 100. sünniaastapäeva tähe all.

Pioneerid osalesid koolidevahelises sõjalis-sportlikus mängus „Põuavälk“. Aruannetes kiidetakse Oktoobrilaste Juhtide Staabi tööd. Kooli traditsiooniks olid saanud komsomoliõhtud: enamasti toimus algul kohtumine mõne tuntud inimesega ning seejärel tantsuõhtu. 1969/70. aastal kohtuti näiteks populaarse

Pioneeride toas valmistati ette kooli seinalehte, 1969/70. õppeaastal. Eve Mikkori kogust.

noorsookirjaniku Silvia Rannamaaga. 1970. aastate kroonikas mainitakse huvitavate pioneeri- ja komsomoliüritustena kohtumisi Alma Vaarmanniga (Eesti Vabariigi ajal riigivastase tegevuse eest vangimõistetud kommunist), kirjanik Holger Pukiga, Norma sõjaveteranidega ja „meie kooli endise õpilase kommunistliku töö kangelase sm Valdoviga“.

Koolimaja, olmeküsimused

1960ndail kordub kroonikas aastast aastasse lause „kapitaalremonti ei teostatud“ – küllap oli vajadus selle järele ammu olemas. Viimaks, 1969/70. aasta lõpus on märge: „Õppeaasta lõpul algab koolis kapitaalremont.“ Remont venis aga pikale. 1971/72. õppeaastal ei olnud koolil ei võimlat ega aulat, mistõttu kehalise kasvatuse tunnid viidi läbi õues või koridoris. Vahepeal tehti nn jooksvat remonti omal jõul, st koolitöötajate, lapsevanemate ja õpilaste kaasabil. Teiste ringide seas tegutses koolis õpilaste remondibrigaad õpetaja Richard Piilbergi juhatamisel, hiljem hakati seda nimetama osavate käte ringiks. Aeg-ajalt sai kool uut mööblit – koolipinke, õpetajalaudu jm – ning õppevahendeid, mis samuti aastakokkuvõttes ära nimetatakse. Samuti räägitakse optimistlikult „kooli majandusliku baasi täienemisest uute õppevahenditega“. Kodundusklass sai 70ndate algul uue sisustuse, söökla ja õpetajate tuba uue mööbli. Osteti muusikariistu ja kaks õmblusmasinat. Koolile plaaniti rajada raadiosõlm.

1970. aastate alguses hakati juurutama nn kabinetisüsteemi: kui varem oli iga klass oma ruumis, siis nüüd oli ruum aineõpetajal, kes pidi sellest kujundama ainekabineti koos vastava sisustuse ja kujundusega. Esimesena valmisid koolis tööõpetuse kabinetid nii poistele kui ka tüdrukutele, füüsikakabinet, keemiakabinet, lauluklass ja geograafia-bioloogia kabinet.

Sellised nägid välja klassiruumid 1969. aastal. Pildil arvatavasti esimene poistekoori klass. *Eve Mikkori kogust.*

Kümnendi keskpaigaks olid olemas ka algklasside, eesti keele ja matemaatika kabinetid ning nüüd võidi juba hakata kabinette omavahel võrdlema, nii kooli sees kui ka üle linna. 1975. aastal leiti parim olevat algklasside kabinet (õp Neem), mis saavutas ülelinnalisel ülevaatusel kolmanda koha.

Saavutused

1960. aastail tõsteti tihti esile kooli kehakultuurikollektiivi. Tervelt kolm aastat oli Tallinna 18. 8-klassilise kooli kehakultuurikollektiivi käes rändpunalipp – auhind, mis anti kõige tublimale Tallinna kooli spordiringile. Kõrgeid kohti saavutati linna- ja rajoonivõistlustel kergejõustikus, korv- ja väravpallis, 1960ndate lõpul lauatennis ja iluvõimlemises.

Ka 1970. aastate aruannetes kiidetakse kehakultuurikollektiivi, kuhu tollal kuulus 137 õpilast. Tallinna koolinoorte võistlustel saadi häid kohti lauatenнисes, laskmises, iluvõimlemises ja kergejõustikus. Uhkusega kõneldakse ka kooli pioneerorganisatsioonist, kes saavutas mitmel aastal kogu vabariigis esikoha kahel alal: pioneeride rahumarss ja Lenini töövalve. Edukad oldi ülelinnalisel rivivõistlusel, tähelepanuväärse saavutusena mainitakse ka Lenini muuseumi rajamist.

Häid tulemusi saavutas Punase Risti algorganisatsioon: rajooni sanpostide võistlusel oli saadud esikoht ja vabariiklikel võistlustel kolmas koht.

Ametiühing

Enamik õpetajaid kuulus neil aastail ametiühingusse. Suur osa kooli tööst tehtigi ära kooli ametiühingu organisatsioonis, mis jagunes komisjonideks. Näiteks eksisteerisid kultuur-massilise töö komisjon, töötasu- ja töönormeerimiskomisjon, organisatsioonilise töö komisjon jt. Õppetöö põhiküsimustega tegeles õppe-tootmistöö komisjon, mis korraldas nn tootmisnõupidamisi, kus arutati õppeedukust ja distsipliiniküsimusi.

Tähtis roll oli olme- ja heaolukomisjonil (nimetatud ka elamuheaolukomisjoniks) – selle kaudu said kooli töötajad tellida nn olmepakke, mis sisaldasid defitsiitset kaupa, mida poest saada ei olnud. Ametiühingu kaudu sai esitada ka korteritaotlusi, olme- ja heaolukomisjon käis sel juhul kohapeal taotleja elamistingimusi vaatamas. Seejärel, kui ametiühing korteritaotlust toetas, saadeti avaldus edasi rajooni korteriosakonda.

Autoostuloa taotlus kinnitati samuti ametiühingu koosolekul, ametiühing jaotas ka sanatooriumide, puhkekodude ja pioneerilaagrite tuusikuid nii töötajatele kui ka nende lastele. 1970ndate

lõpul toimus Kalamaja koolis aga näiteks ametiühingu koosolek ühe päevakorrapunktiga: ametiühingu liikmete avalduste läbiarutamine vaiba saamiseks. Vaipa soovis kolm inimest, neist ühe avaldust otsustati toetada.

Reisimisvõimalused olid tollal tunduvalt ahtamad kui praegusaajal, õpetajad käisid aga siiski üsna tihti ekskursioonidel – peamiselt Moskvas ja Peterburis (tollase nimega Leningradis), aga ka teistes Nõukogude Liidu vabariikides.

1960ndail ja 70ndate alguses juhatasid kooli ametiühingu organisatsiooni õpetajad Arkadi Životnikov, Evi Tuur ja Astrid Saard, 1975. aastast sai esimeheks õpetaja Malle Neem, hiljem Silvia Luts.

Šeflus, õppe-tootmispraktika

Nõukogude ajal olid igal koolil „šefid“. Šeflus, mis hiljem muutus puhtformaalseks, tähendas tollal seda, et õpilased said šefiks olevas asutuses (tehases, kolhoosis) töötamist proovida, samuti käisid õpilased seal esinemas. Käsikirjalises kroonikas öeldakse Kalamaja koolil olevat tihe koostöö tehaste, aiandi ja sovhoosiga ning šeflussidemed kolme tehasega: Norma, Standart ja Elavhõbedaalaldite Tehas.

Nn tootmisõpetusele pandi 1960ndail suurt rõhku, tollal oli koolilõpetajal võimalik omandada ühtlasi mingi praktiline eriala, nagu puusepa või keevitaja kutse. Hiljem, juba 60ndate teisel poolel see kadus. Vanemate klasside õpilastele oli siiski ette nähtud tööpraktika, mis tehti kevaditi kas kolhoosis või aiandis. Kuna koolil oli oma aed, tuli sedagi korras hoida: suvine aiatöö ehk ametliku nimetusega tööpraktika kestis koguni kaks nädalat.

Šeffide kaudu sai teinekord ka näiteks ekskursiooni jaoks bussi, samuti võidi nende ruumides korraldada suuremaid üritusi, mille tarvis koolimaja kitsaks jäi.

1970. aastail ja hiljemgi oli kooli šefiks Kolhoosidevaheline Laevaremondi Tehas asukohaga Kalaranna 1. Nagu selgub, oli sellestki šefist mõnesugust abi, 1975/76. aasta kokkuvõttes kirjutatakse: „Kooli šeff abistas kooli algklasside kabinetide mööbli kokkupanekul väga silmapaistvalt. Selle tagajärjeks oli kahe ruumi sisustamine kabinettkappidega.“

Õpetajad ja õpilased meenutavad

Vabriku tänava kool

Meie rääkisime ikka Vabriku tänava koolist. Olime sealtkandist pärit, kõik inimesed teadsid seda tänavat Vabriku tänavana, olgugi et selle nimi tollal oli Rabtšinski.

(Anne Aug ja Ülle Lossman, Kalamaja kooli vilistlased
(1964) ja 1970ndate alguses selle kooli õpetajad)

Kooli tööle tulek

Elasin ise Kalamajas Kopli (tollal Kalinini) tänaval. Lasin end teadlikult suunata üheks aastaks kodust kaugele – Viljandisse. Teadsin, et lähen mehele ja tulen siis niikuinii Tallinna tagasi. Aasta pärast tulingi, hakkasin Tallinnas kohta otsima. Tahtsin minna 24. kooli, sinna ma tegelikult paberid sisse viisingi. Aga abikaasa nägi juhuslikult direktor Aino Rebast ja rääkis temaga, Rebane küsis, et miks ta meile ei tule. Ma ei julgenud sinna 24ndasse enam paberite järele minnagi – oleksin tegelikult pidanud selles koolis 1. septembril tööd alustama –, need saadeti mulle postiga koju.

(Anne Aug, Kalamaja kooli algklasside
õpetaja ja õppealajuhataja 1969–1975)

Mina nihveldasin ennast kohe pärast ülikooli sinna kooli. Tahtsin Tallinna tulla. Mulle ei saanud Tartu viie aastaga koduseks, suhtlesin tihedalt Tallinnas (tulevane abikaasa õppis TPLs) ja teadsin, et tahan tagasi koju tulla. Ülikoolis tehti hinnete järgi pingerida: kes oli alguses, võis valida, kuhu tööle minna. Olin küll selle esimese poole sees, aga tuli välja nii, et Tallinna kohti praktiliselt ei olnudki. Rääkisin siis isiklikult Aino Rebasega, et kas ei saaks teha tellimiskirja (nõudekirja), et neil on mind vaja. Niimoodi võis teha: kool saatis kirja ja nõutas konkreetset inimest. Nii tegid paljud. Ja kuna olin selle poole seas, kes sai valida, siis saingi.

(Ülle Lossman, Kalamaja kooli matemaatikaõpetaja 1970–1972)

Pärast ülikooli suunati mind tööle Paunkülla, töötasin seal kaheksa aastat. Abikaasa käis Tallinnas tööl. Ühel hetkel sai võimalikuks tulla Tallinna elama – meie jaoks vabanes väike korter Vabriku (tollal Rabtšinski – toim) tänavas. Tulin end sisse kirjutama ja uurisin siis igaks juhuks, kas selles koolis pole ehk vaba kohta, kool ju siinsamas. Oligi, üks algklasside õpetaja oli just ära läinud. Nii ma tulingi sellesse kooli – 35 aastaks.

(Malle Neem, Kalamaja kooli algklasside õpetaja 1975–2004, raamatukoguhoidja aastani 2010)

Koolimaja

Direktor Aino Rebane elas vahepeal koolis, korruste vahepeal: ühel pool oli pioneeride tuba, teisel pool (hiljem oli seal raamatukogu) tema korter.

Minu klass oli 3. korrusel, ja seal kukkus lagi alla. Õnneks hankisid minu klassi lapsevanemad imekombel oma kulul mingid

materjalid ja remontisid selle lae ära. Aknaid pesid lapsevanemad laupäevakutel, õpetajad siis koos lapsevanematega.

(Anne Aug, Kalamaja kooli algklasside õpetaja ja õppealajuhataja 1969–1975)

Keldrikorrusel elas katlakütja, mingil ajal ka perekond. Mäletan, et selle keldrikorteri Vabriku tänava poolse akna all oli sageli lapsevanker. Kuna elasin kooli lähedal, sattusin vahel õhtupoolikul koolist mööduma ja siis kuivas sisehoovis pesu.

Katlaruum oli pime ja sealt kostis pidevat mürinat. Hoolimata pingutustest oli koolimaja talvel alati külm. Kas põhjuseks oli suur akende pindala või kehv soojustus, ei tea, aga külm oli. Igal talvel oli külmaperiood – 30-minutilised tunnid – ja see oli positiivne uudis.

Keldrikorrusel oli garderoob. Salme kultuurikeskuse poolne külg oli täis ridamisi metallvõredegaga bokse. Kuna klassikomplekte oli rohkem kui vabu garderoobe, tuli paralleelklassidel sageli jagada ühte ruumi. Vastasküljel olid söökla ja köögi ruumid. Söök tehti kohapeal.

Sööklakultuur oli sellele ajale tüüpiline, nagu kasarmus: pikad lauad, ühesugused plekist nõud ja aina korduv, nn kinnitatud menüü. Sööma pääses kogu klass korraga õpetaja juhtimisel. Minu kooliskäimise ajal vägisi keegi sööma ei sundinud. Kui ei soovinud, viisid toidu mustade nõude luuki ja kõik.

Kõhu tühjaks jäämist ei pidanud kartma. Vabriku ja Salme tänava nurgal oli väike keldripood. Sealt sai alati „rotikaid“ (õlis küpsetatud lihapiirukaid) ja moosipiirukaid, 5 kopikat tükk. Ka iiriseid oli pea alati saada. Sellesse poekesse sai lipatud nii soojal ajal kui ka talvel, ning ikka koolivormi ja sussidega.

(Jaanika Maivel, õppis Kalamaja koolis 1976–1984)

Poiste tööõpetus, 1969/70. õppeaastal. Eve Mikkori kogust.

Aed ja spordiväljak

Kooliaed oli ilus kevadel, kui õunapuud õitsesid. Minu isa koolikäimise ajal olevat seal olnud ka väike veesilm ja lehtla. 1970ndatel neid enam alles ei olnud. Tiigikese asukohta võis aimata kividega ääristatud lohu järgi.

Aed oli jagatud sektoriteks, igal klassil oma. Seda tuli korras hoida. Sügisel ja kevadel olid koristuspäevad: riisuti ja koristati prügi. Tüdrukud riisusid ja poisid kandsid lehti aia äärde ettenäidatud kohta. Selleks kasutati umbes meetripikkuseid kanderaame meenutavaid aluseid. Üldiselt osalesid kõik, selle eest sai ÜKT tunde.

45-minutiline koolitund tundus tollal igavikuna ja vahetund oli tõeline päästja. Kui ei sadanud ja ilm oli soe, tohtisid õpilased viibida väljas. Koolimaja külgekse ees oli spordiväljak, seal mängisid poisid jalgpalli. Kui mängiti „ukakat“, võeti ka tüdrukuid mängu.

Spordiväljak oli ristkülikukujuline plankaiaga ümbritsetud plats. Plangul olid mugavad käigukohad (välja löödud lauad). Kunagi võis see plats ju olla peenkruusaga kaetud, kuid 1976. aastal oli alles vaid ebamäärane pinnatäidis, täis auke ja kühme. Äärtes kasvas umbrohi. Ühes nurgas oli lohk, täis liiva, kive ja iga-sugu sodi. Sellesse nn kaugushüppekasti eriti keegi hüppama ei kippunud ja ega ei sunnitud ka.

Väljas toimunud kehalise kasvatus tundides me kas jooksime või mängisime pallimänge. Spordipäevadel jooksime aja peale Kalamaja pargis, seal toimusid ka suusatunnid. Kohe-kohe pidi algama staadioni renoveerimine, aga meie lennu lõpetades 1984 oli see väljak igatahes endises kurvas seisus.

Talvel külmade saabudes tuli üks-kaks tuletõrjeautot ja kastis kogu väljaku veega üle, siis oli tasuta liuväli kogu ümbruskonnale kasutada.

(Jaanika Maivel, õppis Kalamaja koolis 1976–1984)

Tunniandmine

Pidin hakkama andma vene keele tunde neljandale klassile. Mäletan, et õppealajuhataja Aino Rebane saatis mind klassi ukseni ja jäi siis ukse taha valvama, et kui mul klassi ohjamisega mingeid raskusi peaks olema, siis tema tuleb sisse ja aitab. Sisesin klassi, kus mitte ükski ei pööranud mulle tähelepanu, sest parasjagu sõitis aknast mööda hiiglasuur ekskavaator ja kõik olid kogunenud akna alla. Istusin siis õpetaja lauale, kõigutasin jalgu ja ütlesin kõva ja selge häälega: „Это экскаватор!“ Kordasin seda veel kaks korda ja selle aja jooksul pöördusid lapsed tagasi oma kohtadele, vaadates üllatunult õpetajat, kes istub laua peal. Igatahes õppealajuhataja klassi ei tulnud ja mind laual istuvana ei näinud ning õpilastega oli kontakt saavutatud.

(Aino Arro, Kalamaja kooli pioneerijuht ja vene keele õpetaja 1970–1971)

Vahetund

Vahetund koolimajas oli igav ja rutiinne. Tuli jalutada koridoris ringiratast. Esimesel korrusel ei tohtinud viibida, see oli esinduskorrus ja korrapidajad ajasid sealt alati ära.

Teine korrus oli õpilasi täis. Vahetevahel jäeti võimla uks lahti ja siis mängisid suuremad poisid korvpalli. Tüdrukud istusid turnisid mattidel või rööbaspuudel.

Kolmas korrus oli suhteliselt vaikne. Sellel korrusel oli aula. Vahel harva oli aulauks lahti unustatud ja siis sai saalis aega veeta – vaheldus ikka.

(Jaanika Maivel, õppis Kalamaja koolis 1976–1984)

Õpetamisest ja hindamisest

Minu meelest hinnati tollal rangemalt ja ma ei ütleks ka, et koorumus oleks õpilastel väiksem olnud. Eksameid näiteks oli palju rohkem ja ainus erinevus praegusest oli see, et hindas oma aineõpetaja. Aga see ei tähendanud, et ta oleks leebemalt hinnanud, veel vähem, et keegi oleks hindamisel sohki teinud. Rohkem oli ka suulist vastamist, suulisi eksameid, ka reaalinetes. Keemias ja füüsikas pidi eksamil ka katseid tegema.

(Anne Aug, Kalamaja kooli algklasside õpetaja ja õppealajuhataja 1969–1975)

Kahtesid ei parandatud. Kui oli kaks, oli kaks. Mina istusin mõne õpilasega pärast tunde, ütlesin, et enne te ära ei lähe, kui saate selgeks. Nad käisid siis vahepeal kooli lähedal Vabriku ja Salme tänava nurga peal toidupoes, tõid endale süüa, ja mulle ka.

(Ülle Lossman, Kalamaja kooli algklasside õpetaja 1970–1972)

Ega õpetaja seda kahte muidugi hea meelega panna ei tahtnud. Ise ikka katsusime teha nii, et mitte kuidagimoodi kolme

VII KUURI!
 ALL KASVAVAD
 PANE PUUD ETTE!
 ULATA EMALE!
 PÖLLU ÄÄRES ON
 PÖLEB HELEDASTI.
 ASETASIN LILLED
 ALL OLI
 KALDAL SEISIS
 KELLE NEED ON?
 AADUL ON UUS
 LEBAVAD LAUAL.

Omal ajal läks algklasside õpetajal tunni ettevalmistamiseks peale erialaste teadmiste vaja ka kääre, liimi, värvilisi pliiatseid ja ohtralt fantaasiat. Õppe- materjalid töövihikute-eelsest ajast. Malle Neeme kogust.

välja panna, vaid et lapsed saaksid ikka selgeks, vähemalt kolme peale. Mina kamandasin mõne lapse pärast tunde endale koju, vanemad tõid nad ukse taha, pärast oskasid lapsed juba ise tulla. Õpetasin neid siis kodus.

(Anne Aug, Kalamaja kooli algklasside õpetaja ja õppealajuhataja 1969–1975)

Õpetajad

1970. aastatel oli meil kohakaaslaste kool. Naljaga pooleks võiks öelda, et Vaike Nellis tõmbas meile tulles pool Rahumäe kooli õpetajatest tühjaks. See kant on Kalamaja arengusse kõvasti panustanud. Hiljem oli mul direktorina ühel aastal selline erakordne olukord, et kõik koolis töötavad inimesed olid kõrgharidusega, kvalifikatsiooniga ja põhikohaga.

(Eve Mikkor, Kalamaja kooli inglise keele õpetaja alates 1971. aastast, õppealajuhataja 1978–1985, direktor 1985–1996)

Algklassidest ma peale klassijuhataja, õpetaja Malle Neeme ei mäletagi kedagi. Neem tuligi meiega, ta oli täiesti uus õpetaja. Malle Neem inspireeris mind püsivalt, tänu temale tahtsin ma algusest peale saada õpetajaks, mul polnud mingit kahtlust. Kui praegu räägitakse integreeritud õppest, siis õpetaja Neem tegi seda kogu aeg. Kuidas ta meid juhendas – sellise mõnusa lahendusega. Mäletan, et kord nädalas, kas neljapäeval või reedel, oli üks tund, kui ta jutustas meile ümber lugusid, mida oli lugenud. See oli nii põnev, kohe nagu film hakkas silme ees jooksuma. Me ootasime seda alati, see oli justkui komm või boonus õppenädalas.

(Tiina Trampärk, õppis Kalamaja koolis 1975–1983)

Juhtus...

1970. või 1971. aasta suve hakul käisime suuremate tüdrukutega Käsmus matkal, nad võisid olla 7. klassi lõpetanud. Päevitasime Kuradisaarel ja piirivalve poisid tulid hobustega meid ära ajama (see oli nõukogude ajal piiritsoon, kus ilma loata viibida ei tohtinud – toim), aga ei julgenud lähedale tulla, pelgasid, kuna olime poolpaljad. Tulime sealt siiski ruttu ära, kartes, et muidu viiakse meid kordonisse kartuleid koorima.

(Aino Arro, Kalamaja kooli pioneerijuht ja vene keele õpetaja 1970–1971)

Tol ajal oli 8. klassis eraldi õppeaine anatoomia. Kolleeg, kes seda ainet andis, jäi dekreeti (lapsehoolduspuhkusele – toim) ja direktor rääkis mulle augu pähe, et võtaksin need tunnid üheks veerandiks. Klasse oli kolm paralleeli. Käisin Laial tänaval meditsiini- raamatukogus, vedasin endale raamatuid koju, et ise ikka pädev oleks. Polnudki midagi katki, sain selle ühe veerandi antud. Ainult et siis kuulutati välja, et just anatoomias tuleb 8. klassil eksam.

Eksamil istusime komisjonis neljakesi: direktor, mina ja kaks õpetajat veel. Suuline eksam, piletitega. Ühel tüdrukul tuli rääkida

loote arengust. Räägib siis tüdruk midagi segast... Lõpuks ütleb selgelt ja kõvasti: „Ja siis läheb emakas lõhki ja loode tuleb päraku kaudu välja.“ Teine õpetaja mu kõrval hakkas selle peale spontaanselt laginal naerma.

(Anne Aug, Kalamaja kooli algklasside
õpetaja ja õppealajuhataja 1969–1975)

Mäletan kaht venda, kes olid koolis parajad rääbakad. Üks oli minu klassis, teine noorem. Direktor ütles, et vaata, millised nad sul tundides välja näevad – pikad salkus pesemata juuksed... Kutsusin nende ema kooli, ema ütles, et tal pole aega laste kasvatamisega tegelda, et töötab kahel kohal, poisse peaaegu ei näegi. Kutsusime siis kooli juuksuri, poisid pandi tooli istuma ja lõigati neile korralikud soengud.

(Ülle Lossman, Kalamaja kooli
matemaatikaõpetaja 1970–1972)

Kui tunned, et oled midagi valesti teinud, jääb see iseäranis selgelt meelde. Käisin oma 2. klassiga ekskursioonil Kadrioru kandis. Pidime hakkama tagasi tulema – kaks poissi kadunud. Karjusime ja otsisime. Lõpuks ilmusid välja, olid lihtsalt omapead hulkunud. Ütlesin, et nüüd lähme siia sirelipõosa taha (oli mai lõpp) ja püksid maha! Poisid ajasidki püksid maha. Ütlesin, et olgu, siit pole kuskilt ühtki vitsa võtta, pange püksid üles.

Arvasin, et nüüd tuleb skandaal. Juhuslikult nägin hiljem samal päeval Soo (tollal Nikonovi – toim) ja Vana-Kalamaja tänava nurgal leivapoes ühe poisi ema. Küsisin siis, kas poiss on kodus ekskursioonist midagi rääkinud. Ei, ta polnud midagi erilist rääkinud, ainult seda, et väga tore ekskursioon oli. Rääkisin siis ära, kuidas lugu oli. Ema naeris ainult.

(Anne Aug, Kalamaja kooli algklasside
õpetaja ja õppealajuhataja 1969–1975)

Olin kaks nädalat õpetaja olnud, kui mind kutsuti kursusekaaslase pulma. Pulmapidu peeti vist Koerus. Reedesel päeval. Miks nii, ma ei tea – ta oli ju ise ka õpetaja ja laupäev oli tööpäev, st koolipäev. Mina noore õpetajana mõtlesin, et olen jube kaval: ütlesin õpilastele, et laupäeval teeme kontrolltöö. Hakkasime öösel pulmast tagasi sõitma, vastu hommikut jõudsin koju, vahetasin riided – ja otse kooli. Hiljem ma sellist rumalust enam kunagi ei teinud. Kui sa ise tundi annad, vehkled seal, pole nii hull. Aga kontrolltöö – istud ja passid ja nii tuleb uni peale.

(Ülle Lossman, Kalamaja kooli matemaatikaõpetaja 1970–1972)

Meie kooli šeff oli Norma. Normal oli pisikene buss. Meie õpetajatega otsustasime sõita selle bussiga nädalavahetusel Leningradi (praegu Peterburi – toim). See pidi olema 1970ndate algul.

Laupäeval pärast tunde läksime, pühapäeval pidime tagasi tulema. Leningradis oli sel ajal palju rohkem kaupa saada kui meil, nii et kõik ostsid midagi. Mina näiteks ostsin seanahast kohvri. Mõni ostis lausa armatuuri, nii et neid kotte ja pampe oli nii et tapab. Ja siis tuli bussijuht ja ütles, et buss läks katki, nii et sellega me tagasi ei saa. Tuli minna öise rongi peale. Meie peatumiskoht oli kesklinnast kaugel, metroopeatusesse oli pikk maa ja meil oli ju jubedalt igasugu kodinaid kokku ostetud. Aitasime siis üksteisel asju tassida. Jõudsimme siiski kuidagi rongile, rong aga pidi Tallinna jõudma esmaspäeva hommikul, kui tunnid juba käisid. Kaugekõnede võtmine ei olnud tol ajal niisama lihtne, et muudkui võtad ja helistad. See käis kuidagi bussijuhi kaudu: üks helistas teisele, teine kolmandale, kolmas kooli. Nii et esmaspäeva hommikul algas koolipäev sellega, et pooled õpetajad olid puudu.

(Anne Aug, Kalamaja kooli algklasside õpetaja ja õppealajuhataja 1969–1975)

II PEATÜKK

Aastad 1977–1987

Direktorid:

1977–1985 Vaike Nellis

Alates 1985. aastast Eve Mikkor

Õppealajuhatajad: Jüri Talak, Eve Mikkor, Veleida Mikfeldt, Thea Mältsamees

Õpetajad (tähestiku järjekorras, sulgudes neiupõlvenimi):

Anneli Annus – füüsika

Pille Anderson – algklassid

Tiina Avalo (Loorens) – vanempioneerijuht, algklassid

Inna Gailevskaja – vene keel

Evi-Mare Hollo – matemaatika

Aale Häggblom –
pikapäevarühm

Inge Jaanson – muusika

Ivar Järving – keemia

Meela Järving – inglise keel

Rein Jässi – kehaline kasvatus

Marika Jürgenson – eesti keel

Margareta Kaera – algklassid,
vene keel

Kaja Kappel – inglise keel

Katrin Kaurit – algklassid

Linda Kinnas – matemaatika,
füüsika, vanempioneerijuht
(huvijuht)

Riina Kivi – muusika

Johannes Kork – matemaatika

Merle Kulderknup – eesti keel
ja kirjandus

Heiki Käo – matemaatika

Heljo Laansoo – eesti keel ja kirjandus
 Inge Lauri – inglise keel
 Reet Laurisson – eesti keel
 Madis Lepik – füüsika
 Anu Leppsoo – muusikaõpetus
 Kersti Liiberg – käsitöö, keemia
 Merike Lokuta – muusika
 Heli Luigelaht – algklassid
 Silvia Luts – algklassid, muusika, käsitöö, kunst, klassiõpetaja
 Andres Mae – matemaatika
 Matti Martinson – matemaatika, vanempioneerijuht
 Marika Metsatalu – bioloogia
 Eve Mikkor – inglise keel, õppealajuhataja, direktor
 Veleida Mikfeldt – ajalugu
 Thea Mältsamees – algklassid, vene keel, õppealajuhataja
 Tõnu Mändveer – matemaatika
 Malle Neem – algklassid
 Vaike Nellis – eesti keel, direktor
 Leili Nelson – algklassid, matemaatika
 Urmas Palmaru – matemaatika, füüsika
 Valdeko Parkja – matemaatika, füüsika
 Mehis Pever – ajalugu
 Rita Pinn
 Hillar Pruul – kehaline kasvatus, zooloogia
 Erich Puusaag – tööõpetus
 Tiina Puuste – algklassiõpetaja
 Valli Põldmaa – loodusained
 Silvi Pärnaste – matemaatika, füüsika
 Ilmar Raidna – matemaatika, füüsika
 Silja Rand – eesti keel
 Endla Raud – logopeed
 Salme Riga – matemaatika
 Tiina Rätsep – vene keel
 Marko Rööpson – geograafia, majandusjuhataja
 Aita Saks – algklassid
 Helve Sögel – ajalugu
 Eha Suuressaar – keemia
 Vilma Taal – bioloogia, geograafia
 Jüri Talak – tööõpetus, õppealajuhataja
 Vaike Talviste – matemaatika
 Daisy Takker – kehaline kasvatus
 Anneli Tammik – algklassid
 Tiina Trampärk – pioneerijuht
 Ainu Tõnts – inglise keel
 Eevi Tuur – kehaline kasvatus, pikapäevarühma kasvataja

Ülle Urb – algklassid	Taimi Viks – tööõpetus, kunst
Marika Varvas (Laanekivi) – algklassid	Heiki Vilep – ajalugu
Ludmilla Vesselova – vene keel	Elle Viljaste – matemaatika
	Ille Üksti – algklassid

Õpilaste arv sel ajavahemikul kõikus 300 ümber, näiteks 1977/78. õppeaastal õppis koolis 249 last, 1983/84. õppeaastal aga 323. Mõnes lennus olid paralleelklassid, mõnes vaid üks klass. Seetõttu on lõpetajate arvud aastati üsna erinevad: 1983. aastal lõpetas vaid 19 õpilast, 1986. aastal aga 40, aasta hiljem taas kõigest 21. Aastal 1982 lõpuklassi ei olnud, kuna kaheksa aasta eest jäi uus esimene klass vastu võtmata – kool kavatseti „reorganiseerida“.

Nende aastate kroonika aluseks on valdavalt ametiühingu organisatsiooni dokumendid: ametiühingu komitee koosolekute tootmisnõupidamiste ja protokollid, aastaaruanded.

Iga õppeaasta algas tollal sotsialistlike kohustuste ja eesmärkide võtmise ja seadmisega ning lõppes aruandega, kuidas sellega toime tuldi. Need dokumendid on suurepäraseks oma ajastu tunnistajad, täis bürokraatlikke trafarettväljendeid, kuid sellisena paraku ka küllaltki üldsõnalised, mistõttu ei leia sealt kuigi palju infot konkreetsete tegevuste ja sündmuste kohta. Räägitakse „õppekasvatustöö paremast organiseerimisest“, „õpilaste ja töötajate ideoloogilisest kasvatamisest“, „ideelis-kõlbelisest kasvatustööst“ jms. Alati loetakse üles, kui palju kooli töötajast kuulub NLKPsse. Näiteks õppeaastal 1985/86 oli koolis töötajaid 24, neist õpetajaid 23, NLKP liikmeid 5.

Ühe õppeaasta jooksul oli õpetajaid tööl 20 ümber. Aastal 1977 sai kool uue direktori – Vaike Nellise, kes tõi endaga kaasa hulga pedagooge, kellest Tallinna 18. 8-klassilises koolis oli selleks ajaks suur puudus. Kohe temaga koos või mõne järgneva aasta

Õpetajad 1978/79. õppeaasta kevadel. 1. rida: Malle Neem, Veleida Mikfeldt, Ülle Urb, Aita Saks, Anneli Tammik, Vaike Nellis. 2. rida: Matti Martinson, Inge Jaanson, Tiina Avalo, Meela Järving, Taimi Viks, Heljo Laansoo, Inna Gailevskaja. *Eve Mikkori kogust.*

jooksul tulid tema veenmisel Kalamaja kooli Veleida Mikfeldt, Heljo Laansoo, Margareta Kaera, Vaike Talviste, Thea Mältsamees, Matti Martinson. Samal 1977. aastal asus Kalamaja koolis tööle Silvia Luts.

1984. aastal tulid kooli noored õpetajad Merle Kulderknup, Kaja Kappel ja Marko Rööpson.

Töö õpilastega

Direktorivahetus kajastub kooli aastaaruannetes. 1977/78. aasta kokkuvõttes kirjutatakse kriitiliselt: „Õppetöö algas 1. septembril

tarkusepäevaga. Kuid töö algus oli raske. Komplekteerimata olid ajaloo, matemaatika, füüsika ja keemia õpetajate kohad. 16-st põhikohaga õpetajast olid 3 üliõpilased. Kohakaasluse alusel töötasid õpetajad Sirel, Riga, Mändveer, Suuressaar. Õppeaasta jooksul vahetus V klassil 4 korda matemaatikaõpetaja, keemias iga veerand uue õpetajaga, II veerandil tuli uus eesti keele õpetaja, IV veerandi alguses läksid lapsepuhkusele õpetajad Viks ja Avalo. Oli olemas 1 ainekabinet (õp Neem). Sanitaarremont oli tegemata, inventar vilets. Õpilaste teadmiste tase oli nõrk, eriti VI, VII ja VIII klassis, puudusid distsipliini- ja tööharjumused.

Sellest tulenevalt esitas uus direktor pedagoogilisele kollektiivile oma kava ja õppeaasta põhieesmärkideks seati:

- 1) ideelis-poliitiliste teadmiste süvendamine
- 2) õppetundide ja klassiväliste ürituste kvaliteedi parandamine
- 3) distsipliini- ja vastutustunde kasvatamine

Ebarahuldavaid teadmisi näitasid ülelinnaline kontrolltöö matemaatikas VI klassis ja üleminekueksam keemias. Õppeaasta kulus selleks, et taastada korra- ja distsipliiniharjumused, et hakata oskama õppida.”

1980. aastad möödusid koolireformi tähe all. Neil aastail muudeti põhikool kaheksaklassilisest üheksaklassiliseks, mistõttu ainekavasid tehti ümber: osa aineid, mis varem olid olnud põhikoolis, pandi keskkooliastmesse, ja vastupidi, osa toodi jälle ülevalt allapoole. Eesti koolide põhikooli osa pikenemine aasta võrra oli seotud ka võõrkeele (s.o vene keele) õppega. Koolireformist kirjutas pidevalt Õpetajate Leht ja sellega algasid kõik õppeaasta avakoosolekud, ehkki õpetajate sõnul muutus iga-päeva elus tegelikult väga vähe.

1985/86. õppeaastal sõnastati uue õppeaasta eesmärgid järgmiselt: „Ametiühingu ees seisavad uued ja vastutusrikkad ülesanded – jätkub koolireformi elluviimine, vääriliselt tuleb valmistuda

NLKP 27. kongressiks, koondada tähelepanu XII viisaastakul kõrgete tööülesannete saavutamiseks vajalike tingimuste loomisele; üldhariduse, õpilaste tööõpetuse, kutseorientatsiooni taseme tõstmisele, õpetajate töö, olme ja puhketingimuste parandamisele, kooli, kodu ja üldsuse sidemete tugevdamisele, eesrindlike kogemuste propageerimisele.”

1980. aastail anti õpilastele rohkem ülesandeid ja vastutust. Tootmisnõupidamiste ettepanekute vihkust võib leida järgmised ettepanekud: õppetöö analüüsiga peaks tegelema üks õpilane klassis, kes kannaks ette kaks korda veerandis, teeks kord kuus ÜKT analüüsi. Hilinemistest-puudumistest tehku ka kokkuvõtte õpilane (kes peab arvestust iga päev).

1982. aasta detsembris käis kooli vaatlemas Vabariiklike Õpetajate Täiendusinstituudi brigaad, pikapäevarühmi aga käidi kontrollimas Moskvast.

Õppealastest saavutustest rääkides mainitakse õpilaste osalemist vabariiklikel aineolümpiaadidel, eriti häid tulemusi saavutati ajaloo (õpetaja Veleida Mikfeldt).

Töö „rasketega”

Sageli õppeaasta eesmärgiks seatud kõlavad sõnad kodu ja kooli sidemete tugevdamisest tähendasid tegelikkuses seda, et igal klassijuhatajal oli kohustus külastada oma klassi probleematilisi õpilasi ja täita seejärel perfokaart: millised on probleemid, mida on ette võetud. 1970. aastail oli veel tavaks anda „rasked” õpilased eraldi mõne õpetaja šefluse alla. Näiteks 1978. aastal määrati kahele õpilasele „ühiskondlik kasvataja”, nendeks kaks kogenud pedagoogi: direktor Vaike Nellis ja õppealajuhataja Eve Mikkor (ametiühingu komitee otsuse protokoll 9. oktoobrist 1978).

Tall. 18. 8-kl. Kooli sotsialistlikud kohustused 1984. aastaks.

Tähtes NLKP KK otsust "Sotsialistlike riistluse edasarendamisest" NLKP XXVI kongressi otsuste edukaks täitmiseks" ning võttes aluseks NLKP KK 1983.a detsembripleenumi otsused, võtab kooli kollektiiv XI viisaastaku rehvandaks aastaks vastu sotsialistlikud kohustused.

Sotsialistlike nõuete täitmise eesmärgiks on töödistsipliini tugevdamine, töökasvatuse ja kutseorientatsiooni tugevdamine

1. Üldise keskhariduse kindlustamine

- komplekteerida 1984/85 õ.a. 2 esimest klassi
- tagada, et ilma 8. kl. lõpetamata ei lahkuks ükski õpilane koolist
- suunata kõik 8. kl. lõpetajad edasi õppima

2. Töökasvatuse, kutseorientatsiooni parandamine

- ÜKT osas: igal õpilasel koguda maku-latuuri 25 kg, klassijuh. luba uusi töövorme
- kom. laupäevakuteil koristada koolimaja ümbrust, koguda vanapaberit, teha suurpuhastust, aidata siff-ettevõtteid
- korraldada elükursioone ettevõtetele, vanemate töökohtadesse.
- organiseerida suvel töö- ja puhke-lager

Kooli sotsialistlikud kohustused 1984. aastaks. Ametiühingu protokollide raamatust.

Tihti olid probleemid aga seotud koduga, 1980ndate algul peeti mõnel aastal lausa kaht eraldi arvestust: „rasked“ õpilased ja „rasked“ kodud. Kui 1985. aastal algas Nõukogude Liidus suur võitlus alkoholismi vastu, hakati sellest probleemist selgesõnalisemalt rääkima ka koolis. Näiteks märgitakse 1985. aasta kevadel aasta kokkuvõttes, et alkoholismivastase võitluse küsimusi arutati töös lapsevanematega ning raskete perekondadega, ja mööndakse, et kooli piirkonnas on see üks raskemaid tööloike: nn raskeid kodusid olevat küllaltki palju.

Koolimaja

Ametiühingu koosoleku protokollist 22. novembrist 1979 võib lugeda: „Kooli san. olukorraga ei saa rahule jääda. Eriti mustad on koridorid ja võimla. /---/ Viimasel ajal on olukord paranenud. Kabinette koristavad õpilased ise ja need on ka puhtamad.“

1981. aasta 30. novembri koosolekul räägiti: „Kaugõppe õpilased ei vaheta jalanõusid, sellepärast on koridorid mustad, maas vedelevad ikka suitsukonid. Välisukse klaasid on mustad, pikemat aega pesemata. II korrusel pingi all seisis praht ja tolm terve nädala, kuigi kaugõppe koristaja koristab. Must on ka tütarlaste WC.“

Selliseid märkusi võib koosolekuprotokollidest ja aastaaruannetest leida pidevalt, koristajatele tehakse märkusi, kuid olukord ei tundu paranevat. Probleeme tekitas ka kaugõppekool: kui 18. kooli õpilastelt nõuti vahetusjalatseid ja nende olemasolu kontrolliti rangelt, siis kaugõppe õpilastel sellist korda ei olnud. Seepärast olid koridorid mustad.

Olmest kõneldes kasutatakse aruannetes tihti väljendit „ise-teenindamine“, peamiselt tähendas see, et õpilased pidid ise kooli ruume koristama. Seda loeti üldiselt ÜKT (ühiskondlikult

kasuliku töö) osaks, vanemates klassides nimetati vahel ka tööpraktikaks. Klassiruumide korrasolekut jälgiti, puhtamaid tõsteti esile, teistele tehti märkusi.

Teravaks muutus ruumiprobleem. Õpilaste arv oli kasvanud, ruume aga tuli endiselt jagada kaugõppekeskkooliga. Näiteks 1979. aastal räägiti kooli ametiühingu komitee koosolekul sellest, et 1.–3. klasside pikapäevarühmal ei ole ikka veel kindlat klassiruumi: „Kaugõpe ei ole leidnud võimalust, saalis on aga külm“ (protokoll 4. veebruarist 1979).

Talviti oligi maja külm, kuna küttesüsteem oli vana ja amortiseerunud. Aastavahetusel 1978/79 purunesid radiaatorid ning kool asus ümber 5. keskkooli hoonesse Vana-Kalamaja 9 (hilisem Kalinini Rajooni Koolidevaheline Õppe-tootmiskombinaat; praegu asub seal Vana-Kalamaja Täiskasvanute Gümnaasium), kuhu jäädi kevadeni. Küttemuredega tuli tegelda läbi kogu 1980. aastate, suurem rike oli ka näiteks õppeaastal 1983/84. Talviti kestis koolitund tavapärase 45 minuti asemel teinekord 30 minutit, õpilased istusid mantlites. „See on meie maja vana probleem, millele ei leita lahendust enne kapremonti,“ öeldakse aruandes.

1985. aasta kevadeks oli asi ilmselt mõnevõrra paranenud. Ametiühingu organisatsiooni aasta töö kokkuvõttes märgitakse, et „talvekuudel teostati temperatuuri mõõtmist ruumides“ ja „esines temperatuuri osas normist kõrvale kaldeid“, üldjoontes olevat aga olukord eelmise aastaga võrreldes paranenud.

Remonti tehti lapsevanemate, vahel ka šeffide abiga. Enamasti tähendas see värvimist. Kevadel 1984 võeti vastu otsus: klassijuhatajad teevad lapsevanemate abiga klassides sanitaarremondi (juunis enne puhkusele minekut); lapsevanemate komitee korraldab matemaatikakabineti remondi, šeffide abiga remonditakse saal, tualettruumid ja garderoob.

Ainekabinette võrreldi pidevalt, paremaid tõsteti esile. 1985. aasta kevadel tunnistati parimaks eesti keele kabinet, algklasside

osas õpetaja Neeme klass. 1986. aastal esitati ühel koosolekul ettepanek luua 7.-8. klasside poistest remondibrigaad õpetaja Rööpsoni juhendamisel.

Üritused ja ringid

Aruannetes räägitakse palju ideoloogilisest kasvatustööst. Rõõmuga tõdetakse, et 1980. aastatel pioneerimaleva töö hoogustus (vanempioneerijuht Matti Martinson). Tallinna 18. 8-klassilise kooli pioneerimalev kandis Volodja Dubinini nime, niisiis koguti tema kohta materjali ning korraldati temaga seotud üritusi. 1983. aastal andis Tallinna linna pioneerorganisatsiooni nõukogu 18. kooli pioneerimalevale malev-eesrindlase nimetuse.

Loomulikult tähistati koolis riiklikke tähtpäevi, näiteks iga viie aasta tagant „võidu aastapäeva“, s.o ümmarguse arvu aastate möödumist Suure Isamaasõja (resp Teise maailmasõja) lõpust. 1984/85. aastal, kui tähistati „40 aasta möödumist võidust fašistliku Saksamaa üle“, toimus ekskursioon „mööda isade lahingupaiku“, mis lõppes miitinguga Kalevi-Liival (tollal tuntud peamiselt vene poliitvangide, mitte holokausti ohvrite hukkamispaigana). Olulised tähtpäevad olid ka näiteks Nõukogude Liidu moodustamise aastapäev, Tööraha Kommuuni aastapäev, pioneerorganisatsiooni aastapäev jm. Igal aastal tähistati ka oktoobripühi (Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäev) ja 1. maid, töörahva solidaarsuse päeva.

Neil puhkudel korraldati aktusi, õpilased esinesid päevakohaste laulude ja luuletustega. Pidulik koondus võis toimuda ka „Töölise keldris“ (Tallinna Keskraamatukogu keldris 1957. aastal avatud ENSV Riikliku Ajaloomuuseumi filiaal). Oktoobri- ja maipühadel ning pioneeride päeval (19. mai) tuli kindlasti minna paraadile.

Mõistagi oli ka muid tähtpäevi ja üritusi. Vahel tuli üritused üsna kunstlikult mõne „punase“ tähtpäevaga siduda. Näiteks nimetati 1983/84. õppeaastal kooli tööd läbivaks teemaks „nõukogude rahva Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40. aastapäev“. Selle tähtpäeva auks korraldati isetegevusliku kunstiloomingu üleliiduline ülevaatus. Kalamaja koolis tähendas see järgmisi üritusi: raamatunädal (külas kirjanik Robert Vaidlo), teatri-nädal (näitlejad Ellu Puudist ja Helle Laas, etendused „Postimaja“, „Vepsa muinasjutud“), kunstinädal Kinomajas (režissöörid Peeter Simm, Tõnu Virve, Kaarel Kurisma jt). Korraldati ka lauljate konkurss. Kultuuripalees kohtuti sarja „Minu lemmikraamat“ raames kirjanike Ira Lemberi, Uno Leiese, Aino Perviku ja Holger Pukiga. Noorsookirjanduse dekaadi ajal (20.–30. okt 1983) toimus kohtumine kirjanik Eno Rauaga.

1970. aastate lõpus läks lahti aktiivsem liikluskasvatus. Õpilastele korraldati loenguid, filmivaatamisi ja viktoriine, 1978. aastal seati lausa sisse selline kord, et iga päev lõpeb liiklusminutitega. Algklassides peeti liiklusvihikuid. Koolis tegutses organisatsioon NLI (Noored Liiklusinspektorid), 1981. aasta sügisel tuli kooli NLI võistkond oma rajooni võistlustel esimeseks.

1983/84. õppeaastal seati üheks kooli töö põhieesmärgiks looduskaitse. Looduskaitsele olid pühendatud lahtised klassijuhatajatunnid „Puhas vesi“. Külas käisid sellised tuntud inimesed nagu Hendrik Relve, Jaan Eilart, Mati Kaal ja Fred Jüssi. Külastati Tallinna Botaanikaaeda. Iga-aastane pioneeriaktiivi Viitna laager ja tõrvikutega rahumiiting 16. septembril seostati sel aastal samuti looduskaitsega.

Igal kevadel toimus õpilaste isetegevuse ülevaatus – suur kontsert, mis korraldati J. Tombi nimelises kultuuripalees (praegune Salme kultuurimaja). See oli õigupoolest võistlus, iga kooli kava hindas žürii ja koolid seati paremusjärjestusse. Isetegevuse ülevaatus kava tuli koostada läbimõeldult: lihtsalt rõõmsad

lastelaulud, -tantsud ja -luuletused pidid olema tasakaalus ideelis-poliitilist hoiakut väljendavate numbritega.

Kultuuripalees toimus muidki üritusi: näiteks 1980/81. õppeaastal ürituste sarjad „Loodus ja inimene“, „Juristi päevik“ ja „Huvitavate kohtumiste klubi“. 1980ndate algul pakkus lapsevanematele suurt huvi loeng seksuaalkasvatusest.

Traditsiooniks sai muusikalektorium (esialgu algklassidele), lektorid tulid Eesti Riiklikust Filharmooniast. Kooli lähedal asuvas Lembitu kinos toimus ka kinolektorium.

1985. aastal tähistati kooli 70 aasta juubelit.

1970ndate lõpus ja 80ndate algul tegutsesid koolis ajalooring ja fakultatiivkursus „Silmaring“ õpetaja Mikfeldti käe all, sõnakunstiring (õp Neem), deklamaatorite ring (õp Laansoo) ja mudilaskoor ning tantsuring õp Urbi juhendamisel. 1979/80. õppeaastal avati koolis õpilaskino „Leen“ (õp Mikfeldt). 1980. aastatel töötas koolis hulk aine- ja huvialaringe: vene keel, tütarlaste

Malevanõukogu õppeaastal 1984/85. Eve Mikkori kogust.

käsitöö, sõnakunst, kunst, rahvatants, tehnikaring, „Osavad käed“, spordiringid, laste- ja mudilaskoor ja vokaalansamblid. Oli ka pioneeride klubi nimega „Erivärvilised kaelarätid“.

Algklassiõpilaste hulgas sai 1980ndatel hoo sisse nukuteater õpetaja Neeme juhendamisel. Igal isetegevusülevaatusel oli kindlasti mõni nukunäidend, näiteks dramatiseeriti Samuil Maršaki „Tare-tareke“, Felix Kotta „Tublid loomad“, Aafrika muinasjutt „Kuidas loomad endale sabad said“ jpt. Enamasti esineti koolirahvale, kuid astuti üles ka suurematel üritustel koos teiste koolide nukuteatritruppidega.

Ametiühing

Ametiühingust oli juttu ka eelmises peatükis – selle roll oli suur läbi kogu nõukogude aja.

Suur osa kooli tööst tehti ära ametiühingu komisjonides, nagu õppe-tootmistöö komisjon, kultuur-massilise töö komisjon, töötasu- ja töönormeerimiskomisjon, organisatsioonilise töö komisjon, olme- ja heaolukomisjon jt.

Muu hulgas otsustas ametiühingu komitee hääletuse teel sedagi, kes õpetajaist saab sõita mõnele ihaldusväärsemale reisile. Peale suure nõukogudemaa võis pääseda ka teistesse sotsialismimaadesse, nagu Bulgaaria, Jugoslaavia, ka Saksa DV jt. Selleks pidi siiski olema turismituusik, mida jagatigi ametiühingu kaudu. Aastal 1987 sai kool näiteks ühe tuusiku tollasesse Saksa Demokraatlikku Vabariiki ja ametiühing otsustas, kes sõidab. 1982. aasta märtsis käisid 18. kooli õpetajad koos ühe teise kooli töötajatega ametiühingu kaudu reisil Thbilisis. 1987. aastal käidi Lahemaal.

Kooli ametiühingu organisatsiooni esimees oli neil aastail Silvia Luts, 1980ndate algul mõni aasta Thea Mältsamees ning siis taas Silvia Luts, kes on ametiühingu usaldusisik tänapäevani.

Šefid

1979. aastast on kooli ametiühingu komitee teinud sellise kokkuvõtte: „/---/ Meie kooli šeffettevõtteks on Kolhoosidevaheline Laevatehas. Koolivälise töö osas abistavad šefid kooli ekskursionide korraldamisel. Tasuta transporti on antud preemiaekskursionideks neile klassidele, kes võitsid klassidevahelise sots. võistluse. Samuti igakevadised ekskursionid klassidele. Šeffide abiga antakse koolis välja stendi „Meie šeffettevõte“, kus tutvustatakse tehase tööd, kohustusi ja parimaid töötajaid. Pioneeri- ja ringijuhte šeffettevõttest ei ole. Küll on aga võimalus saada mitmesugust materjali poiste käsitööringi tööks. Šefid abistavad kooli ainekabinettide sisustamisel mööbliga, stendidega, tehniliste vahenditega. Šefid muretsesid koolile liiduvabariikide lip-pude komplekti 400 rbl. väärtuses. Neid kasutatakse aktuste, tähtpäevade ja malevakoonduste läbiviimisel, andes aulale erilise pidulikkuse. Ka õpilasakiivi ja parimate premeerimiseks oleme abi saanud šeffidelt. Suur on olnud abi remonttööde teostamisel. Edaspidi tahaks rohkem korraldada kohtumisi tööeesrindlastega ja läbi viia ekskursionid laevatehasesse.

Tore oleks, kui saaksime šeffettevõttest mõne toreda pioneeri- või ringijuhi.“

Seda viimast paraku siiski ei saadud. 1980. aastate kirjalikes allikates mainitakse šeffe veel ainult seoses loodetava materiaalse abiga, mida saadi samuti vähem, kui oleks soovitud. Šeffide roll muutus aina tagasihoidlikumaks ning viimaks kadus selline nähtus täiesti.

Õpetajad ja õpilased meenutavad

„Rabtsinski tänava kool“

Minu ajal ei räägitud Kalamaja koolist ega ka Vabriku tänava koolist, ehkki vanemad inimesed, meie naabridki näiteks, pidid ju vana tänavanime mäletama. Kool asus Rabtsinski tänaval, nii nimetatigi seda Rabtsinski tänava kooliks. Või pigem „Rabtsinski“, nagu eestlased üldiselt ütlesid. Algklassilastele käis seegi üle jõu, mõni jõudis enne põhikooli lõpetada, kui suutis selle tänavanime korrektset välja hääldada...

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Kooli tööle tulek

Kui linna haridusosakonna juhataja ütles, et mind on määratud 18. kooli direktoriks, polnud ma sellisest koolist kuulnudki. Mulle öeldi, et eks minge vaadake. Tulin siia... Ja mul oli öelda ainult üht: ma ei kujutanud ette, et 20. sajandi lõpukümnendel on pealinnas selline kool võimalik. Maja seisukord oli lihtsalt kohutav! Ja mitte ainult maja. Ütlesin haridusosakonnas, et ei, sellesse kooli ma küll ei lähe. Haridusosakonna juhataja aga teatas, et tal on käskkiri juba tehtud. Ütlesin, et tühja, käskkirja saab ju ümber teha... aga kui see tõesti nii võimatu on, eks ma oma saarlase jonniga siis lähen sinna.

See kool taheti juba tasapisi likvideerida. 1977. aastal näiteks ei olnud 4. klassi – juba nelja aasta eest oli niisiis mõeldud, et ei võeta enam uut lendu, see kool kaotatakse ära. Maja oli õigupoolest kaugõppekeskkooli käes, meil ei olnud siin kuigi palju sõnaõigust. Oli aegu, kui me ei tohtinud eesuksestki käia, pidime kasutama tagaust. Kaugõpe kasutas kogu maja ja olime harjunud sellega, et hommikuti olid klassid laga täis. Põrandalt võis leida suitsukonisid, mõnikord ka tühje pudeleid. Kõigepealt tuli klass korda teha, põrand üle tõmmata, siis võis hakata tundi

andma. Kella viieks pidime meie läinud olema ja ruumid heas korras kaugõppele üle andma.

Ei olnud õpetajaidki. Olid muidugi mõned, kes on siamaani – empaatiavõimelised inimesed, sündinud õpetajaks. Paljud kohad olid lihtsalt täitmata, osa tunde andsid teiste ainete õpetajad, kes kuidas. Aga mis teeb koolist kooli? Maja on muidugi oluline, aga kõige tähtsamad on ikkagi inimesed, eelkõige õpetajad, sest nemad on ju need, kes õpilasi vormima hakkavad. Ja õpilased olid siin tegelikult toredad: kuidagi sõbralikumad, avatumad ja lahtisemad kui need, kellega eelmises koolis kokku olin puutunud. Niisiis, kõigepealt tuli siia kooli tuua õpetajad.

(Vaike Nellis, Kalamaja kooli direktor 1977–1985)

8. klassi lõpuaktus 1978. aasta juunis, esiplaanil direktor Vaike Nellis. Eve Mikkori kogust.

Aastaid olin tahtnud õpetada ka keskkoolis. Kuid 60ndatel oli väga range piirang: keskkooliõpetaja pidi olema parteis (kommunistliku partei liige – toim). Niipea kui selgus, et ma partei liige ei ole, loeti töövestlus lõppenuks.

Kui olin juba Vaike Nellise veenmisel Kalamaja kooli tulnud, hakati mind äkitselt väga tahtma keskkooli. Aga siis ei läinud ma enam kuhugi. Mulle see kool sobis: need lapsed ja need õpetajad. Meie põhimõtted Vaikega klappisid, ajasime ühte asja.

(Veileida Mikfeldt, Kalamaja kooli ajalooõpetaja 1977–1989)

Olin 1984. aasta kevadel lõpetanud Tartu Riikliku Ülikooli geograafia eriala. Tol ajal toimus ülikooli lõpetajate riiklik tööle suunamine (pidid sel töökohal töötama kolm aastat). Maale õpetajaks minna ma ei tahtnud, seepärast valisin Tallinna 18. 8-kl kooli. Teadsin, et kool asub kusagil Balti jaama taga. Mäletan, et astusin oma tulevase töökoha poole teatud ärevustundega, varsti leidsin end väsinud puumajade vahelt. Kus on siis koolimaja? Kas tõesti asub kool vanas puumajas? Viimaks paistis lopsakate kastanite tagant päevinäinud kivist koolihoone, mille seinu tähelepanelikult vaadates võis tulevane kooliõpetaja aimata, millist tooni hoone kunagi ammu oli värvitud. Koolimaja välisuks oli viltu ja avamisel kriuksus kaeblikult. Siseruumid olid hämarad ja juba aastaid remontimata. Siiski ei tulnud kordagi mõttesse, et siia ma tööle ei tule.

Tulevased kolleegid võtsid meid kiiresti omaks (koos minuga asusid tööle õpetajad Merle Kulderknup ja Kaja Kappel). Tundsiime, et oleme majja oodatud. Vanemad kolleegid toetasid ja vajadusel juhendasid meid – omandasime ju oma esimest õpetajakogemust. Toredad inimesed on need, kes loovad keskkonna, milles soovid jätkuvalt viibida. Enamik Kalamaja kooli õpetajatest on samas kohas tööl pikki aastaid. Tulin majja kolmeks aastaks –

nüüd on selles majas lapsi õpetatud rohkem kui kolmkümmend aastat.

(Marko Rööpson, Kalamaja kooli geograafiaõpetaja
aastast 1984, direktor aastast 1996)

Ma olin 24-aastane, kui ülikooli lõpetasin. Sel ajal oli suunamine ja mind suunati Tallinna 18. 8-klassilisse kooli. Nagu mind oli käsitud, tulin kooli 1. augustil. Aga augusti algul oli veel puhkus – nii õpetajatel kui ka direktoril.

Käisin siis ümber koolimaja, mitte kedagi näha ei olnud. Olin ärevil. Ja siis läks üks alumise korruse aken lahti ja sealt vaatas välja kütja Vello Rist. Vaatas mulle otsa ja ütles: „Jaa, tüdrik, tuu om koolimaja.“ Mina ütlesin: „On jah.“ Tema: „Tirektort põle.“ Ja et tulgu ma, ma ei mäleta, vist 20. augustil. „Aga paberid anna mo kätte.“ Ulatas käe – katlaruumist – ja mina ulatasin oma dokumendid. Noh, tore. Aga kui ma sealt ära tulin, hakkasin mõtlema. Kujutate ette, missugune nägi välja Vello Rist, isegi oma parematel päevadel. Nii et mu süda hakkas nende paberite pärast küll hirmsasti valutama, mingeid koopiaid mul ju ei olnud ja elektroonilisel kujul ei olnud tollal üldse midagi.

Aga kui ma siis 20. augustil jälle kooli läksin, oli direktor Vaike Nellis paberid kätte saanud. Tegelikult, kui Vello Rist kaine oli ja toimetas, siis teda võis küll kinnisilmi usaldada. Noh, ja kui ei olnud, siis ta magas seal katlaruumis, siis teda lihtsalt ei olnud ja ei olnud ka probleemi.

Tulin samal päeval koos Marko Rööpsoni ja Kaja Kappeliga. Esimesel päeval oli kohe õppenõukogu. Ja ma mäletan, kuidas ma vaatasin, et kõik on vanemad ja soliidsed, meie olime nagu lapsed. Vaatasin ühte vanemat prouat ja mõtlesin: nii vana, ja ikka veel elus. Ta oli viiekümneaastane...

(Merle Kulderknup, Kalamaja kooli
eesti keele õpetaja aastast 1984)

Koolimaja

Maja oli räpane. Siis sain aru, et ka sellist asja võivad inimesed erinevalt näha. Koristaja tegi midagi ja leidis, et see on puhas. Mina vaatasin: no ei ole puhas, must on. Aga tema arvates oli puhas.

Hakkasime (1970ndate lõpus – toim) tasapisi ruume remontima. „Remontimine“ tähendas tollal muidugi peamiselt lihtsalt värvimist. Materjale polnud saada. Remont sai võimalikuks siis, kui direktor jaksas organiseerida, üht-teist sai näiteks lapsevanemate kaudu. Palju töid sai tehtud puhtalt entusiasmist, õpetajate endi ja ka lapsevanemate abiga saime nii mõnegi ainekabineti korda. Lapsed tegid ka ise palju: näitasime neile ette, mida ja kuidas, ja nad tulid sellega kaasa. Pean muide väga suureks veaks, et praegusaja koolides on töökasvatus kaotatud.

Suur probleem oli kooli küttesüsteem. Talviti oli pidevalt külm, kord oli näiteks õpetajate toa põrandal vesi jäätunud. Ja 1978/79. aasta talvel lõhkes minu kabinetis radiaator. Mul oli seal kõik korda tehtud, roheline mistra maas (tollal parim saadaolev põrandakate – toim). Käis klõps ja radiaatorist hakkas hirmsat musta vett välja voolama. Kraapisin siis seda mistrat põrandalt, et midagigi päästa. Siis tuli meil vahepeal minna õppetootmiskombinaati.

Ka kooli ümbrus oli väga raamas, aed võssa kasvanud. Mäletan suve, kui tegin seal aias mingeid töid, seljas harilik töökittel. Tuli siis üks meesterahvas ja küsis, kust võiks leida direktorit. Tal oli raske uskuda, et mina see olengi.

(Vaike Nellis, Kalamaja kooli direktor 1977–1985)

Võin aastaarvuga eksida, aga vist 1978/79. aasta talvel ütles katel üles. Siis koliti õppetöö Kalamaja sauna kõrval asuvasse venekeelsesesse kutsekooli.

Meelde on jäänud ka koridoriseinte pesemised. ÜKT tundide saamiseks tuli alates 5. klassist pesta ja koristada ka koolimaja. Kuna meie klassiruum oli teisel korrusel, siis seda ka

korras hoidsime. Pesime seinu põrandalt lae poole liikudes, tur-
nisime ka toolidel, aga ega me päris üles ikka ulatanud. Nühki-
sime lappide ja harjadega. Efekt oli nii nädal-kaks.

(Jaanika Maivel, õppis Kalamaja koolis 1976–1984)

Sain 1977. aastal 7. klassiruumi II korrusel (endine kaugõppe-
klass). Ruum oli kohutav! Laest rippusid alla vist kuivanud nätsud,
„valged“ seinad olid nagu mädaõuntega üle loobitud. Palusin
õppealajuhataja Talakult kohe luba pisiremonti teha, kuid keel-
duti. Öeldi, et küll me teeme ... Aga minu tookordsed lapsevane-
mad olid tublid, oktoobripühade vaheajal tulid värviga kohale ja
värvisid seinad üle, ruum sai korrastatud. Samal aastal toimus ka
pinkide vahetus, lausa kolm korda.

Laudpõrand polnud värvi näinud, naelad väljas ja praod tõesti
kuni sentimeetrilaiused. Põranda värvisin ise alati juuni alguses
üle, nii palju-palju aastaid. Värvu ostsin ka ise, kool maksis hiljem
kinni. Kuni lõpuks said praod ka värviga täidetud, ja naelu oska-
sin ka ise tagasi lüüa. Siia maani on mul koolis kapisahelis igaks
juhaks olemas haamer, kruvikeerajad ja muu vajalik. Kolleegid
naeravad, et kui midagi vaja on, küsi Silvilt.

1978/79 kolisime endise 5. keskkooli (vene kool, mis kolis vist
Õismäele) hoonesse. Mäletan hästi, et majas oli remont. Ma sain
oma 2. klassile remonditud ruumi, aga näiteks Ülle Urbi 3. klass
õppis endises keemiaklassis, mis haises hirmsasti kemikaalide
järele. Andsin sel aastal ka Ülle klassile kunstiõpetust, sellepärast
tean.

(Silvia Luts, Kalamaja kooli muusika-,
käsitöö- ja kunstiõpetaja aastast 1977)

WC oli külm, räpane, haisev. Tsementpõrand, mis oli alailma
märg (vesi? või veel midagi?), ja kärtssiniseks värvitud seinad, mis
olid millegagi kokku mäkerdatud (parem, kui ei jäänud pikemalt

vaatama ja juurdlema, millega nimelt). Ühesõnaga, kui võimalik, kannatad tundide lõpuni ja pissid kodus.

(Maris Jõks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Protokollis kõlas „remondibrigaad“ uhkelt. Tegelikult sai kõik alguse 1985. aasta koolilõpetajatest, kes pärast lõpupidu koolimajal palju aknaruute puruks loopisid. Kool oli alanud, aknad aga ikka ilma klaasideta. Koolil ei olnud remondimeest, kuid oli kasti jagu aknaklaasi. Kaheksandas klassis, mille klassijuhataja ma olin, õppisid töökad ja abivalmis poisid. Selgus, et keegi pois-test oskas aknaklaasi lõigata. Mõtlesin, et las poisid proovivad. Nädala pärast olid koolimaja katkised aknad klaasitud. Väga tublid poisid olid. Koolimajas tehti ka teisi vajalikke remonditöid.

(Marko Rööpson, Kalamaja kooli geograafiaõpetaja, alates 1996. aastast direktor)

Koolimaja tundus siis (aastal 1982 – toim) väga uhke, suur ja aukartust äratav maja. Sisenesime küljeuksest, eeskoridor oli pime. Läksime trepist alla garderoobi. Garderoobis olid klasside kaupa metallvõrestikuga ukсед, mis kolisesid kohutavalt, kui neid avati ja suleti. Garderoobis istus alati korrapidaja.

Meil oli päris suur klass ja see asus teisel korrusel, kohe seal trepi kõrval, kus vahekoridoris oli pioneeride tuba ja oktoobri-laste tuba. Klassiruumis olid klappidega lauad, meiega samal korrusel oli võimla, sel ajal tundus see väga suur.

(Karin Kesküla, õppis Kalamaja koolis aastail 1982–1986)

Koolimajast on meeles, et see oli alati hämar, valgustus oli halb, seda käidi isegi mõõtnas, aga see ei muutnud midagi. Klassiruumid olid väiksed, meie klassis oli näiteks 24–26 õpilast. Garderoob oli tol ajal ikka väga jube. Igal klassil oli oma garderoobiboks, mis nägi välja nagu vangikong, üleni trellitatud. Uks käis lukus tabalukuga.

Võimla oli väike, akende ees olid trellid, maas olid matid, mille sees tugev vatt. Lagi oli madal, vanemate klasside poisid said ikka käega palli vabalt korvi panna. Võimla kõrval oli väike riietusruum ja selle taga õpetaja kabinet.

(Margus Liblik, Jaanus Vapper ja Tarmo Tilling, õppisid Kalamaja koolis 1978–1986)

Mäletan veel ühte ruumi, mis oli vist teise ja kolmanda korruse vahepeal, see oli hambaravikabinet. Olid kindlad päevad, kui me juba haisu järgi aru saime, et tuleb hambaarsti päev. Meid kutsuti nimeliselt klassist välja, päris mitmeid kordi sain ennast kuidagi sealt ära nihverdada, kuid kord siiski pidin minema. Sel ajal olid ju puurid need jalaga kedratavad. Oh sa poiss, kui puurima hakati, kus siis tuli suust kärsahaisu ja minu kisa oli kuulda kolmandale korrusele. Vihkan hambaarsti siimaani.

(Karin Kesküla, õppis Kalamaja koolis 1982–1986)

Neljandale korrusele ei maksnud minna. Üldiselt polnud 18. 8-klas-silise kooli õpilastel lubatudki sinna minna, see korrus oli kaug-õppekooli päralt. Seal oli suitsuhais. Suitsuhais ja üks raevukas meesõpetaja, kellele meie algklasside klassijuhataja Malle Neem pani nimeks Julk-Jüri. Võib-olla oli ta juba loomu poolest tige, aga ega asja parandanud vist ka see, kui jõmpsikad käisid keelust hoolimata suurte tunde segamas: koputasid uksele, tegid ukse korraks lahti ja jooksid siis minema. 4. klassis oli meil kord matemaatika-tund millegipärast 4. korrusel ja õpetaja saatis mind kõrvalklassi kriiti laenama. See õpetaja oli meil uus ega teadnud ilmselt, kuhu ta mu saadab. Vastu vaielda ma ei julgenud. Mis Julk-Jüri mu pobina peale (kahtlane, kas ta arugi sai, mida ma küsima olin tulnud) täp-selt ütles, läks mul kõrvust mööda, aga tema kehakeel ja hääl ei jätnud mingit kahtlemisvõimalust: järgmine kord tuleb kallale.

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Kuna tol ajal köeti koolimaja söega, siis oli meil ka katlakütja. Puujalaga vanamees, kes oli väga hirmuäratav, suuremad alati hirmutasid meid temaga. Tema tuba oli seal trepi all, kui uksest sisse tuled ja hakkad garderoobi minema. Selle ruumi vastas aga oli veel üks tuba, mis oli alati pime ja mida mäletan samuti kui hirmude tuba. Selle kohta räägiti nimelt igasuguseid õudusjutte: et seal on surnud inimesed ja luukered jne. Ükskord teises klassis sai uudishimu meist võitu, me näppasime katlakütjalt võtme ja läksime sinna tuppa. Kuna me valgust põlema panna ei saanud, siis kobasime pimeduses ja tikuvalgel märkasime nurgas luukeret... Jooksime kisaga välja ja enam kunagi sinna ei läinud, isegi võtme jätsime uksele ette, ei olnud aega seda tagasi näpata. Hiljem saime teada, et selles ruumis hoiti vanu anatoomiatunni õppevahendeid, sealhulgas luukeresid ja muud, mille järgi inimese keha tundma õpitakse.

(Karin Kesküla, õppis Kalamaja koolis 1982–1986)

Külmapüha

Soe ei olnud selles majas talviti kunagi, kuid aeg-ajalt juhtus nii, et radiatorid olid vaevu leiged. Siis soovitati üleriideid mitte garderoobi jätta; nii me istusimegi klassis, mantlid-kasukad seljas. Mõni pani mütsigi pähe ja kindad kätte ja protesteeris, kui tunnis midagi kirjutada kästi: õpetaja, me ei saa, meil käed külmetavad! Eks külmetasidki, aga see ei tähenda, et meil poleks olnud ülihea meel 35- või lausa 30-minutiliste tundide üle.

Ametlik külmapüha oli alates 25 miinuskraadist. Ühel talvel (vist 1986) oli Tallinnas mitmel järjestikusel päeval külma 30–31 kraadi ja kõigis koolides jäid tunnid ära.

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Külmapüha ei olnud alati seotud ilmastikuoludega, vaid katlakütja meeoleuga. Talvisel ajal esmaspäevahommikuti Balti jaama poolt koolimaja poole tõtates pidi vaatama, kas koolimaja viltu- sest korstnast tõuseb musta suitsu – siis oli loota, et maja päeva jooksul soojaks köetakse. Pärast palgapäeva võis Kalamaja õhk kivisöesuitsust mitu päeva puhas olla, kuni kütja kaineks sai. Mitu korda tuli katlamajas ette avariisid. Seega oli tavaline, et töötasime külmades ruumides.

(Marko Rööpson, Kalamaja kooli geograafiaõpetaja, alates 1996. aastast direktor)

Üks tähelepanuväärne mees oli katlakütja Vello, kellel oli puujalg. Elas ta meie koolimaja keldrikorrusel (seal, kus praegu on käsitööklass) ja armastas kõvasti viina visata. Katlamaja oli sellel ajal seal, kus praegu asub kaminasaal (viimase remondiga kaminasaal kaotati, selle arvel laiendati sööklad – toim). Kui Velts oli ikka täiesti purjus, siis oli koolimaja külm ja tunnid jäid ära. Me lausa ootasime ja vahel ka tegime nii, et Velts jooma hakkaks. Lahe ju, külmapühad. Vahel muidugi istusime ka jopedega klassis.

Väike seik on sellega seoses ka. Ühel hommikul otsustas Tarmo, et oleks aeg kõik meie klassi õpilased ukse pealt koju saata põhjendusega, et tunnid jäävad ära, kuna koolis on külm. Enamik õpilasi jäigi uskuma, aga kes koju ei läinud, oli Tarmo. Loomulikult lõppes see järjekordselt direktori kabinetis.

(Margus Liblik, Jaanus Vapper ja Tarmo Tilling, õppisid Kalamaja koolis 1978–1986)

Laupäevane kooliskäimine

Demokraatiast oli tol ajal asi kaugel, oli ikka käsuliin. Kaks aastat käisime veel laupäeviti koolis: ainult põhikool, algklassid enam mitte. Kuna lapsi oli sel päeval koolis vähem, ei pidanud kõik

õpetajad välja tulema. Meie siis, noored õpetajad – mina, Kaja Kappel, Marko Rööpson – olime laupäeviti see raudvara.

(Merle Kulderknup, Kalamaja kooli eesti keele õpetaja 1984. aastast)

Enamik muid asutusi ja töölisi ju laupäeviti ei töötanud, kui ei olnud just vahetustega töö. Ainult õpetajad käisid tööl. Mäletan, kui tulin ühel talvehommikul tööle, paks lumi oli maas, peale minu liikus tänavatel veel võib-olla mõni üksik laps, aga tänavad olid tühjad, isegi aknad olid pimedad.

(Thea Mältsamees, Kalamaja kooli algklasside ja vene keele õpetaja, aastast 1986 õppealajuhataja)

Kui ma 1. klassi läksid, võeti laupäevast kooliskäimist kui midagi endastmõistetavat. Nii oli alati olnud. Laupäevad olid õigupoolest mõnusad päevad, siis oli vähe tunde ja ka kergemad tunnid – matemaatikat näiteks ei olnud. Ema saatis mu uksest välja ja läks ise tagasi magama; mõnikord magas ta veel ka siis, kui ma koolist koju jõudsin. Oli ju ainult kolm tundi.

Olin teises või kolmandas klassis, kui algklassidele tehti laupäevad puhkepäevaks. Alates neljandast klassist oli laupäev taas koolipäev. Kenad vaiksed olid need laupäevad – polnud algklassilapsi kilkamas ja jalus sebimas. Meie, neljandikud-viiendikud-kuuendikud, olime teatavasti juba suured ...

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Kaks vahetust

Teise vahetuse pikapäevarühm oli hommikuti, ja mitte meie koolimajas, vaid Angerja tänaval. Hommikul vara pimedas sõitsime siis sinna, pärast jalutasime kõik koos kooli – et lapsed ka värsket õhku saaksid. (Sissekanne vihikust „Tootmisnõupidamistel vastuvõetud ettepanekute arvestuspäevik“ 11. veebruarist 1981:

„Pikapäevarühma õpetajatel iga päev viia läbi tervisetund vabas õhus.“ – Toim.)

(Marion Ründal, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Õppimine

Eesti keele grammatika drillis õpetaja Laansoo meile hästi sisse, samuti oli mul kõva põhi ajalooos (õpetaja Mikfeldt). Käisin isegi ajaloo olümpiaadil, olin vabariigis vist kaheksas. Reaalainetega on mul muidugi alati olnud nii so-so. Aga õppimise järjekindluse, tööharjumuse sain ma Kalamaja koolist sisse, keskkoolis ma enam niimoodi ei õppinud, põhikoolis omandatu aitas hiljem hakkama saada. Mingit eliitkooli-igatsust ei ole mul kunagi olnud, ka pole ma kunagi tundnud, et oleksin teistest nõrgem või mahajäänud. Hiljem, keskkoolis, olime väga erineva tasemega, minul oli tõesti korralik põhi all.

6.–7. klassis andis meile vahepeal matemaatikat üks kaugõppekeskkooli õpetaja, ja siis me ei õppinud eriti. Mu klassiõde Karin mõtles välja nipi, et oleme hästi kasulikud, pakume end klassi koristama. Ja siis läksime tühja klassi, võtsime laua pealt oma tunnikontrollid või kontrolltööd ja kirjutasime need ümber.

(Tiina Trampärk, õppis Kalamaja koolis 1975–1983)

Tunni teema oli Kulikovo lahing. Sel ajal oli klassis uus asi magnetahvel, sel tahvil sai siis kogu lahingu käik piltlikult ära näidatud: Vene vägi ühte värvi, Kuldhord teist värvi, kuidas liikusid... Ja jutustasin sinna juurde, kuidas noolterahe oli taevas selline, et varjas päikese. Elasin sellesse ise väga sisse. Tund lõppes, klass läks tühjaks, aga kaks tüdrukut jäid istuma. Üks tuli minu juurde ja küsis: „Õpetaja, kas te tõesti olete seda kõike ise pealt näinud?“ Tahvil oli muu hulgas siiski kirjas: Kulikovo lahing – 1380.

(Veleida Mikfeldt, Kalamaja kooli ajalooõpetaja 1977–1989)

Vene keel algas meil esimesest klassist, kuid metoodika nägi ette, et kirjutama hakatakse alles teisel kooliaastal – algul õpivad lapsed kuulmise järgi. Aga mina ei saa nii, mul peab tekst kindlasti olema silme ees, siis suudan meelde jätta. Eks siis ema kodus kirjutas mulle tunnis õpitud sõnad ladina tähtedega üles, nii nagu hääldatakse – niimoodi õppisingi vene keelt.

(Marion Ründal, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Mina olin tihti osaline venekeelsetes etendustes, kord orav, kord rebane, kord mingi muu loom. Olin vene keeles väga hea, õnneks siia maani. Ehk oli nendest etendustest kasu, mulle meeldis vene keelt õppida.

(Karin Kesküla, õppis Kalamaja koolis 1982–1986)

Algklassides tegime vene keele tundides õpetaja Neeme algatusel näidendeid. Näiteks dramatiseeris õpetaja 3. klassi vene keele õpikus olnud loo kukest ja saabastest: kuidas sügise tulles ja ilmade külmaks muutudes otsustas kukk endale saapad hankida. Ja keegi metsa loomadest-lindudest ütles talle, et sügisel ei kannu ju keegi punaseid saapaid... Eks ta siis vahetanud need valgete vastu. Valged omakorda kollaste vastu jne – lõpuks jäigi saabasteta, sest осенью никто не носит белые сапожки...!

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Igas klassis oli alati mõni vene laps. Aga makilindi peal oli ainult üks dialoog: Тук-тук! – Кто там? – Это я, Тийна. – Ах, это ты, Тийна! Заходи! Ja niimoodi terve tund. Mäletan, kuidas üks poiss kord ütles, et õpetaja, mul on siia maani sellest tuk-tukist... Kui raske oli 45 minutit sisustada, lapsed sõnu ei tea... Mulle oli see aine ebameeldiv.

Eesti koolides käisid ju muu hulgas ka Moskvast kontrollid. Ja ma mõtlesin, et minu pedagoogitöö lõpeb seal, kus tuleb

Moskvast mingi asjapulk minu tundi ja hakkab mulle ettekirjutusi tegema. Aga minu tundi ei tulnudki. Meie kooli Moskva kontrollid üldse ei tulnud. Mingid kontrollid muidugi käisid ja vaatasid, et kas tunni ülesehitus on nii, nagu peab.

(Malle Neem, Kalamaja kooli õpetaja 1975–2004, raamatukoguhoidja kuni 2010)

Minu vene keel on pärit Tallinna Eduard Vilde nimelisest Pedagoogilisest Instituudist. Keskkooli lõpetades rääkisin vaevalt paar sõna. Meil oli väga hea õppejõud, me kõik hakkasime rääkima. Hiljem, ise õpetades, olen ma püüdnud seletada just seda, mis mulle endale omal ajal raske tundus – mis eestlasele vene keeles raske või arusaamatu võiks tunduda. Õpikud olid muidugi jubedad. Absoluutselt kohutavad. Sõnavaralt kohutavad, meetoodiliselt väga halvad. Praegustega ei saa võrreldagi.

(Thea Mältsamees, Kalamaja kooli algklasside ja vene keele õpetaja aastast 1982, õppealajuhataja aastast 1986)

Laps ju tahab õppida. Ja positiivset enesehinnangut tuleb toetada. Mäletan, kuidas ma meelitasin poisse olümpiaadil osalema: „Poisid, kas te kuulsaks saada tahate?“ Nad tahtsid! Ütlesin, et siis tuleb palju tööd teha. Nad hakkasidki tegema, õppima. Nii-kaugele välja, et küsisid kord: „Õpetaja, me tahaksime pühapäeval ka õppida, aga te vist pühapäeval kooli tulla ei taha – võib, me tuleme teie juurde koju?“

(Veleida Mikfeldt, Kalamaja kooli ajalooõpetaja 1977–1989)

Kehalise kasvatuse tunni tegi eriliseks see, et isegi kui väljas oli juba viis kraadi külma, siis meie klassi poisid ei pannud selga mitte pikka spordidressi, vaid mindi staadionile jalgpalli mängima lühikestes pükstes.

(Margus Liblik, Jaanus Vapper ja Tarmo Tilling, õppisid Kalamaja koolis 1978–1986)

Üritused, isetegevus

Asutus, millele olen väga-väga tänulik, on Jaan Tombi nimeline kultuuripalee (praegune Salme kultuurimaja – toim). Tänu nende vastutulelikkusele sai näiteks võimalikuks korraldada 1980ndate alguses lektoriume lapsevanematele. Teiste hulgas käis meil rääkimas näiteks psühholoog Tõnu Ots, tollal tuntud ajakirjandusest kui Doktor Noormann. Ka suuremad kooliüritused tegime seal.

(Vaike Nellis, Kalamaja kooli direktor 1977–1985)

Pioneerijuht Martinson korraldas juhtkonna toetusel heade õpilaste premeerimiseks sügisei-kevadeti Viitnal laagrit, see oli alati hästi tore. Martinson oli noor ja aktiivne, temaga oli väga tore, siblisime tal pidevalt sabas. Ma ei mäleta, et üritused oleksidki nii väga olnud seotud „pioneerindusega“, meil see igatahes ei seostunud. Lihtsalt olid väga lahedad üritused, igasugused karnevalid, kostüümipeod. Koolidiskosid korraldas ka Martinson. Veel olid suuremad diskod, mis korraldati paari kooli peale Tombi kultuuripalees. Enamasti ei tantsinud tükk aega keegi, siis tekkis saali ühte seina poiste rivi, teise tüdrukute rivi.

Üritustel olime hästi aktiivsed, eriti minu klassiõed Jana ja Karin. Iseäranis on meeles jääkarnevalid. Me laenutasime mõnikord kostüüme Tombi kultuuripaleest, seal oli tollal noorsooteater. Mäletan, kuidas harjutasime üheks jääkarnevaliks pärast tunde makimuusika saatel kava. Pärast olime pisut pettunud, sest selgus, et teised klassid ei olnud seda üldse nii tõsiselt ette võtnud, ainult meie olime nii palju panustanud.

Õpetaja Laansooga olid seotud isetegevuse ülevaatused, tegime deklamatsioone – montaaže. Igal esinejal oli kogu tekst ees, ja sa siis teadsid täpselt, millal on sinu kord lugeda luuletus või hõigata mingi loosung.

(Tiina Trampärk, õppis Kalamaja koolis 1975–1983)

TALLINNA 18. S-KL. KOOLI 1982/83. Ü.-A. TAIKESÜLEVAATUSE KAVA

Kontsert on pühendatud kedumaale, rahvaste sõprusele ja rahule.

1. Mentaaš "Kedumaale":

- Peremärk - deklamaatorite ring 8p.
- Rahulaul - S.kl. tütarlaste ansambel 8p.
- Rahvaste sõprus - mudilaskeer 8p.
- Minu muinasjuturuumat:

Armeenia muinasjutt "Tragi kukk" - Va kl. õpilased 9p.
 S. Maršak "Tare-tareke" - algklasside pikapäevavõiduma sõna- 10p.
 kunatiring

- 2. E. Kõrgemägi "Ühepajateit" - mudilaskeer 8p.
- 3. Kandlopaia "Mu keduke" - KARE KARE 10p. 7p.
- 4. Gruusia rahvalaul "Meie maa" - Ia kl. ansambel 7p.
- 5. Mõeldavaia tants - Ib kl. tütarlapsed 6p.
- 6. S. Maršak "Tõrges kassipeeg" - IV kl. vene kee lo ring 10p.
- 7. Vene rahvalaul "Kõnnin pärjaga ma" - III kl. ansambel 8p.
- 8. Laul "Kedumaale" - II kl. ansambel 8p. suurem
- 9. O. Saar "Kuidas keelikirjak konna keelis käis" - Eveli Litsbach 10p.
 Iia kl.

- 10. Väimõõtskava pallidega - IV kl. tütarlapsed 6p.
- 11. Laul "Leida loek" - III kl. ansambel
- 12. Kankaan - VII kl. tütarlapsed ei sobi
- 13. Kõnnade kaanen - Ia ja Iia kl. poisid 7p.
- 14. Diskerütis - Dagmar Kõbin ja VI-VII kl. tütarlapsed 9p.
- 15. Eesti rahvalaul "Ketromas" - II kl. ansambel 8p.
- 16. Laul "Lõake" - Merilo ja Urmas Talts Ia kl. 9p.
- 17. F. Schubert "Romans" - plekkflöödil Syne Sullan III kl. 9p.
- 18. Laul "Meil aia-äärsne tänavas" - VII kl. ansambel -
- 19. Luuletus "Lilled rahuteejala" - IIB kl. õpilased 7p.
- 20. Laul "Murtud karikakar" - VIII kl. ansambel 7p.

Kava liigipunktid:

- 1. rahvas saalis
- 2. rekunõidid
- 3. viimline
- 4. traditsioon
- 5. me e. ring
- 6. rühmaring
- 7. kompositsioon
- 8. mudilaskeer

9. Lavatükkideks
 10. rüütels

Liiga palju nendest!
 45 min.

Isetegevusülevaatuse kava koos kommentaaridega. Malle Neeme kogust.

Klassiõhtud olid lahedad, tantsiti kahes rivis, söödi küpsist, mängiti vilemängu. Vilemäng oli selline, et pidi sööma ära kümme küpsist, et suu ikka korralikult kuiv oleks, ja siis pidi vilistama – kes sellega hakkama sai, oli võitja. Klassis oli bänd, st maki pealt tuli muusika ja meie mängisime harjadega ja omatehtud kitarritoorikutega, et oleme kõvad tegijad. Sama nn bändiga sai esinetud ka kooliüritustel, mis toimusid Jaan Tombi nimelises kultuuripalees.

(Margus Liblik, Jaanus Vapper ja Tarmo Tilling, õppisid Kalamaja koolis 1978–1986)

Ringid

Ma ei mäeta, et meile väga palju võimalusi oleks pakutud osaleda n-ö programmivälises õppetöös. Aga asi, mis kogu minu kooliaja erinevate õpetajate käe all hinnatud tegevus oli, oli deklameerimine. Ma lugesin alates esimesest klassist hästi, soravalt ja ilmekalt, seepärast mind alailma igasuguste asjade ettelugemisel kasutati. Kord pidi meil tulema järjekordne deklamaatorite võistlus, millest ma olin üsna kindel, et panen selle võistluse nagu muuseas kinni. Paar päeva enne võistlust istusin mingis tunnis, kus meil oli keegi asendusõpetaja, kes märkas, et ma millegipärast sügan kogu aeg pead. Ta läks ja kutsus siis veel kellegi, kellega koos tuvastati, et mul on täid. Mu õnnetu olukord tehti klassis kõva häälega teatavaks ning mind saadeti kiiremas korras koju. Ülejäänud klassikaaslased läbisid kõige rangema täienduskontrolli, kuid imelikul kombel teistelt midagi ei leitud. Minul jäi sel aastal igatahes võistlusel osalemata, aga veel valusamini kui kaotatud võit on jäänud mulle meelde see alandustunne ebadiskreetsusest, mille läbi kõik teada said, miks ma võistlusest eemale jääma pidin.

Alates neljandast klassist tuli meie klassi klassijuhatajaks eesti keele õpetaja Merle Kulderknup, kes igaks aktuseks koostas luulemontaaži, mida me siis nelja-viiekesi ette kandsime. Montaažid olid enamasti pühendatud mingile nõukogude korra suursaavutusele ega koosnenud just eestikeelse lüürika paremikust. Kuid Kulderknupu käe all suutsime ka neid esitada hingestatult. Siiani on jäänud meelde fraas Juhan Smuuli „Järvesuu poiste brigaadist“: „...ladusid seal kive seina / noored mehed Järvesuult...“ Hiljem sain teada, et seda meie tuumikut nimetati kooli sõnakunstiringiks, nii et olen ikkagi klassivälisest õppetööst osa võtnud.

(Marion Ründal, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Klass

Klassijuhatajad (Malle Neem ja Veleida Mikfeldt – toim) suutsid kuidagi teha nii, et meil oli alati klassiga koos tore igasuguseid asju teha ja ka tore koos olla. Hiljem, keskkoolis, mul enam midagi sellist ei tekkinud. See väike klass, väikese klassi keemia oli midagi täiesti erilist. Klassijuhatajad muidugi pakkusid ka meile nii palju ühist tegemist, et me sulasime kokku. Jäime ka hiljem suhtlema.

(Tiina Trampärk, õppis Kalamaja koolis 1975–1983)

Meie klass oli suhteliselt kraadede klass. Igal hetkel toodi meid ikka näiteks teistele, et nii ei tohi küll teha. Kuid ega see meid ei peatanud, lollused tulid kohe iseenesest. Meil oli kaks klassijuhatajat: 1.–3. klassini õpetaja Malle Neem siis 4.–8. klassini Vaike Talviste, kelle põhiained olid matemaatika ja füüsika. Põhitegijad meie klassis olid Margus Liblik, Tarmo Tilling, Jaanus Vapper ja Tõnis Žukov (Reinberg).

(Margus Liblik, Jaanus Vapper ja Tarmo Tilling, õppisid Kalamaja koolis 1978–1986)

Vahetund

Vahetunnid möödusid ühises ringis jalutades ja korda valvas korrapidaja, kes jälgis, et mingit rüselemist ja kaklemist ei oleks.

Vaba aja veetmise kohta mäletan väga hästi oma neljandat kooliaastat. Meist vanema klassi poisid – vist olid seitsmendast klassist – tegid endale neljandale korrusel vaba aja veetmise nurga, kus nad siis vahetundide ajal ja pärast tunde käisid, sinna teised minna ei tohtinud. Aga kuna mulle tol ajal väga meeldisid minust kolm-neli klassi eespool õppivad poisid, siis sain ennast alati sinna nihverdada ja ka nendega pinksi mängida. Just kolm aastat vanemad poisid olid lähedad: Tarmo Tilling, Margus Liblik, Jaanus Vapper jt.

(Karin Kesküla, õppis Kalamaja koolis 1982–1986)

Söögivahetund, söökla, toit

Söökla oli nullkorrusel, kus oli ka garderoob ja WC. Niipea kui söögivahetunni kell oli helisenud, joosti elu eest sööklasse, kes ees, see mees. Leiba haarati alati topelt, vahel sai poistega kokku lepitud, et kui nendest keegi enne jõudis, siis võttis meile ka rohkem. Söögivahetund möödus alati kohutavas mulinas, vaikset söömist ei olnud.

(Karin Kesküla, õppis Kalamaja koolis 1982–1986)

Söökla kohta võiks nii mõndagi rääkida. Meenub näiteks selline seik. Närimiskumm ehk näts, eriti välismaa näts, ei olnud nõukogudemaal eriti kättesaadav ja oli õnnepäev, kui pärast söömist sai koolisöökla laua alt välismaa nätsu kraapida. Vahel sai küll Kalevi nätsu, mida värviti värvipliiatsisõega, et oleks nagu välismaa näts, värviline. Lõpuklassides oli tore olla söökla korrapidaja, sest siis sai tundidest 20 minutit varem ära ja kõht oli kindlalt päeva lõpuks täis. Söökla oli kaks luuki: ühest luugist said

korrapidajad söögi kätte, et laud katta, ja teine luuk oli õpetajate jaoks – nende laud oli söökla uksest sisse tulles paremat kätt.

Vahel peeti toidusõdasid. Algas see sellega, et kui söögiks oli näiteks klimbisupp, jagas Tarmo Tilling oma klimbid „söbralikult“ Andre Kilvitsale, kes aga arvas, et neid klimpe, mida Tarmo talle andis, võiks ka teistele jagada, ja lennutas mõne klimbi kellegi teise kaussi. See vallandas supisõja, mis lõppes direktori kabinetis (sel ajal oli direktoriks Vaike Nellis). Peale noomituse kabinetis saime ka loomulikult käskkirja. Direktori kabinet oli meie klassi poistele üldse üks väga tihedasti läbikäidav ruum.

(Margus Liblik, Jaanus Vapper ja Tarmo Tilling,
õppisid Kalamaja koolis 1978–1986)

Nagu vist kõigis Eesti koolides, olid tollal sööklale iseloomulikud atribuudid mõlkis alumiiniumkaunid ja suured supilusikad. Kahvlid teinekord anti, aga nuga mitte. Vahel oligi aga ainsaks söögiriistaks lusikas: mäletan näiteks, kuidas pidime lusikaga sööma „praadi“, mis koosnes suurest jämedast vorstilõigust, valgest kastmest ja kartulipudrust. Kuidas me seda vorsti lusikatega nüsisime!

Toidud on omaette teema. Koolitoidu kehv kvaliteet oli tollal midagi sellist, mille vanemad isekeskis ikka aeg-ajalt jutuks võtsid, aga mis kedagi ei üllatanud ja millest kõik teadsid, et ega sinna midagi parata ole. Üldlevinud arvamus oli, et kokad ja teised köögitöötajad varastavad; keegi olevat lausa näinud, kuidas köögitädi pärast koolipäeva lõppu koju läks, käes pungil täis, vaat et rebeneda ähvardav võrk, viinerid veel üle ääre tolknevas. Viinerid! Kes nägi sel ajal koolisööklas viinereid? Mulle tundub, et see on justkui tolleaegse koka või köögitädi koondkuju, võib-olla ka stereotüüp. Kas keegi tegelikult ka kunagi sellist pilti nägi?

Oli kuidas oli, söök polnud pehmelt öeldes tõesti suurem asi. Lihatoit tähendas seda, et kausis ulpisid kõike muud kui isu-äratavad känkrad, peamiselt vaheliha ja pekk. Oli aeg, kui kooli juhtkond nõudis, et kõik õpilased käiksid oma kaussidega nende laua juurest läbi – kausid pidi olema tühi, toitu järele jätta ei tohtinud. Õnneks ei kestnud tihe kontroll kuigi kaua, varsti kadus see sootuks. Seni rakendasime kavalust: pekitükid võis näiteks peita lusika alla. Veel võis need toidust välja kookida ja taskurätikusse toppida. Või võtta ohtralt leiba kõrvale ja neelata, neelata – kes suutis.

Siinkohal pole vist ülearune meenutada, et need nõudjad ja kontrollijad olid valdavalt pärast sõda üles kasvanud põlvkonnast, mõni ka sõda näinud. Nad mäletasid toidupuudust ja toidu järelejätmine tundus neile pühaduse teotusena. Teisest küljest, ega meiegi olnud kuigi valivad. Üldiselt sõime ikka virisemata kõike. Ainult üks kord on mul meeles – see pidi siis olema enne või pärast eespool kirjeldatud lauskontrolli –, kui suurem osa jättis järele kala. Lihtsalt sellepärast, et see oli kala, midagi erilist viga sel ei olnud. Serveeriti nagu tavaliselt, valge kastme ja kartulipudruga. Mina ja veel paar last meie klassist sõime selle ka kenasti ära, mispeale õpetaja Malle Neem kirjutas meile päevikusse: „Kiitus kala söömise eest!“ Mul ei pruugi vist märkidagi, et toidu austamise ja mitte pirtsutamise kohta õpetas see meile kõvasti rohkem kui „toidu mitte järelejätmise“ poliitika.

(Maris Jõks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Ühiskondlikult kasulik töö ehk ÜKT

Vanapaberit tuli tuua! See oli kõige kindlam, selle eest sai kõige rohkem tunde kõige väiksema vaevaga. Probleem oli aga selles, et lapsed olid valdavalt kodudest, kus köeti ahju või pliidiga, nii et mingit ülearust paberikraami järele ei jäänud. Õnnelikumad

said vanapaberit vanemate töökohast. (Kooli ametiühingu komitee aruannetest selgub, et igal õpilasel oli kohustus tuua aasta jooksul vanapaberit 25 kg. ÜKT-tunde tuli koguda aastas 50. – Toim.) ÜKT-tunde sai ka klassikoristamise, korrapidamise, aiatöö jm liigutamise eest. Aiatööl tuli käia igal suvel kas kaks või kolm päeva. Mida me seal täpselt tegime, ei mäleta. Sügiseti riisusime lehti – kui mõni tund ära jäi, siis võeti klass kokku, saadeti õue, anti rehad. Suvisest aiatööst on mul meeles üks tore kord, kui selgus, et aias polegi midagi teha, aga kuna oli juba augusti lõpp, koolimaja lõhnas värske värvi järele, siis pandi meid õpikuid sorteerima ja tassima – selle vastu polnud mul midagi

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

ÜKT möödus enamasti kooliaias lehti riisudes, meeles on ka aia värvimine: aed oli puidust ja roheline, kuid postid olid „nõukogude punased“. Vanapaberi kogumise võistlusel oli meie kool enamasti viimaste seas. Seepärast läkski Tarmo oma isa juurde ja isa aitas meie koolil esimeseks saada, tuues meile üle tee olevast trükikojast tonnide viisi paberirulle – need olid trükikojale praaktoode, aga meile töid need rullid võidu. Tänu sellele võidule saime ekskursioonile. Ekskursioonid on muidugi hoopis huvitav teema, eks võite ette kujutada, mida seal võisid korda saata ühed 13–15-aastased poisid.

(Margus Liblik, Jaanus Vapper ja Tarmo Tilling, õppisid Kalamaja koolis 1978–1986)

Korrapidamine

Klassis tuli korda pidada – tahvlit pesta ja põrandat pühkida – minu mälu järgi 1. klassist, kooli korrapidamine algas kas 5. või 6. klassis, üks klass nädal aega järjest. Korrapidajaid oli kaks igal korrusel, kaks sööklas ja üks garderoobis.

Igal korrusel pidas korda üks õpetaja ja kaks õpilast, õpilastel rinnas rohelised K-tähega märgid. Vahetundidel ei lubatud tollal õpilastel enamasti klassis olla, kõik kamandati koridori ringiratast jalutama. Korrapidajad olidki siis need, kes hoidsid silma peal – et kõik ikka jalutaksid. Kui mõni jäi kuskile seina äärde passima, tuli varsti korrapidaja. Neile vastu vaielda ei olnud erilist mõtet (ehkki ilmselt seda juhtus, eriti kui korrapidaja juhtus olema noorema klassi õpilane), sest kui tema korraldust ei täidetud, siis ta läks ja kutsus õpetaja. Ja kellele seda jama vaja. Nii et jalutama-jalutama, ikka ringiratast.

Pärast tundi tuli korrus ja kaks trepirida üle pühkida ja pesta. Tavaliselt üks korrapidaja pühkis, teine pesi. Esimese asjana tuli lahendada küsimus, kust saada hari, kühvel ja lapp. Korridoride jaoks mingeid eraldi koristamisvahendeid ette nähtud ei olnud. Üks võimalus: minna õpetajate tuppa, küsida mõne klassi võti (kus tunnid olid juba läbi) ja võtta asjad sealt. Teine võimalus: astuda mõnda klassi, kus tund veel käis, paluda tunni segamise pärast vabandust ja küsida alandlikult: kas harja võib? Vett tuli tuua ämbriga alt WCst.

Söökla korrapidajad said enne söögivahetundi tunnist varem minema, et lauad katta. Ja pärast tohtisid hilineda, sest mustad nõud tuli koristada (igaüks pidi küll oma kausi ise seina sees olevasse luuki ära andma, aga mõni jättis ikka vedelema) ja lauad lapiga üle käia. Lapid olid marlist, kuuma vee seest tulnud ja haisesid kloori järele.

Kõige suurem vastutus oli garderoobi korrapidajal, selleks valiti klassist tavaliselt mõni terasem tüüp. Tema nimelt helistas kella! Siin tuli täpne olla: tundide-vahetundide ajad olid üles kirjutatud ja garderoobi korrapidaja varustusse pidi kuuluma korralik kell, mis ei läinud ette ega jäänud taha. Tema käes oli ka suur kimp võtmeid – garderoobibokside ukсед olid lukus, keegi pidi neid kinni-lahti keerama, kui ühe või teise klassi õpilased tulid või

läksid. Viienda-kuuenda tunni lõpus oli kõige suurem hullumaja, tervel hulgal klassidel said korraga tunnid läbi, kõik seisid oma boksi ukse ees, kirudes aeglast ja lolli korrapidajat. Koristada tuli nagu kõrgematelgi korrustel. Garderoobi „territoriumile“ jäi välisuks ja selle esine. Taguda jalamatid vastu põrandat puhtaks, pühkida kogu see saast kokku ja siis laapsida jääkülma vee ja lapiga – nojah, aga see-eest ei pidanud garderoobi korrapidaja sel päeval tundides käima.

Iga päeva lõpus vaatas korrapidajaõpetaja „objekti“ üle, tegi õpilasele päevikusse taha vastavale lehele sissekande, pani muide ka hindu (et kas on korralikult koristatud) ja ÜKT-tunnid.

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Šefid ja haridusosakond

Meie kooli šeff oli Kolhoosidevaheline Laevaremonditehas Kalaranna 1. Mõte oli selles, et kui kool vajas materiaalselt abi – midagi oli vaja parandada või remontida –, siis kõigepealt tuli helistada linna haridusosakonda. Sealt vastati tavaliselt, et raha ei ole... Siis tuligi pöörduda šeffide poole. Ma ei mäleta küll, et meie šefid oleksid kooli heaks eriti midagi teinud. Linna haridusosakond aga jääb ajalukku sellega, et kord, vist 80ndate lõpus, palusime neilt abi: õpetajate toa uks ei käinud hästi kinni. Haridusosakonna remondimehed tulid, viisid ukse ära... ja pole seda tagasi toonud siiani.

(Eve Mikkor, Kalamaja kooli inglise keele õpetaja alates 1971. aastast, õppealajuhataja 1978–1985, direktor 1985–1996)

Ideoloogiline kasvatustöö

Igaks aastaks tuli seada õppekasvatustöö eesmärgid. Need olid alati sõnastatud umbes nii, et „lähtudes NLKP keskkomitee ... kongressi otsustest“, sisu oli aga tegelikult väga lihtne. Kord

pidas meile loengut üks inimene Õpetajate Täienduse Instituudist. Ta ütles muu hulgas: „Kasvatage lapsest tubli inimene!” See oligi tegelikult alati eesmärk, ainult et kellelgi ei oleks pähegi tulnud seda niimoodi paberitesse kirja panna.

(Eve Mikkor, Kalamaja kooli inglise keele õpetaja alates 1971. aastast, õppealajuhataja 1978–1985, direktor 1985–1996)

Kui koolis midagi muudeti, siis pidi see olema vastu võetud parteikomitee otsusega, ametiühingu otsusega ja kooli õppenõukogu otsusega. Kõigi koosolekute protokollidest pidi see olema läbi käinud.

Kui riigis midagi juhtus – näiteks suri riigijuht –, pidi ootama, kuni parteikomitee on sellest ametlikult teatanud. Seejärel tuli teha kogunemine, teha uudis teatavaks ning siis panna üles musta lindiga lipp. Kui nad järjest surid (1980ndate algus, kui järjest surid Leonid Brežnev, Juri Andropov ja Konstantin Tšernenko – toim), oli ühel hetkel küll selline seis, et lõika või seeliku alläär ära, musta linti enam kuskilt võtta ei ole.

(Thea Mältsamees, Kalamaja kooli algklasside ja vene keele õpetaja aastast 1982, õppealajuhataja aastast 1986)

Mina olin kooli malevanõukogu esimees, klassiõde Karin rühmanõukogu esimees. Käisime igavest tuld valvamas, see oli ka ainuke drill, mida mäletan: kaks sammu, pööre... Olime koos Kariniga. Pidulik koolivorm oli seljas (see oli see teksavorm), kaelarätid muidugi ka. Kui ära tulime, arvas Karin, et kuidas me nüüd tuleme läbi linna, kaltsud kaelas – võtame ära. Ja ma otsustasin, et kui Karin julgeb kaelaräti ära võtta, siis julgen mina ka.

(Tiina Trampärk, õppis Kalamaja koolis 1975–1983)

Stiilinäide 1970. aastate koolivormist. 70ndate lõpust pärit teksavorm oli tolal küll moodne, kuid väga kehvast materjalist. Tublimad oktoobrilapsed ja pioneerid 8. klassi lõpuaktusel 1978. aasta juunis. Eve Mikkori kogust.

Juba esimeses klassis ei olnud pääsu oktoobrilapse kohustustest ja kui pioneeriks ei astunud, siis ei saanud ka mingeid hüvesid ega ekskursioone, mis olid pioneeridele ette nähtud. Kommunistlikuks nooreks pidi ka astuma, see tagas pääsu neli päeva kestvale ekskursioonile kooli lõpus.

(Margus Liblik, Jaanus Vapper ja Tarmo Tilling, õppisid Kalamaja koolis 1978–1986)

Tuli aeg, kui pidime saama oktoobrilasteks. Meie ema ei lubanud astuda, tegime vennaga seda salaja, saime uhke märgi, käisime koosolekutel... Samuti oli pioneeriks astumisel meie peres keeld peal, aga tegime ka seda salaja. Saime kaelaräti, salaja kandsime seda, kui koju läksime siis, panime kotti peitu, et ema teada ei

saaks. Pioneeriks saamisel olid ju omad hüved – ekskursioonid, laagrid jne –, aga ka laagrisse me vennaga kahjuks ei saanud, sest ema ei lubanud. Mina olin väga uhke selle pioneerirätiku üle, igal nädalavahetusel ja vahel ka ülepäeviti pesin ja triikisin seda, vend aga ei hoolinud eriti sellest. Peagi tuli aeg, kui hakati seda rätikut kaltsuks kutsuma ja keegi ei tahtnud enam seda kanda. Mina ka mitte, sest ega ma ju tahtnud olla mingi pugejal!

(Karin Kesküla, õppis Kalamaja koolis 1982–1986)

1983. aastal kehtestati uus vorm: tumesinine, suurematel tüdrukutel šoti-ruuduline volditud seelik. Koolivorm oli kohustuslik ja selle peal ei tohtinud midagi kanda. Kuna koolimajas oli sageli külm, siis seda ranget reeglit siiski aeg-ajalt lõdvendati: kord tohtis džemperit kanda vaid pluusi all, siis jälle lubati ka vormi peale panna. Eve Mikkori kogust.

Tulin mina maalt linna õpetajaks – kohe oktoobrilaste vägede paraad. Marsivad siis need lapsed, lönta-lönta. Isu ei ole. Sain kohe aru, et see lastele ei meeldi. No ei ole eesti lapsel seda vaimu ja hakkamist, et rivi ja käsklused. Võistelda tuli aga vene koolidega, kes marssisid nagu sõdurid ja nägid ka välja nagu sõjaväelased: mütsid, kindad... Marssisime siis seal ära, ja meil ei läinud üldse hästi. Tuleb siis üks õpilane, Ivari Sikka minu juurde ja küsib: „Miks meie esimest kohta ei saanud?“ Nad ei saanud arugi, et marssisid viletsalt.

Siis olid oktoobri- ja maiparaadid, pioneeride päev... Neid Lenini-teemasid oli õpikutes.

Kus see laul oligi: „Kui nüüd Lenin tuleks külla, mis te, lapsed, teeksite? – Mina kingiksin siis talle oma kummijänese...” Kui tobe see oli! Seda me laulsime õpetajatega omavahel tšastuškana.

80ndate lõpp hakkas juba lahendamaks minema.

(Malle Neem, Kalamaja kooli õpetaja 1975–2004, raamatukoguhoidja 2004–2010)

1980ndad oli aeg, kui kõik tegid kõike. Keegi ei saanud öelda, et mina seda ei tee või see minusse ei puutu. Mäletan, et meid määrati ka Tõnismäele Aljoša juurde (ametlikult Tallinna vabastajate monument, mille ees põles nn igavene tuli – toim) valvesse. Ja kuidas me siis õppisime elu eest seda marssimist – Vaike Talviste ja mina ja tema klassi poisid – koolisaalis, nii et tolm käis üle pea ja seelikuvoldid lendasid. Näitasime ette, kuidas see meie meelest pidi käima, sirgete jalgadega. Ei ole kerge õpetada eesti poissi marssima.

(Thea Mältsamees, Kalamaja kooli algklasside ja vene keele õpetaja aastast 1982, õppealajuhataja aastast 1986)

Olime siis 6. klassis, kui toimus ülelinnaline 6. klasside pioneerirühmade rivivõistlus. Tubli pool aastat enne jäid meil tunnid pidevalt ära, sest meid kamandati ikka ja jälle võimlasse rivisammu harjutama. Oleks me siis harjutanud. Pioneerijuht oli meil esimest aastat Tiina Trampärk, selle kooli vilistlane. Mõned meist isegi mäletasid teda õpilasena. Ta meeldis meile väga, vahetundides käisime niisama pioneeride toas temaga juttu rääkimas. Aga me ei osanud temas näha õpetajat või pioneerijuhti ja tema polnud vist ka eriline kamandaja. Ühesõnaga, vedasime seanahka, mõtlesime, et kui see võistlus kord käes, küll me marsime... Midagi

sa ei marsi, kui pole harjutanud. Meie esinemine kujunes täielikuks katastroofiks.

Võistlus toimus ohvitseride majas (praegune Vene Kultuuri-keskus). Kes parasjagu ei võistelnud, aeti suurde saali, kus näidati „Nu pogodi“ multikaid, ja kutsuti siis välja – niimoodi, et iga kool nägi kaht esinemist enne oma korda. Otse enne meid esines üks eesti kooli rühm, kes marssis nagu tõeline Nõukogude armee. Ja siis rivistasime meie ennast üles... Üks manööver, millega hakkama pidime saama, oli keset liikumist paigutada kahest viirust ümber kolme kolonni – seal oli oma tehnika, kes kuhu mitu sammu pidi astuma. Igatahes lagunes meie rühm korraks päris laiali, keegi ei teadnud, kuhu ta pidi minema. Ja kui me lõpuks ennast enam-vähem kompaktselt ritta saime, oli meid ikka ühes reas neli ja teises kaks.

Pärast marssimist seisime taas kahes viirus ja komandör Margit Meigo, kleenuke tüdruk lõikava häälega, kamandas: „Poliitinformaator, lippur, trummar, fanfarist!“ (Jaa, meil oli tõesti ka selline tegelane nagu „poliitinformaator“ – lihtsalt üks pikk hea väljanägemisega poiss, keda sobis rivi etteotsa panna.) Nad pidanuksid kooris vastama: „Mina!“ Vaikus. Siis taipas üks neist – ei mäleta, kas trummar või fanfarist – viiksatada: „Mina...“

„Astuge kümme sammu rivist välja!“ ütles komandör, nagu kokku lepitud.

Lühikest kasvu trummar püüdis oma samme „poliitinformaatori“ omadega ühitada ja kuidagi nad ühele joonele jõudsid. Siis pidanuksid nad korraga ümber pöörama, mis neil ilmselt pabina naga meelest ära läks, nii et nad pöördusid igaüks ise ajal.

Järgnes minu isiklik fiasko.

„Pioneer X!“ hõikas komandör.

„Mina!“ tuli vastus.

„Astu kümme sammu rivist välja!“

Tundsin õlal puudutust. See oli midagi uut! Üheski proovis polnud välja kutsutud minu selja taga seisvat inimest. Oleksin pidanud astuma vasaku jalaga ette – paremaga kõrvale – vasakuga juurde. Ei olnud tegelikult keeruline. Aga see tuli nii ootamatult, et enne kui olin jõudnud midagi mõelda, liikusid jalad juba iseenesest – ma lihtsalt tulin eest ära.

Etteaste pidi pädima vägeva lõppakordiga. Komandör raporteeris paraadi vastuvõtjale, kes oli ühtlasi žürii esimees – mingi venelasest sõjaveteran –, too ütles midagi vene keeles ja meie pidime seepeale nagu ühest kõrist rökkama: „Teenin Nõukogude Liitu!“ Aga me ei saanud ju tema jutust sõnagi aru ega tabanud ära, millal ta lõpetanud on. Tähendab, rivi algus taipas enne kui rivi lõpp, et nüüd on taas meie etteaste, nii et välja tuli vahva kõnekoor: „Teenin...“, ja ilusti mööda rivi, algusest lõpuni: „... liitu ... liitu... liitu... liitu.“

Saime viimase koha. Õnneks jäi see ka meie viimaseks pioneerirühmade võistluseks, ees olid aastad 1987, 1988... Mõtlesin siiski mõnigi kord veel hiljem, et ei tea, mis küll meie kenale noorele pioneerijuhile selle jama peale öeldi.

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Pärast seda võistlust mind koolis keegi „vaibale“ ei kutsunud, lihtsalt nenditi, et seekord siis sedamoodi. Imestasin hiljem veel, kuidas teised pioneerijuhid olid tulnud selle peale, et lastele öelda, et neil peaksid olema ühtemoodi ja ühte värvi jalanõud. „Minu omadel“ olid kõigil erinevad, mõnel isegi saapad jalas... Hea, et mu pioneerijuhi karjäär pikemalt ei kestnud... Loodan, et ma lastele selle kaotusega mingeid püsivaid halbu mälestusi ei tekitanud.

(Tiina Trampärk, Kalamaja kooli vilistlane, pioneerijuht 1986/87. õ-a ja kunstiõpetaja 1992–2007)

Juhtus...

Mäletan üht kodu, kuhu sisse astudes olin avanevast vaatepildis nii šokeeritud, et ei suutnud hiljem meenutada, kas ma ikka tere ütlesin. Otsisin üht õpilast, kelle perekonnanimi oli mingi linnunimi, vist Vares. Kõrvaltoast tuli üks purjus mees, küsisin siis temalt, kas Vares elab siin.

„Meil on siin igasuguseid linnukesi,“ vastas ta, „aga varest küll mitte!“

(Vaike Nellis, Kalamaja kooli direktor 1977–1986)

Õpetaja pidi olema eeskuju, igas mõttes. Kord oli mul kole kiire, läksin punase tulega üle tänava – ja sealsamas seisis miilits, keda ma polnud märganud, hallis mundris miilits halli posti taustal. Hakkas protokollu vormistama, kõik andmed: kes ma olen, kus töötan. Sellised asjad läksid tollal lehte! Mul oli nii kohutavalt häbi, mõtlesin, et mida õpilased küll peavad arvama, ei julgenud öeldagi, et olen õpetaja, ütlesin, et töötan kooli raamatukogus. Protokoll saadeti kooli ja direktor pidi selle peale kuidagi reageerima. Mäletan, kuidas Vaike Nellis telefonitsi miilitsaga vestles, ütles, et see on niisugune asi, mis võib juhtuda iga seaduskuuleka inimesega. Miilitsast öeldi aga, et ametiühingu koosolekul tuleb see igatahes läbi arutada.

Tehtigi siis koosolek. Pidin ise kirjutama ja rääkima, mis ja kuidas juhtus. Ja siis võttis üks ja teine sõna ja mõistis minu käitumise hukka, nii et ma olin lõpuks näost üsna teist värvi. See kokkuvõtte koosolekust saadeti siis miilitsasse, sellega loeti asi lõpetatuks.

(Veleida Mikfeldt, Kalamaja kooli ajalooõpetaja 1977–1989)

Kui minust sai õppealajuhataja, siis tööülesannete ülevõtmine oli veebruaris. Ja see võis olla kas aprill või mai, kui keegi õpetajatest

puudus. Mina läksin sealt klassiuksest mööda, vaatasin, et lapsed on üksi, ja mõtlesin, et huvitav, siia ei saadetagi kedagi asendama. Ma unustasin täiesti ära, et mina olen ju õppealajuhataja, et minu kohus ongi sinna kedagi saata või ise asendama minna. Ja siis tuli Heljo Laansoo vaikselt minu juurde ja ütles, et sa unustasid vist ära, et pead kellegi saatma.

Teine hetk oli, kui olin ka alles algaja õppealajuhataja. Teise korruse koridoris seisid vanemate klasside poisid ringis, ma ei näinud, kes või mis seal keskel oli, ma olen ju lühike. Aga igatahes kõlasid repliigid „anna“ ja „pane“ ja „löö“... Sirutasin ennast siis kogu oma pikkuses välja, lõin rinna ette ja trügisin neist läbi. Ringis ei olnud kedagi! Mitte kedagi ei klobitud. Eks nad tahtsid näha, mis ma teen või kuidas ma käitun. Ütlesin, et väga hea, lõpetame siis siin selle seismise ära, lähme laiali. See ei olnud pahatahtlik, oli lihtsalt kerge õrritamine – et mis ma nüüd teen.

(Thea Mältsamees, Kalamaja kooli algklasside ja vene keele õpetaja aastast 1982, õppealajuhataja aastast 1986)

Aasta oli vist 1986, kui meilt nõuti järjekordselt tsiviilkaitse plaani. See pidi olema vene keeles. Endise direktori Vaike Nellise sõjaväelasest abikaasa oli selle kooli jaoks teinud, tegin siis selle järgi – ainult et eesti keeles. Здесь никто не разбирается, öeldi mulle – sellest ei saa keegi aru, plaan peab olema venekeelne! Mina siis jälle seletasin, et me saame aru küll, meil on ju eestikeelne kool. Käisin selle eestikeelse plaaniga tsiviilkaitse staabis, niikaua kuni vastu võeti. Lõpuks võetigi!

(Eve Mikkor, Kalamaja kooli inglise keele õpetaja alates 1971. aastast, õppealajuhataja 1978–1985, direktor 1985–1996)

Õppealajuhatajana pidin hakkama ka tsiviilkaitse plaane tegema. See oli skeem, kuhu me evakueerume, kui sõda peaks algama – meie pidime siis minema Salme kultuurimaja keldrisse. Siis oli

seal kirjas varustus, mis kaasa tuli võtta, ja ka see, kuidas ja mida me lastele peame ütlema. Kuni sinnamaani oli seda plaani teinud härra Nellis. Ma usun, et tegin seda ikka eesti keeles edasi – kui Eve Mikkor oli saanud selle eesti keelde. See tuli kinnitada tsiviilkaitse staabis, igal aastal jälle uuesti. Igatahes ei tahetud seda vastu võtta. Mäletan, et seal oli üks kaukaaslane, lühike jässakas mees vuntside ja kongus ninaga. Ma lõin siis ennast üles, võtsin selle kausta kaenlasse ja läksin tema juurde, ütlesin, et ta on mu ainuke lootus (вы моя единственная надежда, если вы меня не спасаете, будет беда). Ta oli seepeale nii rõõmus, et ei tea, kuhu oleks läinud sellega, ütles, et ну посмотрим. Ja kirjutas alla.

(Thea Mältsamees, Kalamaja kooli algklasside ja vene keele õpetaja aastast 1982, õppealajuhataja aastast 1986)

Õpetajad

Õpetajaid meenutame hea sõnaga. Üks lemmikuid oli inglise keele õpetaja Inge Lauri. Üks huvitavamaid tunde oli ajalugu, mida andis õpetaja Mikfeldt.

(Margus Liblik, Jaanus Vapper ja Tarmo Tilling, õppisid Kalamaja koolis 1978–1986)

Väga suure tänuga mäletan oma õpetajaid Heljo Laansood (eesti keel ja kirjandus), Vaike Talvistet (matemaatika), Leida Mikfeldti (ajalugu) ja Hillar Pruuli (geograafia). Need olid õpetajad, kes oskasid ja tahtsid teadmisi edasi anda. Lisaks kandsid nad endas teatud vaimsust, mida ei saagi otseselt sõnadesse panna. Seda oli tunda nii nende käitumisest, kõnest kui ka suhtumisest aega ja olustikku.

(Jaanika Maivel, õppis Kalamaja koolis 1976–1984)

Heljo Laansoo, eesti keele ja kirjanduse õpetaja aastail 1977–1990

Kui me algklassidest välja kasvasime, Neeme käe alt ära tulime, siis sel aastal tuli hästi palju uusi õpetajaid, Vaike Nellis vist tõi nad endaga kaasa. Põhikoolist on eriti meelde jäänud klassijuhataja Leida Mikfeldt ja eesti keele õpetaja Heljo Laansoo. Martinson ka.

Laansoo oli väga range, aga ma ei kartnud teda, pigem ta pani õppima, hästi järjekindlalt õppima. Mulle selline rangus meeldis, Laansoo stiil mulle istus. See on isiksus: oskad olla range, aga samas inspireeriv.

Tollal oli nii, et kui tund algas ja õpetaja tuli, pidi klass ukse taga kahte viirgu rivistuma. Mõne õpetajaga seisti, kes kuidas, suvaliselt. Aga enne Laansoo tundi olid paar klassivenda valves, ja kui õpetaja oli juba ühe trepikäänaku kaugusel, teatasid: „Lansa tuleb!” Ja me rivistusime kõik üles.

(Tiina Trampärk, õppis Kalamaja koolis 1975–1983)

Malle Neem, algklasside õpetaja 1975–2004, kuni 2010. aastani raamatukoguhoidja

Minu märkimisväärne vedamine õpetajatega sai alguse esimesest õpetajast Malle Neemest. Mind taheti ju algul panna hoopis kuhugi teise kooli (eliitkoolide teema ei tekkinud Eesti Vabariigi taassünniga, see nähtus oli olemas kogu nõukogude aja), aga läks ikka nii, et hakkasin käima Tallinna 18. 8-klassilise kooli nullklassis. See ei kohustanud vist õigupoolest millekski, kõik selle rajooni lapsed võisid tulla. Nullklass oli paar korda nädalas õhtuti, nii et lapsed toodi sinna lasteaiast, vanemad läksid tunnikeseks kuhugi linna peale või ootasid sealsamas koridoris ja lastel oli siis „tund”. Õpetaja Neem oli kuidagi nii elav, soe, naerataav ja

usaldusväärne, et ma ei tahtnud ühestki teisest koolist enam midagi kuulda.

Esimene mulje osutus määravaks, ka paikapidavaks. Õpetaja Neem oli suheldes alati sada protsenti kohal – kuulas, sai sinust täpselt aru, oskas vastata ja nõu anda. Tema käest võis tõesti peaaegu kõige kohta nõu küsida. Esimene-teine-kolmas klass on ju veel päris lapsed, ja õpetaja Neem lasi meil ikka lapsed olla, ei püüdnud meid väga kiiresti „süsteemi paigutada“. Ta küll nõudis korralikkust ja hoolsust, hästi tehtud ülesande eest sai muidugi kiita, aga samavõrra ergutas ta meie fantaasiat. See, mida ta meile tundides tihtipeale näitas, rääkis ja laulis, ei mahtunud kuidagi lahtrisse „nõukogude kooliõpilasele vajalik tarkus“, ei mahtunud teinekord üldse mingisse lahtrisse. Meie stamm-lugemisvara koolis ei olnud mitte õpetlikud lood väikesest Volodjast, vaid hoopis Annie M. G. Schmidti „Viplala“; sageli võisime nõuda, et õpetaja laulaks laulu seitsmest neegripoisist (see oli tõeline karakternäitleja etteaste) või jutustaks muinasjuttu, mis algas sõnadega „Elas kord üks tüdruk, kelle nimi oli Jane Eyre“... Seda lugu tahtsime ikka ja jälle kuulata, eriti huvitav oli see koht, kus Jane Eyre on kuningalossis ja kuuleb äkitselt öösel jubedat naeru...

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Õpetaja Neem: „Ma hirmutasin sellega lapsi. Ükskord tuli üks ema mulle ütleva, et ärge enam seda juttu rääkige, mu laps ei saa öösiti magada! Aga nad nii tahtsid seda kuulata. Kord olime seal väikeses võimla tagaruumis ja lapsed ütlesid, et kustutage tuli ära ja rääkige seda Jane Eyre'i lugu. Ise kartsid. Aga nii põnev oli!“

Vaike Nellis (eesti keel, direktor 1975–1985) ja Eve Mikkor (inglise keel, õppealajuhataja, direktor 1985–1996)

Ma arvan, et see direktorite järjekord – et kõigepealt Vaike Nellis ja siis Eve Mikkor – oli tervele koolile väga õige. Vaike Nellis oli väga kõva käega, aga tema käest oli võimalik päris mitut asja õppida, muu hulgas sedagi, mida mina kunagi ei teeks... Tegelikult oli ta väga vahva juht. Temaga koos töötada oli hea kindel tunne. Kunagi ei olnud nii, et ei tea, mis juhtub. Kõik oli väga kindlalt planeeritud.

Täpselt samamoodi Eve Mikkoriga. Aga tema lubas endale ka loominguilist. Tema on selline, Saaremaal öeldakse, kiire pööruga. Väga innovaatiline. Kui mingi idee tuli, ütles, et teeme ära, ja tegime ära. Tema oli see, kes meid järel lohistas. Lah-tine mõte ja loominguilisus on tema väga suur pluss. Aga see ei tähenda, et piire ei olnud, need olid ikka. Mõned asjad olid paigas. Kuid ta julges igasuguseid asju proovida ja temaga arvestati. Ta oli väga hea liider, ka vaimses mõttes.

Mikkor oli näiteks ka see, kes otsustas, et tõstame sööklas need laudad ringi. Temale tõesti kümme plusspunkti: tal oli oma kodu, oma pere, aga ta oli nõus koolis ükskõik kui palju rügama, et teha kool kõigile meeldivamaks.

(Merle Kulderknup, Kalamaja kooli eesti keele õpetaja 1984. aastast)

Eve Mikkor, inglise keel, direktor 1985–1996

Mäletan, kuidas Mikkor asendas meil mingit tundi ja pani lauale sugulaste saadetud kaardid Austraaliast: et mõelge, nad elavad Austraalias ja on ikka jäänud eestlasteks. (Seletuseks: see leidis aset sügaval nõukogude ajal, enne 80ndate lõpu murrangut. – Toim.)

(Marion Ründal, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Vaike Nellis, eesti keel, direktor 1975–1985

Ma ütleksin, et Vaike Nellis pani selle kooli paika. Kui ma Kalamaja kooli tööle tulin, oli direktor Mүүrikivi. Siis tuli Nellis. Kõik remondid said tehtud... Nellis tõi endaga ka palju õpetajaid: Mikfeldt, Laansoo, Mältsamees jt.

(Malle Neem, Kalamaja kooli algklasside õpetaja
1975–2004, raamatukoguhoidja 2004–2010)

Õpetaja Nellisega mäletan üht intsidenti. Tol ajal ei tohtinud ju kooliõpilased ennast värvida, mina aga olin saanud kellegi käest läbipaistva küünelaki ja küüned ära lakkinud. Istusin Nellise tunnis üsna tagapool, aga ta märkas ikka, et mul on küüned lakitud. Tuli minu juurde, ütles, et pane käed lauale, ja kus siis laksas joonlauaga, nii et mul lõi silmist sädemeid! Pärast seda ei julgenud ma küünelakipudeli poole vaadatagi.

(Karin Kesküla, õppis Kalamaja koolis 1982–1986)

**Thea Mältsamees, algklassid, vene keel, õppealajuhataja
alates aastast 1985**

Thea on selline, et kui ta saali tuleb, on saal vait. Üks poiss ütles kord Mältsamehe kohta: ta on küll õpetaja, aga peaks ohvitser olema.

(Malle Neem, Kalamaja kooli õpetaja 1975–
2004, raamatukoguhoidja 2004–2010)

Mul on õpetaja Mältsamehest meeles esiteks tema spetsiifiline huumor ja teiseks see, kuidas ta oma spetsiifilise häälega käratas... 4. ja 5. klassis andis ta meile vene keelt. Käsk võtta ette vihikud või töövihikud algas alati sõnadega „Ja kuna te kõik nii rõõmsasti tahate kirjutada...“. „Rõõmsasti“ oli üks ta

lemmiksõnu, mida ta enamasti kasutas ülesannete või tegevuste kohta, mis erilist rõõmu ei pakkunud.

Mingil ajal oli poistel põhiparool „oma asi” – see tähendas umbes „jäta mind rahule”, „pole sinu asi” vms. Üks meie klassi poiss oli millegagi hakkama saanud ja Mältsamees võttis ta ette. Poiss, pidades end ilmselt väga julgeks, ühmas õpetaja sõnade voolu peale poolkuuldavalt: „Oma asi!” Mältsamees kuulis väga hästi. „Oma asi on sul püksis!” käratas ta nii, et see ei saanud kuulmata jääda mitte kellelgi klassist. Sellest ajast lõpetati iga-sugune jutt „oma asjast”.

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Veleida Mikfeldt, ajalooõpetaja 1977–1989

Õpetaja Mikfeldt oli see, kes saatis õpilasi olümpiaadidele, ja need õpilased tulid sealt tagasi esikohtadega – nii linna- kui ka vabariiklikult olümpiaadilt. Me ei näinud seda moodi väljagi, et võiksime konkureerida kõikvõimalike, sealhulgas ajalookallakuga koolidega. Aga lõpuks tuli välja, et võitja on väikesest kaheksa-klassilisest koolist.

(Vaike Nellis, Kalamaja kooli direktor 1975–1985)

5. ja 6. klassis andis õpetaja Mikfeldt meile ajalugu. Meie klassi esimene kokkupuude selle õpetajaga oli aga aasta varem. Meil pidi olema klassijuhatajatund, ja klassijuhataja oli tol päeval haige – nii et tund jääb ära? Mis võiks olla parem! Istusime oma ruumis (inglise keele klassis kolmandal korrusel) ja sumisesime. Kuni uksest tuli sisse üks vanem, väikest kasvu, tagasihoidlikuna, lausa kuidagi hallina mõjuv õpetaja. Nojah, saadeti keegi... Kui oleks olnud ainetund, oluks see arusaadav: tuleb keegi suvaline õpetaja, kirjutab ülesanded-harjutused tahvlile ja jääb meid valvama või paremal juhul jätab päris omapead. Aga oli ju

Veleida Mikfeldt, 31. mai 1983.
Silvia Lutsu kogust.

klassijuhatajatund; mis nüüd siis? Väike hall õpetaja jõudis klassi ette, sumin jäi vaiksemaks.

„Klassijuhatajatund on tore tund,“ alustas ta. Mida ta meile siis rääkis, ma ei mäleta. Meeles on vaid, et olime tunni lõpuni täiesti vait ja kuulasime lummatult. Pärast rääkisin sellest ühele vanema klassi tüdrukule, kellega tollal sõbrustasin.

„Aa, Mikfeldt!“ ütles ta, kui olin võõrast õpetajat kirjeldanud. „Jaa, ta ongi selline.“

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Me olime viiendas ja kuuendas klassis oma ajalooõpetajast Mikfeldtist üdini vaimustuses ja nii tabas meid külma dušina teade, et seitsmendast tuleb ajalugu andma uus õpetaja. Ausalt, meil oli plaanis peaaegu et mäss. Läksime isegi niikaugemale, et uurisime välja Mikfeldti telefoninumbri ning helistasime talle koju,

mis tol ajal ei olnud sugugi harilik asi. Otsesõnu nõudsime talt, mis toimub. Mikfeldt naeratas telefonitorusse (ausõna, tema puhul oli isegi naeratust kuulda) ja ütles, et ega ta meid maha ei jäta. Ja ühel päeval seisiski ta jälle klassi ees ja andis meile valikaine tundi (fakultatiivkursus „Silmaring“ – toim), mis oli vaata et huvitavamgi kui tema ajalootunnid. Mingisuguse tobeda valikaine puhul oleksime koormuse kasvu vastu enesestmõistetavalt kõvasti protesteerinud.

Ajalugu hakkas meile andma hoopis õpetaja Helve Sõgel, kes töötas Tallinna Linnamuuseumis. Me olime tema suhtes ette negatiivselt meelestatud, sest kes ta niisugune on, et üldse julgeb Mikfeldti kohale asuda. Kuid ootamatult juhtus nii, et ka see õpetaja võitis meie klassi südamed. Tänu nendele kahele ajalooõpetajale on mul sügavam ajaloohuvi säilinud tänaseni.

(Marion Ründal, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Evi Hollo, matemaatikaõpetaja 1984–1990

Matemaatikaga läks meil hästi, meil oli õnne sattuda õpetaja Hollo juurde (5.–9. klassini). Ei enne ega pärast seda pole ma matemaatikat eriti osanud, tol ajal aga olin nii tark, et käisin olümpiaadil ja võisin lausa teisi õpetada. Õpetaja Hollo „istutas“ meid nimelt mingil ajal ümber – nii, et ühte pinki istusid nõrgem ja tugevam õpilane, ja tugevam pidi nõrgemat järele aitama. Tema hinne muide sõltus sellest, kas see nõrgem ka edasi jõudis. Õpetaja Hollol olid oma põhimõtted ja kindel ettekujutus, kuidas kõik peab toimima. Ta võis tunni katkestada, öeldes, et klassis pole õiget töömeeleolu. Ta võis kohutavalt solvuda, kui leidis, et oleme tema suhtes lugupidamatust üles näidanud (näiteks tunnis itsitanud). Siis algas tund pika vaikimisega, mille jooksul pidime ise aru saama, mida olime valesti teinud. Ent mitte kunagi ei läinud ta endast välja selle peale, kui õpilane ei saanud

ülesandest aru. Ta seletas aeglaselt, arusaadavalt, süstemaatiliselt. Mitte kellelgi meie klassist ei olnud matemaatika tunnistusel „puudulik“.

Tol ajal algasid eksamid 5. klassist, esimene eksam oligi matemaatika kirjalik. Õpetaja Hollo oskas nõuda enne eksamit lisatunde, mis meile kahtlemata väga ära kulusid. Kord, mäletan, oli üks „üleplaaniline“ matemaatikatund päeva lõpus, vist lausa 8. tund. See algas koordineerimiharjutusega: pidime käsi plaksutama ja vist vastu lauda lööma, jalgadega trampima – õiges kombinatsioonis, õiges järjekorras. Plaks-plaks-tramp-tramp. Kes eksis, pidi kohe katkestama. Üks tüdruk eksiski ja katkestas. Meie teised sahmisime veel paar minutit.

„Nii, aitab,“ ütles õpetaja. „Ja kes eksis... ahah, Marion. Marion, mine koju.“

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Õpetaja Hollo seletas matemaatikat nii hästi, et helgematel peadel hakkas varsti tunnis igav – ülesanded olid ju nii lihtsad! Siis tõi Hollo tundi kaasa raamatu, kus sees näidisülesanded Tallinna Polütehnilisse Instituuti astujatele, ning me lahendasime neid. Mõelda vaid, et meie tase seitsmendas klassis oli tema käe all selline, mis võimaldas osaliselt keskkooli lõpu tasemel matemaatikale läheneda!

(Marion Ründal, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

III PEATÜKK

Aastad 1987–1996

Direktor: Eve Mikkor

Õppealajuhataja: Thea Mältsamees

Sel ajavahemikul Kalamaja koolis töötanud õpetajad (sulgudes neiupõlvenimi):

Maria Aimre – pikapäe-
varühma kasvataja

Irina Andrejeva – vene keel

Inna Gailevskaja – vene keel

Helika Gustavson – muusika

Aime Josing – matemaatika,
füüsika

Kaia Juhansoo – käsitöö

Marika Jürgenson

Kaja Kappel – inglise keel

Kaja Kasvand

Katrin Kaurit – algklassid,
inglise keel

Riina Kivi – muusika

Külliki Kivistik – algklassid

Linda Kinnas – füüsika,
matemaatika, vanempioneeri-
juht, huvijuht

Merle Kulderknup – emakeel

Rein Kotk – tööõpetus

Lenna-Elisabeth Laanet –
pikapäevarühma kasvataja,
inimeseõpetus

Heljo Laansoo – emakeel

Inge Lauri – inglise keel

Reet Laurisson – emakeel

Silvia Luts – klassiõpetaja

Anu Lõo – matemaatika

Anne Masing – keemia,
bioloogia

Valve Matesen – algklassid

Veleida Mikfeldt – fakultatiiv- kursus „Silmaring“	Tiina Rätsep – vene keel
Eve Mikkor – inglise keel, direktor	Marko Rööpson – geograafia
Thea Mältsamees – vene keel, direktor	Mare Sergo-Kaljukaru – inglise keel
Malle Neem – algklassid	Mall Sillandi – inglise keel
Leili Nelson – algklassid, matemaatika	Aime Sorok – ajalugu, kodanikuõpetus
Riina Otsepp – ajalugu	Silvi Salumaa (Siht) – algklassid, huvijuht
Elmi Pauser – pikapäevarühma kasvataja	Tarmo Tank – emakeel
Tiina Pöder – algklassid	Jana Teppih – inglise keel
Vally Pöldma – loodusained	Tiina Trampärk – kunstiopetus
Eva-Tiina Põlluste – muusika	Ainu Tõnts – inglise keel
Silvi Pärnaste – matemaatika, füüsika	Ulvi Uustalu – kehaline kasvatus
Ilmar Raidna – matemaatika, füüsika	Eve Veltri (Pöld) – matemaatika, füüsika
Endla Raud – logopeed	Vello Veltri – füüsika, matemaatika
Ilmar Reinumäe – kehaline kasvatus	Varje Viljamaa – ajalugu
Mai Roht – inglise keel	Irena Volkova – koolitadi, vene keel
Liidia Roots – matemaatika	Ille Üksti – algklassid

Õpetajaskond oli sel ajavahemikul üsna kirju. Koolis töötas juba pensionile läinud õpetajaid, enamik küll osalise koormusega, mõni ka ajutiselt, andes vaid paari tundi või asendades kolleegi. Oli ka kohakaaslusega töötajaid. Kooli tuli aga ka palju noori, kellest mõned tulid ja läksid, teised jäid pikkadeks aastateks. 1990ndatel hakkasid Kalamaja kooli ringiga tagasi jõudma

1970.–80. aastate vilistlased: õpetajana asusid tööle näiteks Eve Veltri, Tiina Trampärk ja Ingrid Koiksar.

Õpilasi oli neil aastail keskmiselt 300 ringis (näiteks 1989/90. õppeaastal 286 õpilast). Lõpetajaid oli mõnel aastal üks, teisel kaks klassit. Klassis oli õpilasi keskmiselt 20 ümber, ent oli ka väiksemaid klasse. Näiteks lõpetas 1988. aastal üks klass 21 õpilasega, aasta hiljem aga paralleelklassid, kusjuures lõpetajaid oli kokku 36. 1997. aastal lõpetas vaid 16 õpilasega klass.

Õpetajad 1990. aasta kevadel. 1. rida: Reet Laurisson, Anne Masing, Inna Gailevskaja, Tiina Puuste, Thea Mältsamees, direktor Eve Mikkor, Mare Kaljukaru (külaline), Silvia Luts. 2. rida: Ilmar Reinumäe, Riina Kivi, Maaja Rood, Ludmilla Vesselova, Katrin Kaurit, Marko Rööpson, Malle Neem, Evi Hollo, Veleida Mikfeldt, Linda Kinnas, Tiina Rätsep, Merle Kulderknup, Ilmar Raidna. *Eve Mikkori kogust.*

Muutuste aeg

1988. aastal muutus kooli nimi. Lõpule oli jõudnud aastaid kestnud koolireform ning eesti põhikool oli sealt peale üheksaklassiline. Nii töötatigi järgmised kaks aastat Tallinna 18. 9-klassilise Kooli nime all. 1990. aastal aga hakati seni numbreid kandnud koole ümber nimetama, enamasti asukoha, teinekord ka suunitluse järgi. Nii sai kool kena koduse kõlaga nime Kalamaja Põhikool, mis on jäänud püsima tänini. Samal ajal taastati kõigis Eesti linnades hulk nõukogude ajal muudetud tänavanimed, ka Rabtšinski tänavast sai taas Vabriku tänav.

1980ndate lõpp oli ühiskonnas murranguiline aeg, see murrang lõppes teatavasti senise riigi ja ühiskonnakorralduse lagunemisega. Aastail 1987–88 ei osatud seda muidugi veel ette näha, kuid suuremat vabadust seoses nn uutmise ja perestroikaga tajuti küll. Koolis tekkis samuti suurem vabadus, õigus ise asju otsustada. Kui veel 1986. aastal kasutati õppeaasta eesmärkide sõnastamisel traditsioonilist nõukogulikku retoorikat („Eri-list tähelepanu pöörata ideelis-kõlbelisele kasvatustööle, NLKP 27. kongressi otsuste elluviimisele...“), siis juba aasta hiljem on õppeaasta eesmärgina kirjas muu hulgas „demokraatia süvendamine igapäevatöös“. Kõnealune ajavahemik eristubki selle poolest, et peale tavaks saanud üldsõnaliste eesmärkide („aluseks võtta kõrgemalseisvate organite otsused, saavutada kõrgemaid töötulemusi“ jne) on eraldi sihiks seatud näiteks kooli töötajate aktiivsem isetegevus. Aruandes öeldakse, et õpetajad teevad isetegevust peamiselt koos õpilastega, aga ka oma elukohtades. Eesmärk on ka korraldada töötajatele rohkem ekskursionsioone – sedagi on tehtud.

Koos muude nõukogude ideoloogia ilmingutega kadus ka selline nähtus nagu pionierorganisatsioon. Mõnda aega tegutses koolis skaudiorganisatsioon õpetaja Ilmar Raidna juhtimisel. Pionierijuht nimetati ümber huvijuhiks.

Ametiühingu komitee üldkoosoleku protokollist 27. veebruarist 1987 võib lugeda: „Eesmärk – kool muuta lapsesõbralikumaks. Kuulati ära kõigi õpetajate arvamused.“ Muu hulgas arutati, kas senine ainekabinettide süsteem on õpilase seisukohast ikka kõige parem. Küsimus, kas kabinet peaks olema õpetajal või klassil, tekitas vastakaid arvamusi.

Kaduma hakkas seni kindlalt kohustuslik olnud koolivorm. See ei juhtunud ühekorraga, vaid järk-järgult. Kui veel 1980ndate esimesel poolel vaieldi selle üle, kas õpilane tohib küllega kanda džempri koolipluusi peal või tuleb see kuidagi ikka sinna alla mahutada, siis 80ndate lõpul läks õpilaste välimus silmanähtavalt kirjumaks. Koolivorm oli selleks ajaks ka lootusetult moest väljas ja nii õmblesid osavamad tüdrukud ruudulisest volditud seelikust kitsa miniseeliku, veidi vähem osavad püüdsid püksid altpoolt kitsamaks teha, nagu 80ndate lõpu mood ette nägi. Peagi tulid vormipükste asemele teksad, vormipluus ja -jakk aga jäid. Alles 1990ndatel kadusid vormirõivad täiesti. Otseselt mingit käsku või luba, et koolivorm on nüüdsest kaotatud, välja ei antud. Kardeti, ja õigustatult, et paljudel lastel ei olekski võimalik olla kohe selliseid riideid, millega siis kooli tulla.

Uue aja märk oli seegi, et 1989. aasta lõpetajatest otsustasid A-klassi tütarlapsed lõpuaktusel kanda traditsioonilise valge pluusi ja musta seeliku asemel rahvarõivaid.

Ametiühingu organisatsiooni aruandes aastate 1989–1992 kohta (21. detsembrist 1992) öeldakse kokkuvõtteks: „Kool on kaasa läinud kõige uuega. Kogemusi on vahetatud Soome-Rootsi koolidega, lastel käib siiani kirjavahetus.“ Märgitakse ka, et koolimaja on tunduvalt puhtam (mõned koristajad vahetati välja).

Ametiühing

Kümnendivahetusel kadusid kõikvõimalikud komisjonid, nagu õppetootmistöö komisjon, kultuur-massilise töö komisjon jms nõukogude bürokraatia ilmingud. Üsna varsti selgus, et näiteks olme- ja heaolukomisjonil ei olegi enam õigupoolest funktsiooni. Senise süsteemi lagunemine andis kohati ka üsna valusalt tunda. 1988. aastal kirjutati ametiühingu organisatsiooni koosoleku protokoll: „Olmeheaolu komisjon hoolitses olmepakkide eest (Merle, Thea). Ka see on juba minevik. Autosid ei ole meile enam jaotatud.“ Samast aastast leidub siiski ka märke: „Muretseti defitsiiti – sukkpükse meie naistöötajatele“ (aruanne 27. septembrist 1988).

Üldiselt käis töö koolis vaatamata komisjonide kadumisele valdavalt samamoodi edasi. Ühiskondlikult segasel ja majanduslikul keerukal üleminekuajal jätkusid ka ametiühingu liikmete reisid, kuid suure nõukogudemaa ja sotsialismiriikide asemel avastati nüüd peamiselt Eestit: 1988. aastal käidi Saaremaal, 1990ndatel reisisi läbi Mulgimaa, Kihnu, Vormsi, Ida- ja Lääne-Virumaa. Aastavahetuse ja kooliaasta lõpu puhul korraldati väiksemaid või suuremaid koosistumisi. 1990. aastast hakkasid õpetajad isekeskis tähistama ka Eesti Vabariigi aastapäeva.

Koolimaja

1987. aastal sai Tallinna 18. 8-klassiline Kool maja ametlikuks peremeheks, Tallinna Kaugõppekeskkool likvideeriti. Koolimaja oli endiselt üsna armetus seisus, erilisi remondivõimalusi aga ei olnud, puudus oli nii rahast kui ka materjalidest. Direktor Eve Mikkori eestvedamisel otsustati, et üht-teist saaks siiski parandada oma jõududegagi, ilma remondita: näiteks muuta söökla pisutki kenamaks ja inimlikumaks.

Väljavõte kooli ametiühingu komitee koosoleku protokollist 23. veebruarist 1988: „Komitee liikmed kontrollisid söökla olukorda. Palju saaks paremini. Tehti ettepanekuid kooli söökla paremaks tööks. Otsustati 1) Söökla mööbel ümber paigutada 2) Laudadele panna laudlinad, 3) Muretseda lastele noad-kahvlid. Õpetada kultuurset söömiskultuuri.“

Seni pikkades ridades seisnud laudad paigutati ruudukujuliselt, neljakaupa, igale klassile omaette laud. Laudadele hangiti peale ka linikud ja kõrtega vaasid. See tähendas muu hulgas, et korraga sai sööma tulla vähem klasse – söögivahetunnid organiseeriti ümber.

Samal 1988. aastal peetud koosolekul on söökla taas kõne all olnud; muu hulgas märgitakse, et kui varem oli söökla probleeme

Majandusjuhataja Marko Rööpson koos köögipere ja katlakütja Vello Ristiga 1992. aasta kevadel. *Silvia Lutsu kogust.*

arutades kõneldud sellest, et plekk-kaunid tuleks välja vahetada ja kanda hoolt, et noad-kahvlid ikka olemas oleksid, siis nüüd selliseid muresid enam ei ole. „On jäänud linikud-lilled (Merle).“

1990. aastate alguses märgitakse ühes aruandes esimest korda, et koolimaja on nüüd tunduvalt puhtam, kuna mõned koristajad vahetati välja.

Üritused ja ringid

Nn punased tähtpäevad, nagu Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäev, Suure Isamaasõja lõpp jpt, kadusid, nende asemele tulid Eesti Vabariigi ja kristliku kultuuriruumiga seotud traditsioonid. Juba 1980ndate lõpul peeti traditsioonilise nääripeo asemel jõulupidu ning kevadel hakati tähistama lihavõttepühi. Rootsi kooli mõjul lisandusid peagi ka kirikuskäik esimese advendi puhul ning detsembrikuine luutsinapäev (Lucia päev) oma traditsioonidega. Mõistagi sai üheks aasta suurimaks pidulikuks sündmuseks Eesti Vabariigi sünnipäev 24. veebruaril.

Alates 1995. aastast tähistatakse koolis emakeeleõpetajate eestvedamisel emakeelepäeva. Esimene sellelaadne üritus – keeltenädal, kus keskmes nii eesti keel kui ka teised keeled, – korraldati juba 1980. aastate lõpus

Ringidest jätkas õpetaja Neeme juhendamisel aktiivselt nukuteater, nüüd esineti rohkemgi koolist väljaspool, muuhulgas ka Soomes ja Rootsis. 1990ndail ei piirdutudki ainult nukuteatriga, vaid lapsed tulid elusuures, grimmi ja kostüümiga lavale. Dramatiseeriti muinasjutud „Lumivalguke ja seitse põialpoissi“ ja „Tuhkatriinu“, Astrid Lindgreni „Pipi Pikksukk“ jpt. Kooli 80 aasta juubeliks lavastati kaks pilti Oskar Lutsu „Kevadest“.

Tegutsemist jätkasid mudilaskoor (õp Silvia Luts), lastekoor ja ansamblid (õp Riina Kivi), koorid võtsid osa laulupidudest.

Samuti tegutsesid mõnda aega matemaatikaring (õp Linda Kinna) ning male- ja kabering (õp Ilmar Raidna). Algklassiõpilastest moodustas õpetaja Katrin Kaurit liikumisrühma.

Kuna kümnendivahetusel haaras kogu kooli suur Rootsi-vaiustus, alustas 1990. aastal tööd rootsi keele ringi õpetaja Reet Laurissoni juhendamisel, õppisid nii õpilased kui ka õpetajad.

Suhtlus Rootsi ja Soome koolidega

1980. aastate lõpus tekkisid Kalamaja koolil suhted Rootsi ja Soome koolidega. Üks kontaktide vahendaja oli Tallinna haridusamet. Kuna direktor Eve Mikkor rääkis inglise ja õppealajuhataja Thea Mältsamees soome keelt, saatis haridusamet Soomest ja Rootsist tulnud külalisi, kes tahtsid siinsete koolidega tutvuda, muu hulgas ka just Kalamaja kooli. Sidemed Pori kooliga tekkisidki niimoodi. Samuti peeti pikka aega tihedat kirjavahetust ühe Lahti kooliga (Thea Mältsamees ja Veleida Mikfeldt), külaskäiguni siiski ei jõutud.

Tihedam suhtlus Rootsi Hallstaviki kooliga sai aga alguse tänu Kalamaja kooli eesti keele õpetajale Reet Laurissonile, kel oli Rootsist sugulasi. 1989. aasta septembris käis 12 Hallstaviki õpetajat Kalamaja koolis, septembris läksid siinsed õpetajad vastukülaskäigule. 1990ndate algul saadi tänu heategevuslikule Lövide organisatsioonile tuttavaks ka Knivsta Gredelby kooliga, kellega suheldi läbi kogu 90ndate aastate: vastastikku käisid külas nii õpetajad kui ka õpilased, kohtusid ka lapsevanemad. 1994. aastal sai teoks õpilasvahetus, 1995/96. aastal spordiprojekt.

Õpetajad ja õpilased meenutavad

Kalamaja kool

Esimene, mis Kalamaja koolile mõeldes meenub, on mõnus ja tore õhkkond. Pigem meenutas see mõnd armsat külakooli, kus ei ole liiga palju rahvast ja kus kõik teavad kõiki. Aru hakkasin ma sellest saama muidugi alles tagantjärele, kui tekkis võrdlusmoment tavalise suure linnakooliga.

Minu jaoks oli terve kooli peale üks koht, mida ma kohutavalt kartsin ja täielikult vältisin: arstikabinet. Õnneks ei pidanud seal tihti käima, aga mäletan, et kui vähegi võimalik, kasutasin ma teisi treppe. Terve see arstikabineti trepivahe tundus lihtsalt liiga jube.

Mäletan veel koolihoovi uhke remondi eelsest ajast. Praegu on huvitav meenutada, kuidas sügiseti tuli koolihoovi lehtedest puhtaks riisumas käia. Ei tea, kas tänapäeval koolides selliseid asju üldse enam tehakse? Tol ajal tundus see sügisese koolielu osana, nüüd näib aga vaat et ekstreemsena.

Vahepeal oli koolis kindel reegel, et kooli territooriumilt ei tohi välja minna. Aga kui nälg suur ja poest ilmtingimata saiakest vaja, siis ega keegi hätta jää – leidsime koolihoovi tagaosast ühe sobivas suuruses augu ja hakkasime lihtsalt sealtkaudu käima...

(Nele Otto, õppis Kalamaja koolis 1993–2002)

Kooli tööle tulek

Kohe pärast keskkooli lõpetamist ma kuskile kõrgkooli sisse ei astunudki, võtsin mõtlemisaega – kuhu ja mida? Aga oktoobrikuus leidsin end käed rüpes istumas, ei õppimist ega tööd. Kui mulle mu vanast koolist öeldi, et tule pioneerijuhiks, mõtlesin, et misasja... Ei tea... Mida see õieti tähendab? Mul polnud aimugi, mida ma selles ametis tegema pean. Aga Eve Mikkor lihtsalt müüs selle mõtte mulle maha – ta on positiivses mõttes väga

hea „müügitöötaja“. Ütles, et see on tore, ja mis ma tegema pean – lapsi metsa matkama ja telkima viima... sõlmi õpetama... ja võistlustele viima. Tallinna Pedagoogilise Instituudi kunstiõpetuse erialale pidi muide kergemini sisse saama, kui oled pioneerijuhina töötanud (tegelikult nii ei olnud).

Mäletan, et olime sügisel osa õpilastega mingisuguses laagris, ja ühel ööl oli ööhäire. Ma ei olnud kunagi pioneerilaagris käinud, ei teadnud, mis see selline on. Igatahes pool meie rahvast – kaasa arvatud mina – magas rahulikult edasi. Ma ei saanud õieti aru, mis selle mõte on.

(Tiina Trampärk, Kalamaja kooli pioneerijuht
1986/87. õ-a ja kunstiõpetaja 1992–2007)

Nõukogude aja lõpp

Pioneeripunane kaelarätik ehk kalts ning märk rinnas olid olnud kogu aeg kohustuslikud. Oh neid märkuseid – suulisi ja kirjalikke –, mis nende puudumisel on saadud. Neljandas klassis, kui see pioneeriks saamine oli, olime veel piisavalt naiivsed, et pioneerorganisatsiooni vastuvõtu üritusel, pea püsti, korralikult triigitud kaelarätt käsivarrel rippumas, hingevärinal koos skandeerida: „Mina, astudes Nõukogude Liidu pioneerorganisatsiooni liikmeks, töotan pühalikult oma seltsimeeste ees...“ Hiljem aga tekkis trots.

6. klassi lõpuks me enam kaelarätti kandma ei pidanud, välja arvatud spetsiaalsetel üritustel – osa sai juba kolmteist ja oli seega pioneerieast väljas. Poistel kuulus koolivormipintsaku juurde lips, tüdrukutel polnud midagi. Õigupoolest oleks nüüd olnud varsti aeg panna rinda komsomolimärk. Kommunistlikuks nooreks ei hakanud meist aga keegi, ehkki juttu sellest oli – et võib-olla peaks ikkagi astuma, sest muidu ei pääse hiljem ülikooli.

Koolivormi aga otsustasime kaunistada nii, et ostsime kõik turult koolivormisised haaknõelaga lipsukesed. Ideega tulid kaasa pea kõik klassikaaslased. Nii ilmusimegi ühel päeval kõik kooli lipsustatult. Enamik õpetajaid ei teinud seda märkamagi, kuid oli üks nn vana kooli õpetaja, kes tundis end sellisest solidaarsusaktist (või tema vaatepunktist pigem huligaansusest) sügavalt puudutatuna ning käskis meil kõige karmimal toonil lipsud ära võtta. Kui me järgmiseks tunniks seda käsku täitnud ei olnud, pöördus ta kaebusega autoriteetide ehk kooli juhtkonna poole (Eve Mikkor ja Thea Mältsamees). Ma ei mäeta, kuidas see info meieni jõudis, aga Mikkor olevat ütelnud, et kui kogu klass niimoodi üksmeelselt otsustas ja üksmeelselt otsusest ka kinni

9. klasside lõpuaktus 14. juunil 1989. Direktor Eve Mikkor surub kätt ühel lõpuklassi juhatajal Merle Kulderknupul, olles just pidulikult teatavaks teinud, et õpetaja Kulderknup on nüüdsest õpetaja-metoodik. Tagaplaanil 9.a klassi tüdrukud, kes valisid lõpuaktuse rõivasteks eesti rahvariided. Maris Jõksi kogust.

peab, siis on see vaid kiitust väärt ning tema meie otsust austab. Meile oli see muidugi suureks tunnustuseks.

(Marion Ründal, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Meie Kajaga olime ühed esimesed, kellel olid sellised väikesed sinimustvalged märgikesed, vist Rahvarinde omad, ja meie kandsime neid julgesti. Aga asi oli vist ka selles, et meil oli kodus teistsugune taust, teistsugused väärtused.

See oli tegelikult keeruline aeg: mitukümmend aastat on kõik harjunud, et midagi ei tohi. Ja siis järsku tohib. Ma arvan, et Eve Mikkor oli väga õige inimene kooli juhtima sel raskel ajal.

(Merle Kulderknup, Kalamaja kooli eesti keele õpetaja 1984. aastast)

Õpilasest õpetajaks

Olin 90ndate alguses mitu aastat kõige noorem õpetaja. Algul läksid ka rollid natuke segamini: enamik teisi õpetajaid olid ju minu endised õpetajad, ja ma ei saanud alati aru, kes nad siis nüüd õieti on: kas nad on mulle ikka veel õpetajad või kolleegid. Kolme aasta pärast hakkas tulema rohkem nooremaid õpetajaid, kes praktikale, kes väikese koormusega tunde andma. Siis tundsin, et oleme kõik kolleegid.

(Tiina Trampärk, Kalamaja kooli kunstiõpetaja 1992–2007)

Viiepäevane töönal

Kui alustasime oma seitsmendat kooliaastat, räägiti 1. septembri aktusel pikalt-laialt „viiepäevasest töönalast“, mille kohta vanemate klasside õpilased pidavat ise otsustama, kas sobib või ei. Sest see tähendab ju, et tunde tuleb päevas rohkem. Ma ei saanud algul aru, millest on jutt. Klassijuhatajatunnis selgus, et laupäev tahetakse kõigile klassidele vabaks teha. Kõik olid poolt.

Õues sõpradega rääkides sain teada, et mitte kõigis koolides ei muudetud laupäeva puhkepäevaks. See oli midagi täiesti uut: koolidele oli antud õigus ise otsustada, kas jätkata nii nagu seni või minna üle viiepäevasele töönalale. Seni käisid korraldused ikka ülalt alla ja ühe lauaga. Ja sugugi mitte kõik koolid ei tõtanud seda vabadust ära kasutama! Olen tagantjärele nii sellest kui ka mõnest teisest seigast teinud järelduse, et meie kool oli väga edu-meelne. Muutustega mindi kaasa, neid ei kardetud. (Järgmisest õppeaastast oli laupäev vaba juba kõigis Eesti koolides. – Toim.)

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Kui 1987. aastal sai kehtestatud viiepäevane töönal, olime ise veendunud, et teeme väga õiget asja ja kõigil peaks selle üle hea meel olema. Aga seepeale tuli lapsevanematelt pretensioon: miks lapsed enam laupäeviti koolis ei käi? Praegusajal tundub endastmõistetav, et pere veedab puhkepäevad koos. Tollal aga olid Kalamaja kandis elamised kitsad ja vanematele sobis see hästi, et sai laupäeva hommikuks lapse jalust ära saata. Emad said rahulikult koristada, ka poes või turul käia jms.

(Marko Rööpson, Kalamaja kooli

geograafiaõpetaja, aastast 1996 direktor;

Thea Mältsamees, Kalamaja kooli algklasside ja
vene keele õpetaja, aastast 1986 õppealajuhataja)

Uut õppimises ja õpetamises

Läksin kooli idealistliku kunstiõpetajana, aga eks tuli ka tagasi-lööke: ei viitsita teha, ei huvita, tehakse mingi asi veerand tun-niga ära... Kolm aastat võttis aega see paikaloksumine, kuni sain aru, kuidas tuleb ülesandeid anda. Meie ajal anti alati teema, ma tegin ka alguses nii. Tegelikult tuleb anda konkreetne ülesanne.

Praktiliselt kolm aastat enne õpetajakarjääri lõppu tutvusin huvi-tavate teooriatega, et põhimõtteliselt saab panna joonistama –

hästi joonistama – igaühe, selleks on oma harjutused ja tehnika. See on teatud ajupiirkonna stimulatsioon – parem ajupoolkera, millega tajutakse ümbritsevat reaalsust, mis ei pane asju hierarhiatesse.

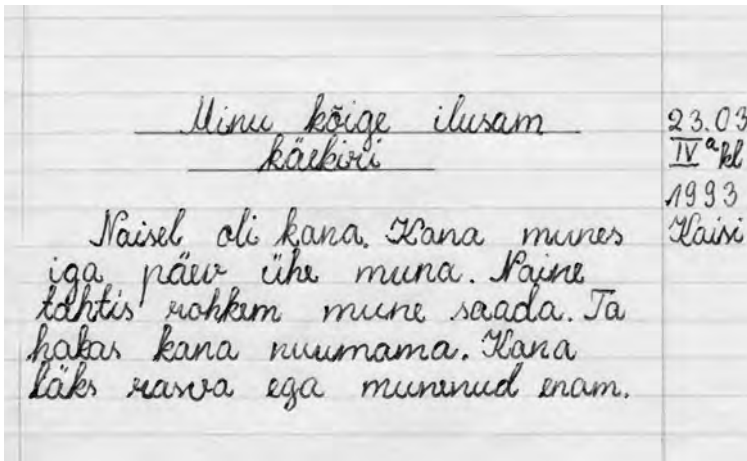
(Tiina Trampärk, Kalamaja kooli kunstiõpetaja 1992–2007)

1980ndate lõpus tuli metoodika, mida nimetati akvaariumklassiks. Mul on üks klass, kes on tervenisti selle metoodika järgi õppinud (aastail 1987–1992, klassi nimetatigi samuti akvaariumklassiks – toim). Väike klass oli, umbes 14 õpilast. Seinale oli joonistatud suur-suur ruudukujuline akvaarium, sees palju pilte: kalad, taimed jms, ka tähed. Selle mõte oli aktiveerida lapse fantaasia. Lapsed tulid klassi ette – olid mõne asja omavahel kokku leppinud – ja hakkasid rääkima akvaariumiasukatega ja omavahel. Tekkisid dialoogid, jutud. Ülejäänud klass kuulas, pärast oli veel arutelu. Tõesti, kõik lapsed hakkasid rääkima! Pärast pandi need lood ka kirja, ja neid kirjatöid õpetaja ei parandanud: igaüks kirjutas nii, nagu kirjutas. Tulemus oli see, et õigekiri paranes. Mis kõige kummalisem: seni eesti keeles kahelised hüppasid kohe nelja-viie peale, hinne kolm jäi vahele.

See klass oli väga loominguline. Kirjutasime nendega nii jutte kui ka luuletusi. Kord tulime ekskursioonilt, jõudsime vaevu koolihoovi – neil juba ekskursioonist luuletus valmis. Need olid ka need lapsed, et kui palusin neil mingi jutt kirjutada, siis nad küsisid, kas võivad hoopis luuletuse teha. Me ka joonistasime palju, mitu õpilast läks hiljem kunstikooli.

Mäletan, kuidas noor kolleeg Katrin Kaurit käis minu käes neid materjale küsimas, teda huvitas see metoodika samuti väga. See on üldse parim metoodika, millega olen kunagi tutvunud, ühteist kasutan sellest siiani.

(Silvia Luts, Kalamaja kooli klassiõpetaja aastast 1977)

„Minu kõige ilusam käekiri.“ Kirjatehnika eest pandi algklassides eraldi hinne, ka hiljem peeti korralikku käekirja tähtsaks. 1970.–80. aastatel pidid 1.–3. klassi lapsed kindlasti kirjutama sullepeaga, vanemates klassides aga pastakaga. 80ndate lõpus hakkasid tulema ka teistsugused kirjutusvahendid, nagu välismaised tinten-pen'id, ja tasapisi läksid ka reeglid vabamaks. Malle Neeme kogust.

1987.–1989. aastani oli meil üks tund nädalas meie endise ajalooõpetajaga – õpetaja Mikfeldtiga. Seda nimetati fakultatiivkursuseks „Silmaring“ ja kirja läks ta vist hoopis ringina, kuid tegelikult oli see koolitund nagu iga teine, toimus tunniplaani järgi ja oli mõeldud kogu klassile. See tähendab, muidugi oli see hoopis teistsugune tund kui ükskõik missugune muu koolitund. Kellelgi ei tulnud pähegi sealt puududa. See oli nii huvitav. Esimene nii-sugune tund, kus räägiti õigupoolest meist endist: psühholoogia, eetika, tavad, käitumine – aga seda kõike vabas vormis, enamasti vestlusena.

(Maris Jöks, õppis Kalamaja koolis 1981–1989)

Pean kindlasti ütlema ühte asja: kui head lapsed need olid. Kuidas nad oskasid kuulata!

(Veleida Mikfeldt, Kalamaja kooli ajalooõpetaja 1978–1989)

Õpetamisest

Ühes klassis hakkasid õpilased protesteerima, et ma nõuan liiga palju faktiteadmisi: nimed, mõisted, sündmused, aastaarvud... Nad kaebasid seda õppealajuhatajale, kes siis vihjas mulle. Läksin siis tundi ja ütlesin, et täna ma ühtegi nime ega aastaarvu ega muud fakti ei küsi, vaatame, kas saame hakkama ilma faktideta. Kirjutasin tahvlile luuletuse:

*„Kui Muri oli kutsikas
ja veel ei tundnud elu,
siis karjapeni Tuksiga
tal tekkis keskustelu.“*

„Nii,“ ütlesin, kui olin lõpetanud. „Ja nüüd tõmbame siit luuletusest maha kõik faktid. Muri – nimi, fakt, eks ole. Et oli kutsikas – ka fakt. Ei tundnud elu – jälle fakt.“ Ja nii edasi. Kui olime lõpetanud, palusin neil vaadata, mis siis järele jäi.

„Siin on ju ainult sidesõnad,“ ütles üks poiss. Eks ta nii olegi. Räägitakse, et koolis keskendutakse liiga palju faktidele. Kui me fakte ei õpeta, mida me siis õigupoolest üldse õpetada saame?

(Aime Sorok, Kalamaja kooli ajaloo ja kodanikuõpetuse õpetaja 1994–2010)

Vaba riietus

Üksvahe oli tüdrukutel väga populaarne riietus nabasärk. Vaatasin ühel päeval klassis ringi: peaaegu kõik tüdrukud istuvad, kõhud paljad. Teatasin siis, et oleme teiste õpetajatega seda asja arutanud ja otsustanud, et paneme õige ka nabasärgid selga – teeme ühe nabasärgipäeva, kui ilmad soojemaks lähevad. Tunni

lõpus tuli üks poiss minu juurde ja palus viisakalt, et ma seda siiski ei teeks. Tal tekkis mu autoriteedi pärast mure...

(Aime Sorok, Kalamaja kooli ajaloo ja kodanikuõpetuse õpetaja 1994–2010)

Probleemsed kodud

Klassijuhatajal oli kohustus külastada probleemsete õpilaste kodusid, käigust tuli hiljem esitada kirjalik aruanne. Siis oli kohustus, nüüd on see keelatud! Sotsiaaltöötajat koolis tollal ei olnud, kõik need kohustused olidki klassijuhatajal. Ega õpetaja midagi teha õigupoolest ei saanud. Näiteks mäletan üht juhtumit, kus 2. klassi poiss oli jäetud kaheks nädalaks üksi koju. Ema töötas tal laeval: kaks nädalat tööl ja kaks kodus. Poisil polnud kodus muud kui makaronid – nojah, üks koolis sai ka süüa, nii et päris näljas ta ei olnud. Aga ta ütles, et kardab öösel üksi, ei saa magada. Hommikuti ajas naabrinaine teda üles... Võtsin selle ema siis ette. Ema ütles: „Kas te arvate, et ma jätan lapse pärast oma hea töökoha sinnapaika?“

(Malle Neem, Kalamaja kooli algklasside õpetaja 1975–2004, raamatukoguhoidja kuni 2010)

Ropendamine ja vargused

Mingil ajal muutus suureks probleemiks ropendamine. Õpilased ropendasid omavahel rääkides ja üht-teist öeldi kõva häälega ka tundides. Võtsin siis ühel päeval oma klassi ette – nad olid kas 8. või 9. klassis – ja kirjutasin tahvlile kõik ropud sõnad, mida olin kuulnud neid kasutavat ja mida ise vähegi teadsin, mitte ainult eesti, vaid ka inglise ja vene keeles. Palusin õpilastel loetelu läbi lugeda ja täiendada. Paar täiendust tuli ka... Üldiselt olid nad väga vaiksed. Ütlesin, et nad kõik tahvil kirjas olevad sõnad

nüüd hästi meelde jätaksid – siis ei ole vast vaja neid enam iga tund nii kõvasti korrata.

Ühes tunnis, kui teemaks oli Rootsi, tõusis üks tüdruk püsti ja teatas kõva häälega: „Minge p..., mind ei huvita see Rootsi riik.“ Ja marssis uksest välja. Küsisin, kas on ehk klassis veel neid, keda kohe mitte üldse ei huvita, et nad võiksid siis ka välja minna ja me saame teistega rahulikult edasi rääkida. Ei olnud kedagi. Sellele tüdrukule ei öelnud ma tookord mitte sõnagi.

Paar päeva hiljem tuli ta ise minu juurde, silmad maas, vabandust paluma. Küsisin, kas ta jõudis selleni ise või teda kasvatati. „Ise,“ tuli vaikne vastus.

(Aime Sorok, Kalamaja kooli ajaloo ja kodanikuõpetuse õpetaja 1994–2010)

Vargusi tuli ka ette. See oli toidutalongide aeg (1990ndate algus – toim). Mul olid toidutalongid millegipärast koolis kaasas, laua peal. Ja üks poiss varastas need ära – ma teadsin, kes varastas. Ütlesin siis klassi ees, et teate, mul ei ole kodus mitte midagi süüa, et üks meie klassi laps on mu toidutalongid varastanud ja kui tal vähegi südametunnistust on, siis toogu tagasi, muidu ma jään täiesti nälga... Ja ta tõigi, pani need mulle postkasti.

(Malle Neem, Kalamaja kooli algklasside õpetaja 1975–2004, raamatukoguhoidja kuni 2010)

Suhtlus Soome ja Rootsi koolidega

Kuna Eve Mikkor rääkis inglise keelt ja mina rääkisin suhteliselt vabalt ja enam-vähem õigesti soome keelt, siis Tallinna haridusameti kaudu tuli meile külalisi Soomest, keda meie siis võõrustasime. Otsisime neile öömaja – sinna taha Lasnamäe ühikatesse. Mina käisin veel neile hommikusööki tegemas, meie Merle

Kulderknupuga olime kaks peakokka. Tegime siis puljongit, pirukaid, küpsetasime kana – oli keeruline, sest midagi polnud saada.

Sidemed Poriga tekkisidki Tallinna haridusameti kaudu meil ja Hiiu põhikoolil. Käisime Malle Neeme ja lastega Poris. See oli veel aeg, kui olid viisad, ja asjaajamine oli päris keeruline. Saime viisad alles ärasõidueelsel õhtul kell viis. Koos meiega sõitis kümme last esimesest kuni üheksanda klassini. Lapsed olid paigutatud peredesse: üks väike ja üks suur. Mäletan, kuidas need lapsed üksteise eest hoolitsesid, ja nad hoolitsesid ka meie eest. Keegi oli vist varem Helsingis käinud – mina näiteks ei olnud – ja need seletasid siis, kuhupoole minna. Ja vaatasid ise, et keegi ära ei kaoks, mingit muret nendega ei olnud.

Malle Neem oli lavastanud nukulavastuse, meie lapsed siis esinesid ja see võeti väga hästi vastu. Meeles on nende ääretu heatahtlikkus. Kontserdil näiteks mängis üks pisike tüdruk Beethoveni „Elisele“ ja alustas vist umbes viis korda, ja kõik, nii suured kui ka väikesed, ootasid rahulikult, kuni ta sai alustatud ja oma loo ära mängitud. Meil ei oleks see nii läinud, meil oleks kohe tulnud mingisugust naeru, repliike, nii et see laps oleks ennast väga halvasti tundnud. See jäi mulle meelde – mida meil tuleks õppida ja teisiti teha.

Ja siis tuli neid kohtumisi veel, Tallinna haridusamet ikka saatis meile inimesi. Näiteks Lahti koolist, kellega mul tekkis pikaajaline kirjavahetus, nagu ka Leida Mikfeldtil. Meie õpetajad käisid ja kohtusid Soome õpetajatega väga palju.

(Thea Mältsamees, Kalamaja kooli õpetaja aastast 1982, õppealajuhataja aastast 1986)

Rootsi-sidemed tekkisid tänu Reet Laurissonile ja tema tädile, kes tuli siis esimese seltskonnaga siia. Meie käisime seal 1989. aastal.

Esimest korda tuli lihtsalt grupp õpetajaid, kes olid huvitatud Eestist, ja me võtsime neid siis siin vastu, viisime ringsõidule mööda Eestit ja majutasime igaüks oma kodus. Ja siis läksid meie õpetajad vastukülaskäigule Rootsi Hallstaviki kooli: mina, Marko Rööpson, Merle Kulderknup, Silvia Luts, endine direktor Vaike Nellis ja teised. Sõidu maksime ise kinni, sõita tuli Leningradi (praegu Peterburi – toim) kaudu. Kõigepealt rongiga Leningradi, sealt rongiga Helsingisse, sealt pidime saama laevaga Stockholmi. Rong jäi muidugi hiljaks. Helsingis organiseeris Kaja Kappel meile takso – mõne pudeli viina eest sai mõned Soome margad. Sinna taksose sai siis lükatud mõned vanemad inimesed koos kohvritega. Minul oli seljas kitsas seelik, tõmbasin selle kõrgemale ja me jooksime padinal raudteejaamast laeva-terminali. Jõudsim. Laeval sõime oma kaasavõetud võileibu ja jõime jäävett, mida sai tasuta – Rootsi raha meil ei olnud.

Meile korraldati väga ilus vastuvõtt, kohtusime ka sealsete Lõvidega (Rootsi Lions Club). Eve Mikkor oligi üks, kes sõlmis sidemed Rootsi ja Eesti Lõvide vahel, tõi selle kontakti Rootsist siia. Ja kui nad kuulsid meie kuulsusrikkast sõidust oma võileibadega, siis organiseerisid nad nii, et tagasi sõitsime ikka nagu „päris inimesed“: meil olid laevas hommiku- ja õhtusöögid. Helsingist tagasi sõitsime Georg Otsaga, mis oli pungil täis, ruumi ei olnud, mina istusin kuskil trepi peal. See oli aeg, kui piir läks lahti ja massiline edasi-tagasi sõitmine algas.

(Thea Mältsamees, Kalamaja kooli õpetaja aastast 1982, õppealajuhataja aastast 1986)

Tulevad rootslased – täiesti võõrad inimesed – ja hakkavad meid kõiki kallistama. Neil oli nii kombeks. Meil tollal ei olnud, kallistasid võib-olla ainult väga lähedased inimesed, isad-emad, õed-vennad. Aga siis tekkis see komme meil ka. Järsku ühel õppeaastal, vaatan, tuleb klass kooli ja vajuvad kõik üksteisele

kaela! Ka suhtlemine õpetajate-õpilaste vahel muutus vähem formaalseks.

Nõukogude ajal oli süsteem väga hierarhiline: õpilastööde näitusele pandi ainult väga häid töid, ja punkt. Aga seal Rootsi koolis nägin, et üleval olid kõigi laste tööd. Sellest tuligi mõte teha vähemalt üks kord aastas näitus, kus oleksid võimalikult paljude laste tööd. Sain ka aru, et võibki panna kogu klassile viied, igaühe töö on omamoodi huvitav.

(Tiina Trampärk, Kalamaja kooli kunstiõpetaja 1992–2007)

Kui Rootsi õpetajad esimest korda Eestisse meie kooli tulid, panime meie Eve Mikkoriga kalossid jalga, kitlid selga ja hakkasime koolimaja küürima. Maja nägi armetu välja. Mul on eriti meeles poiste tualettruum (asus koolimajja sisse astudes paremat kätt, enne garderoobi – toim). See üks polnud millegipärast mitte kunagi kinni, nii et kui majja sisse astusid, tuli hais vastu. Siis me püüdsime seda Eve Mikkoriga pesta: põrandat, seinu, kõike, mis seal pesta andis. Nühkisime ka treppe. Mõtlesime, et mis see siis on: koristaja koristab kahe tunniga ära nii klassid, koridorid kui ka trepid. Meie pesime neid treppe ikka kolm-neli tundi, klassidesse seekord ei jõudnudki.

Siis tulid Lõvid ja hakkasid meie abistamist kohe päris tõsiselt võtma: saadeti vihikuid, kirjararbeid, hügieenivahendeid. Mõni aasta hiljem saime ka koolimööblit, see tuli Kalju kiriku kaudu. Kalju koguduse õpetaja Meego Rimmel helistas mulle ja ütles, et neile tuli kaks konteinerit koolimööblit, tahvleid, kas ma organiseerin transpordi. Sealt tulid meie esimesed ilusad suured tahvlid, mis võtsid ka magnetit külge. See oli suur asi, sest meie oma tahvlid olid viletsad, neid tuli üle värvida ja siis see kriit libises. Tahvel on tunnis oluline töövahend, tol ajal veel eriti.

(Thea Mältsamees, Kalamaja kooli õpetaja aastast 1982, õppealajuhataja aastast 1986)

Mäletan, kuidas algklassides olid meil kõigil Rootsi kirjasõbrad. Arvestades, et internetti siis ei kasutatud ja välismaalastega eriti suhelda ei saanud, tundus see tõeliselt eksootilisena. Ootasime kirju alati põnevusega, eriti kui kaasa oli pandud ka välismaa kleepse ja muud toredat.

(Nele Otto, õppis Kalamaja koolis 1993–2002)

Rootsi keele õpe

Mingil ajal oli meil selline seis, et kõik õpetajad olid käinud Rootsis ja näinud, kuidas seal tööd tehakse. Algul oli meil see Halls-taviki kool, hiljem tuli Knivsta kool. Tiina Trampärk käis seal tunde andmas, ka Tiina Puuste. Siis algas rootsi keele vaimustus, kõik tahtsime rootsi keelt õppida, nii õpetajad kui ka lapsed. Reet Laurisson hakkaski lastele rootsi keelt õpetama. Ametlikult oli see ring, kuid ringiraha me lapsevanematelt ei küsinud, kool rahastas seda ise. Meil käisid Tallinna Ülikoolist ka Skandinaavia keelte tudengitest praktikandid.

(Thea Mältsamees, Kalamaja kooli õpetaja aastast 1982, õppealajuhataja aastast 1986)

Uued traditsioonid

Rootsi mõjul hakkasime tähistama Lucia päevi ja advendiaja algust. Rootsis läksid lapsed esimesel advendil, s.o pühapäeval, kõik kirikusse – tõrvikute, vankrite ja saanidega. Meie hakkasime käima Kalju kirikus, aga mitte pühapäeval, vaid esmaspäeva hommikul pärast esimest adventi. Lucia päeva hommikul hakkasime pakkuma glögi ja saiakesi. Esimese glögi keetsime mahlast ja saadaolevatest vürtsidest Eve Mikkoriga ise, hiljem, kui seda Eestis juba tootma hakati, siis tellisime. Lapsed esinesid sel hommikul – ilus komme.

Jõuluajal käime Kalju kirikus siiani, see traditsioon on jäänud püsima.

(Thea Mältsamees, Kalamaja kooli õpetaja aastast 1982, õppealajuhataja aastast 1986)

Esimesed arvutid

Väga selgelt on mul meeles aeg, kui ka meie kooli jõudsid esimesed arvutid. See tundus uskumatuna – lausa terve klassitais arvuteid! Seal sai kätte esimesed kogemused arvutite ja internetiga ning seetõttu sai vahel koolis oldud lausa üheksani välja. Seda täiesti uut maailma tuli ju kohe avastama hakata. Mäletan, et mul oli eraldi märkmik põnevate veebilehtede ja ideede jaoks. Oleks ma ka õppetöösse sama entusiastlikult suhtunud...

(Nele Otto, õppis Kalamaja koolis 1993–2002)

Mängud ja üritused

Algklassides hakkasime ühel hetkel söögivahetundide ajal mängima omaenda väljamõeldud harjakulli ja sellest ajast peale ununesid koolilõunad täielikult. Kui vähegi võisime klassi jääda, haarasime esimese asjana nurgast harja ja mäng võis alata!

Koolis korraldati algklassilastele tihtipeale teemapäevi ja sellega seoses sai kõigil pool suguvõsa kõvasti ömmelda. Küll oli vaja karukostüümi, kiviaja inimese riideid või hoopis Muumitrolli. Mäletan, et alati toimus midagi põnevat ja alati oli, mida oodata.

(Nele Otto, õppis Kalamaja koolis 1993–2002)

Õpetajad

Minu kõige esimene õpetaja oli õpetaja Malle Neem. Õpetaja Neemel oli tavaks jutustada huvitavaid lugusid, siiani küll ei tea, kas need lood ka tegelikult aset leidsid, kuid neis leidus midagi õpetlikku. Ühtegi lugu ma otseselt ei mäleta, aga mulle meenub

see, et need tundusid toona jube põnevad, ja seegi, et õpetaja elas lugudele jutustades tohutult kaasa.

Õpetaja Malle Neemega seostuvad ka kohe raamatud ja veel kord raamatud. Teda võis alati leida raamatukogust ja mul on veel praegugi silmade ees see väike raamatutuba. Ma mäletan, et õpetaja luges meile klassis tihti ette. Esimesena tulevad meelde Astrid Lindgreni lood – minu õpetaja lemmikirjanik. Õpetaja käis meiega ka palju matkamas. Need kohad ei olnud küll väga kaugel, kuid matkad meeldisid ja neid sai oodatud huviga.

Mul on väga-väga hea meel, et minu õpetaja oli Malle Neem. Oma praeguses töös olen teadlikult võtnud üle võtteid oma koolipõlve kogemustest. Teatud võtted ja nipid on aegumatud, kuigi lapsed on vist küll pisut muutunud.

(Ingrid Koiksar, õppis Kalamaja koolis aastail 1986–1995)

Malle Neem, algklasside õpetaja 1975–2004

Ilmselt kõik, kelle klassijuhataja on olnud Malle Neem, võivad teda pidada üheks oma lemmikõpetajaks. Ta on juba oma olemuselt hästi tore ja sõbralik, aga lisaks sellele jaksas ta alati ka meiega midagi ette võtta. Piknik pargis, sügisandide päev, näitering ja 4. klassi lõpuekskursioon tema suvilasse on vaid mõned näited. Kui kätte jõudis koolivaheaeg, siis mina igal juhul nutsin kodus. Suuresti tänu talle on mul algkoolieaga seoses vaid positiivsed mälestused.

Aime Sorok, ajalooõpetaja 1994–2010

Ajalooõpetaja Aime Sorokiga seoses meenub mulle üks tund, kus me rääkisime Stalinist. Kui õpetaja jõudis jutuga Stalini surmani, mainis ta nii möödaminnes, kuidas ta tol päeval õpetajate toas oli, kui uudisest teatati. Ma mäletan siiani, kuidas mul suu

lahti vajus. Meie õpime peatükki ajalooõpikust ja tema oli juba siis õpetaja!

Ulvi Uustalu, kehalise kasvatuse õpetaja 1992–2007

Kehalise kasvatuse tunnist on mul ainult positiivsed mälestused ja seda tänu õpetaja Ulvi Uustalule. Tal oli igaks tunniks mõeldud midagi uut ja huvitavat ning aastate jooksul saime proovida vist küll enamikku spordialadest. Eriti suurelt tuli see kontrast välja keskkoolis, kus me enamasti vaid aeroobika ja võrkpalliga tegelesime. Põhikooliaegne spordipisik on minus sees tänaseni.

Lidia Roots, matemaatikaõpetaja 1998–2007

Õpetajatele mõeldes tahaks kindlasti meenutada meie matemaatikaõpetajat Rootsu. Kui enne teda kõikus mu hinne kolme piiril, siis tema tegi matemaatika ikka nii selgeks, et keskkooli lõpuni välja ei olnud mul enam mingeid probleeme. Ta lihtsalt oskas kõik teemad nii loogiliselt ära seletada, et ma lahendasin lõpuks matemaatikaülesandeid sama suure rõõmuga nagu ristsõnu.

Reet Laurisson, eesti keel, rootsi keel (aastast 1987)

Põhikooli teises pooles oli meie klassijuhatajaks Reet Laurisson. Mäletan, kuidas ta kord 1. aprillil klassi astus ja teatas, et tema peab Rootsi sõitma, aga olgu me mureta – küll me saame tunnid suvel järele teha. Oh seda pettumust ja pahameelelekit, mis siis üle kogu klassi kõlas! Suures protestivaimus läks kõigil muidugi meelest, et 1. aprillil tasuks sellistesse uudistesse teatava ettevaatusega suhtuda.

(Nele Otto, õppis Kalamaja koolis 1993–2002)

Õpetajad õppeaastal 1994/95. 1. rida: Kaisa Kiis, Anne Masing, Reet Laurisson, Thea Mältsamees, Eve Mikkor, Ilmar Raidna, Tiina Trampärk. 2. rida: Enda Raud, Linda Kinnas, Valve Matesen, Irina Andrejeva, Mall Sillandi, Malle Neem, Aime Sorok, külaline. 3. rida: Tiina Puuste, Riina Kivi, Ulvi Uustalu, Merle Kulderknup, Maaja Rood, Jana Tepich, Silvia Luts, Maria Nikolajeva. *Eve Mikkori kogust.*

Kalamaja kooli inimesed

Pika staažiga õpetajaid

Kõige kauem on Kalamaja koolis töötanud õpetaja **Silvia Luts** – alates 1977/78. õppeaastast.

Tähelepanuväärse staažiga on selles majas ka õppealajuhataja **Thea Mältsamees** (alustas 1982), direktor **Marko Rööpson** ja emakeeleõpetaja **Merle Kulderknup** (alustasid 1984).

Kalamaja kooli vilistlased, kes on töötanud või töötavad praegu samas koolis:

Ingrid Koiksar (lõpetanud 1995) – algul algklassid, hiljem ajalugu, ühiskonnaõpetus

Lenna-Elisabeth Laanet (lõpetanud 1985) – pikapäeva-rühma kasvataja, inimeseõpetus, sekretär

Tiina Trampärk (lõpetanud 1983) – pioneerijuht, kunstiõpetus

Eve Veltri (Põld) (lõpetanud 1978) – füüsika, matemaatika

Avelin Yost (Toht) (lõpetanud 1989) – algklassid